Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Связь советских органов между собой и массами — основа советского строительства.

БЮЛЛЕТЕНЬ

СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ Б.С.С.Р.

2-й год издания № 9 (18) 15 ИЮЛЯ 1926 г.

ИЗДАНИЕ СНК БССР
МИНСК—1926 г.

Друкарня Мевцэнтрспраўдому. Зак. № 312. Тыр—3200. Галоўлітбел № 19355.

ЗЬМЕСТ.

Стар.

Да ўсіх савецкіх і грамадзкіх працаўнікоў вёскі, мястэчка і гораду, да ўсяго настаўніцтва, селькораў і актыўнага сялянства - 5

Частка афіцыйная.

1. Пастановы III-яй Сэсіі ЦВК БССР VII-га скліканьня:
   - а) Аб зьменах у бюджэтах БССР на 1925—26 г. - 7
   - б) Аб дырэктывах складаньня бюджэту БССР на 1926-27 г. 7
   - в) Аб адзіным сельска-гаспадарчым падатку на 1926-27 г. 9
   - г) Аб мясцовай прамысловасьці - - - - - 11
   - д) Аб саматужна-рамесьніцкай прамысловасьці і саматужна-прамысловай коопэрацыі - - - - 14
   - е) Аб проэкце кодэксу аб шлюбе, сям'і і апецы - - 15
   - ж) Па зацьверджаньню Палажэньня аб Гарадзкіх Саветах. 16
   - з) Аб зацьверджаньні Справіцельна-Працоўнага Кодексу - 17
   - і) Па пытаньню аб асновах Водна-Мэліорацыйнага Кодэксу 17
   - к) Аб зацьверджаньні законаў, прынятых у парыяд між II і III Сэсіямі ЦВК БССР VII скліканьня - - 18
   - л) Пастанова III Сэсіі ЦВК БССР VII скліканьня (аб зьменах у складзе Ураду) - - - - - - - - 19
2. Пастанова ЦВК і СНК БССР аб сельска-гаспадарчым падатку на 1926-27 г. 20
3. Інструкцыя СНК БССР аб парадку ужываньня арт. 17 Палажэньня аб спагнаньні падаткаў 21
4. Пастанова СНК БССР аб прыцягненьні сялянства і мясцовых савецкіх органаў да ўдзелу у справе дзяржаўнага сельскага акладнога страхаваньня 22
5. Пастанова СНК БССР аб абвяшчэньні дзяржаўнаю уласнасьцю помнікаў старажытнасьці, мастацтва, быту і прыроды . 24

ДАДАТАК: сьпіс 24

6. Пастанова СНК БССР аб парадку аховы помнікаў старажытнасьці, мастацтва, быту і прыроды, абвешчаных дзяржаўным скарбам 28
7. Пастанова СНК БССР аб Інстытуце Беларускае Культуры. . 29
8. Цыркуляр аб ліквідацыі садоў і садова-гародных гаспадарак дзяржмаемасьцяй, у якіх плошча не перавышае двух дзесяц. 30
9. Правілы унутранага распарадку у вэтэрынарна-лячебных установах БССР 32
10. Інструкцыя для вучастковага вэтэрынарнага ўрача . . 35
11. Постановление ОКВК при НКЗ БССР по делу № 264—1926 г. 37
12. Инструкция по истреблению волков в пределах БССР . . 43
13. Цыркуляр аб парадку правядзеньня экспэртызы западазрэных у запраўднасьці грашовых знакаў і усякага роду каштоўных папер, якія падлягаюць вырабу у Дзяржзнаку (Госзнак) 44
14. Цыркуляр аб мерапрыемствах органаў суду і пракуратуры па барацьбе з пажарамі 44
15. Инструкция о порядке учета оплаты коммунальных услуг и ликвидации по ним задолженности госучреждений, предприятий и др. потребителей 46
16. Абежнік аб парадку укомплектаваньня школ настаўнікамі . 49
17. Цыркуляр аб апецы над душэўна-хворымі . - - 50
18. Цыркуляр аб бясплатнай мэдычнай дапамозе сялянству . 51
19. Вопросы и ответы 51

Частка не афіцыйная.

20. Кароткі агляд становішча народнае гаспадаркі БССР за 1-ае паугодзьдзе 1925-26 г. . . . 53
21. Сельская гаспадарка БССР ва 1-ае поугодзьдзе 1925-26 г. . 59
22. Основы водно-мелиоративного Кодекса БССР. Проект - - 67
23. К основам водно-мелиоративного кодекса. Доклад Нар. Ком. Земледелия т. Прищепова на заседании СНК (по стенографической записи) 78
24. Папраукі у законе аб сельска-гаспадарчым падатку - - 84
25. Памятники истории культуры, быта, искусства и природы на территории БССР. И. А. Сербов - - - - - - - - - 86
26. Проект Кодекса законов о браке, семье и опеке и интересы крестьянства Б. Ватаци - - - - - - 77
27. Экономічнае становішча Чэрыкаўскага району Калінінскае Акругі. - - - - - - - - - - - 91

Да ўсіх савецкіх і грамадзкіх працаўнікоў вёскі, мястэчка і гораду, да ўсяго настаўніцтва, селькораў і актыўнага сялянства.

Паважаныя таварышы!

Савет Народных Камісараў нашай рабоча-сялянскай Рэспублікі ўжо другі год выдае свой часопіс „Бюлетэнь Савету Народных Камісараў БССР“.

Мэтай і задачамі гэтага часопісу з'яўляецца ня толькі даць шырокім колам мясцовых працаўнікоў афіцыйны матар'ял, пастановы рабоча-сялянскага Ураду БССР і паасобных ведамстваў, але і даць належнае тлумачэньне гэтых матар'ялаў і пастаноў.

Акрамя гэтага Савет Народных Камісараў і рэдакцыя часопісу ставяць яшчэ задачу высьвятленьня на старонках „Бюлетэню“ ўсіх бакоў жыцьця гораду, вёскі і мястэчка ўва ўсіх яго праявах.

Старонкі нашага часопісу павінны адбіваць дзейнасьць і працу ня толькі мясцовых савецкіх і грамадзкіх устаноў і паасобных працаўнікоў. На гэтых старонках павінна знайсьці месца апісаньне працы і мерапрыемстваў па ўсіх галінах гаспадарчага, культурнага і палітычнага жыцьця вёскі і мястэчка, бытавых і нацыянальных запатрабаваньняў селяніна і местачковага жыхара, іхнія погляды на тое ці іншае мерапрыемства Савецкай улады, іхнія адносіны да гэтых мерапрыемстваў.

Наогул—рэдакцыя часопісу „Бюлетэнь“ ставіць сваёй мэтай асьвятляць грамадзкае, гаспадарчае, культурнае, палітычнае і бытавое жыцьцё Беларускае Савецкае Соцыялістычнае Рэспублікі ўва ўсёй яго многачыннасьці і ўва ўсіх яго праявах.

Мэта гэтая ня можа быць дасягнута сіламі толькі працаўнікоў рэдакцыі наватігады, калі-б іх было на многа разоў больш. Яна можа быць дасягнута толькі агульнымі сіламі, агульнай працай усіх грамадзкіх і культурных сіл гораду і вёскі. Ажыцьцяўленьне пастаўленай мэты магчыма толькі пры ўдзеле, пры шырокім супрацоўніцтве ў часопісу кожнага савецкага і партыйнага працаўніка, кожнага ўдзельніка грамадзкай працы, кожнага актыўнага грамадзяніна.

Часопіс будзе цікавым і карысным толькі тагды, калі ў ім будзе адбівацца ўсё, што робіцца ў галіне пабудаваньня нашай гаспадаркі, культуры і быту. Аб гэтым усім павінны пісаць у наш часопіс „Бюлетэнь“ тыя працаўнікі і тыя грамадзяне, якія хочуць дапамагчы партыі і Савецкай уладзе ў іх працы па падняцьцю культуры і дабрабыту нашай краіны.

Яны павінны ня толькі самі пісаць у „Бюлетэнь“ артыкулы і запытаньні, але і падаваць у Рэд. Кал. свае думкі аб тым, якія пытаньні патрэбна было-б абмеркаваць на старонках „Бюлетэню“, каб Рэд. Кал. магла, адыходзячы ад гэтых прапазыцыяў, зьмяшчаць у „Бюлетэні„ толькі сапраўды жыцьцёвы, каштоўны, патрэбны для самых шырокіх колаў вясковых і местачковых працаўнікоў і грамадзкіх дзеячоў, матар‘ял.

Да гэтага пісаньня, да супрацоўнічаньня ў часопісу „Бюлетэнь“ і да падачы думак—аб чым пісаць—Рэдакцыйная Калегія і заклікае ўсіх мясцовых працаўнікоў, і ўсё сьвядомае грамадзянства.

З таварыскай пашанай

Заг. Арганізацыйнага Аддзелу Цэнтральнага
Выканаўчага Камітэту БССР **Лібман.**

Народны Камісар Унутраных Спраў БССР **А. Сташэўскі.**

Старшыня Рэдакцыйнай Калегіі Бюлетэню СНК БССР **М. Мароз.**

15-га ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Пастановы III-яй Сэсії Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту Беларускае ССР VII-га скліканьня.

Аб зьменах у бюджэтах БССР на 1925-26 г.

Заслухаўшы даклад аб зьменах ў бюджэтах БССР на 1925-26 год у зьвязку з рашэньнямі, прынятымі III Сэсіяй ЦВК СССР па адзінаму Дзяржаўнаму бюджэту Саюзу ССР, III Сэсія ЦВК БССР п а с т а н а ў л я е:

1. Канчаткова зацьвердзіць бюджэты БССР на 1925-26 год у сумах:

а) дзяржаўны бюджэт па прыбытках - - - 36.191.156 р.
дзяржаўны бюджэт па выдатках - - - 36.191.156 р.

б) свод мясцовых бюджэтаў па прыбытках 26.189.702 р.
свод мясцовых бюджэтаў па выдатках - 26.189.702 р.

2. Запрапанаваць усім ведамствам і выканкомам, пры выкананьні зацьверджаных бюджэтаў, прадугледжваць максімальную экономію ў сродках і суровую бюджэтную дысцыпліну, адначасова імкнучыся да найбольш поўнага і правільнага выкарыстаньня ўсіх даходных рэсурсаў Рэспублікі.

Старшыня Цэнтральнага Выканаўчага
Камітэту БССР **А. Чарвякоў**.

Час. вык. аб. Сэкратара Цэнтральнага
Выканаўчага Камітэту БССР **У. Ігнатоўскі**.

2 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Аб дырэктывах складаньня бюджэту БССР на 1926-27 бюджэтны год.

Заслухаўшы даклад аб пэрспэктывах і асноўных пачатках складаньня бюджэту на 1926-27 бюджэтны год, III-я Сэсія ЦВК БССР п а с т а н а ў л я е:

1. Ухваліць прынцыпы і вылічэньні, паложаныя Саветам Народных Камісараў у аснову пабудаваньня дзяржаўнага і мясцовага бюджэту на 1926-27 год.

2. Адзначаючы, што ў сувязі з заканчваючымся аднавіцельным процэсам народнае гаспадаркі, далейшы ўздым яе будзе працякаць больш паволі, чым у пэрыяд аднаўленьня, мець на ўвазе, што далейшы рост бюджэтаў БССР будзе ісьці больш паніжаным тэмпам.

3. З прычыны таго, што далейшае разьвіцьцё народнае гаспадаркі, а значыць і бюджэту, знаходзіцца ў залежнасьці ад узмацненьня і разьвіцьця вытворчых сіл Рэспублікі, лічыць неабходным пашырэньне бюджэту на наступны 1926-27 г. накіраваць галоўным чынам на павялічэньне асыгнаваньняў для аднаўленьня і абсталяваньня прамысловасьці (у тым ліку мясцовай і саматужнай) і для разьвіцьця сельскай гаспадаркі, як шляхам асыгнаваньняў па каштарысах ведамстваў, так і па лініі крэдытаваньня і выдачы беззваротных падсобкаў.

4. Прымаючы пад увагу, што поўнае задаваленьне культурных патрэб насяленьня можа быць дасягнута толькі пры выстарчаючым разьвіцьці вытворчых сіл краіны, прызнаць магчымым далейшае павялічэньне расходаў на культурныя патрэбы рабочых і сялян толькі па меры росту матар'яльных рэсурсаў Рэспублікі.

5. Імкнучыся да задаваленьня неабходных гаспадарчых і культурных патрэб насяленьня БССР і лічачыся з абмежаванасьцю бюджэтных рэсурсаў, прызнаць неабходным: а) зьвярнуць асаблівую ўвагу на выяўленьне скарыстаньняў усіх даходных крыніц дзяржаўнага і мясцовага бюджэтаў, імкнучыся ў асаблівасьці да павялічэньня непадатковых даходаў і павышэньня ўдзельнай іх вагі ў бюджэтах; б) прапанаваць усім установам і ведамствам пры складаньні дзяржаўнага бюджэту на 1926-27 г. праяўляць максымальную экономію і ашчаднасьць, асабліва да расходаў чыста адміністрацыйных, прадугледжваць далейшы рост расходаў па сваіх ведамствах галоўным чынам на вытворчыя і соцыяльна-культурныя патрэбы.

6. Новае пашырэньне сеткі па ўсіх ведамствах лічыць дапусьцімым толькі пры ўмове мэтазгоднасьці і строгага абаснаваньня і выключна пры наліччы належнага дазволу адпаведных органаў Ураду.

7. Прызнаць немагчымым агульнае павялічэньне заработнай платы ў 1926-27 г., падцягваючы, аднак, некаторыя групы ніжэйшых служачых, а гэтак сама павялічваючы заработную плату некаторым спэцыялістам, якія працуюць у вытворчых народных камісарыятах (як па дзяржаўнаму, гэтак і па мясцоваму бюджэтах).

З мэтаю ўпарадчаньня сыстэмы заработнай платы лічыць неабходным правесьці да пачатку бюджэтнага году дзяржаўнае нормаваньне заработнай платы з устанаўленьнем цьвёрдых штатных номэнклятур пасад, з прысваеньнем кожнай пасадзе вызначанага акладу, не дапушчаючы пры гэтым пашырэньня існуючых штатаў, імкнуцца да падняцьця кваліфікацыі працаўнікоў і абавязковага скарачэньня штатаў.

8. У мэтах найбольш поўнага выяўленьня ступені задаваленьня патрэбнасьцяй установ прызнаць неабходным, каб адначасова з каштарысамі ведамстваў па бюджэтах разглядаліся і зацьвярджаліся таксама каштарысы даходаў і расходаў ведамстваў па іх спэцыяльных сродках.

9. Пры пабудаваньні мясцовых бюджэтаў на 1926-27 г., поруч з паказанымі вышэй дырэктывамі, лічыць неабходным:

а) у мэтах усіленьня далейшага разьвіцьця гарадзкое гаспадаркі вылучыць з агульна-акруговых бюджэтаў гарадзкія бюджэты ўсіх гарадоў БССР;

б) прадоўжваць практыку вылучэньня местачковых бюджэтаў;

в) імкнуца да далейшага пашырэньня і ўзмацненья раённых бюджэтаў;

г) увесьці складаньне сельскімі саветамі прыходна-расходных каштарысаў, як матар'ялаў для раёнаых бюджэтаў; адначасова ўвесьці, у выглядзе практыкі, вылучэньне ў кожнай акрузе для аднаго з найбольш моцных сельскіх саветаў і сельскага бюджэту;

д) утварыць рэспубліканскі фонд рэгуляваньня бюджэтаў акруг;

е) утварыць у складзе акруговых бюджэтаў фонды доўгатэрміновага крэдытаваньня комунальных і прамысловых прадпрыемстваў мясцовага значэньня, пераведзеных на гаспадарчы разрахунак;

ж) да складаньня мясцовага бюджэту прыцягнуць шырокія масы працоўных гораду і вёскі.

10. Улічваючы некаторыя затрудненьні з казармамі ў сувязі з тым, што на тэрыторыі БССР зьнішчана жылая плошча за часы імпэрыялістычнай вайны, мець на ўвазе гэты факт пры складаньні саюзнага, дзяржаўнага рэспубліканскага і мясцоваага бюджэтаў на 1926-27 г. з мэтай павялічэньня асыгнаваньняў на патрэбы ваеннага ведамства.

11. Улічваючы налічча ў сучасны момант асноўных прадпасылак цьвёрдага бюджэту, прызнаць, што бюджэт 1926-27 г. павінен быць своечасова складзен і зацьверджан да пачатку гаспадарчага году.

Старшыня Цэнтральнага Выканаўчага
Камітэту БССР **А. Чарвякоў.**

Час. вык. абав. Сэкратара Цэнтральнага Выканаўчага
Камітэту БССР **У. Ігнатоўскі.**

2 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Аб адзіным сельска-гаспадарчым падатку на 1926-27 год.

Заслухаўшы даклад аб адзіным сельска-гаспадарчым падатку на 1926-27 г., III-я Сэсія Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БССР п а с т а н а ў л я е:

1. Адзначыць, што зьмены, унесеныя ў сыстэму абкладаньня сельскіх гаспадарак на 1926-27 г., а іменна: прыцягненьне да падатку скупнасьці даходаў гаспадаркі, усіленьне прогрэсыўнасьці ставак падатку і ўпрошчаньне парадку абкладаньня прыводзяць сельска-гаспадарчы падатак у большую, чым да гэтых часоў, адпаведнасьць з моцаю і плацежаздольнасьцю, як кожнае асобнае гаспадаркі, гэтак і цэлых раёнаў, палягчаюць падатак для бяднейшых і сярэдніх гаспадарак і павялічваюць яго для гаспадарак заможных, робяць закон аб падатку больш зразумелым сялянству.

2. Прызнаць, што павялічэньне процантных адлічэньняў ад сельска-гаспадарчага падатку ў мясцовы бюджэт усільвае магчымасьць далейшага разьвіцьця мясцовай гаспадаркі.

3. Лічыць, што ўстаноўлены для БССР мінімум не абкладаемага сельска-гаспадарчым падаткам даходу 30 руб. на едака павінен вызваліць ад падатку 20 проц. усіх сялянскіх гаспадарак Рэспублікі.

4. Прызнаць, што мерапрыемствы ЦВК і СНК па сельска-гаспадарчаму падатку, прынятыя ў дадатак і разьвіцьцё агульнага саюзнага законадаўства, а іменна: а) выключэньне з абкладаньня не-

каторых другарадных даходаў (аўцаводзтва і птушніцтва); б) абмежаваньне абкладаньня другіх другарадных даходаў (садоўніцтва, агародніцтва і пчалярства) і в) прадстаўленьне мясцовым выканаўчым камітэтам права абкладаньня іншых спэцыяльных галін сельскае гаспадаркі і неземляробчых заработкаў,—зьяўляюцца правільнымі і адпавядаючымі агульнай эканомічнай і палітычнай абстаноўцы БССР.

5. Лічыць, што для выкананьня задач, паложаных у аснову новага закону па сельска-гаспадарчаму падатку неабходна: а) зьвярнуць вялікую ўвагу мясцовых органаў на практыку правядзеньня сельска-гаспадарчага падатку і ўцягнуць актыўныя сілы сялянскіх мас да дапамогі органам улады, б) работу па вызначэньню абкладаемага даходу і акладаў сельска-гаспадарчага падатку праводзіць асабліва ўважліва, з падрабязным падрахункам заяў і скарг насяленьня і шырокім скарыстаньнем актыўнасьці самога сялянства, в) адначасова павесьці рашучую барацьбу з укрывацелямі об'ектаў абкладаньня.

6. Прызнаць неабходным правільнае і згоднае з агульным заканадаўствам па сельска-гаспадарчаму падатку ажыцьцяўленьне раёнными падатковымі камісіямі прадстаўленага ім права поўнасьцю і часткова выключаць з абкладаньня неземляробчыя даходы асобных бяднейшых сялянскіх гаспадарак, прыцягненьне да актыўнага ўдзелу ў працы камісіі саміх плацельшчыкаў падатку, а гэтак сама рэгулярнае і неаслабнае інструктаваньне і назіраньне за работай раёнвых падатковых камісій.

7. У мэтах сваечасовага выкананьня і задаваленьня даходнай часткі бюджэту на 1926-27 год лічыць неабходным закончыць магчыма скарэй і не пазьней устаноўленых тэрмінаў усе работы па вылічэньню акладаў падатку і выдачы акладных лістоў з тым, каб сялянства зараней ведала разьмер належачых ім плацяжоў і магло-б не чакаючы канца тэрміну, прыступіць да выплаты.

8. Прымаючы пад увагу, што ў шэрагу раёнаў, як паказала падрыхтавальная кампанія па правядзеньню ў жыцьцё палажэньня аб адзіным сельска-гаспадарчым падатку на 1926-27 г., неземляробчыя заработкі (заработкі ад адхожых і саматужных промыслаў, заработная плата па найму, у тым ліку і ад лесараспрацоўкі) пры ўключэньні ў абкладаемы даход сельскае гаспадаркі могуць аказацца абкладзенымі вышэй, чым тыя самыя заработкі, ня зьвязаныя з сельскай гаспадаркай і абкладаемыя падаходным і прамысловым падаткамі, і што гэта можа прывесьці да няроўнамернага абкладаньня розных груп сельскіх гаспадарак аднолькавай моцнасьці з прычыны невыстарчаючай гібкасьці ставак абкладаньня норм даходнасьці,—даручыць Прэзыдыуму Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту і Савету Народных Камісараў у тэрміновым парадку, на падставе пастановы ЦВК і СНК СССР ад 29 чэрвеня г.г. ўнесьці неабходныя дадаткі і зьмены ў выданыя пастановы і інструкцыю аб сельска-гаспадарчым падатку з падрахункам выказаных на Сэсіі ЦВК пажаданьняў.

Старшыня Цэнтральнага
Выканаўчага Камітэту БССР. **А. Чырвякоў.**

Час. вык. аб. Сэкратара Цэнтральнага
Выканаўчага Камітэту БССР. **У. Ігнатоўскі.**

2 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Аб мясцовай прамысловасьці.

Выходзячы з таго, што мясцовай прамысловасьці трэба будзе на працягу бліжэйшага часу выканаць надзвычайна важную задачу ў справе агульнага росту прамысловай продукцыі ў БССР, III-я Сэсія Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту прызнае неабходным правядзеньне наступных мерапрыемстваў, накіраваных да ўтварэньняспрыяючых умоў для аднаўленьня і пашырэньня мясцовай прамысловасьці:

1. Цалкам дапамагаць вызначыўшамуся і зусім правільнаму імкненьню ў акругах і раёнах ня толькі з боку дзяржаўных, але і коопэрацыйных організацый да магчыма шпарчэйшага ўздыму на належную вышыню мясцовай прамысловасьці.

Ініцыятыва мясцовых выканаўчых камітэтаў і асобных груп насельніцтва, якія жадаюць прымаць удзел з сваім капіталам у рабоце па аднаўленьню асобных прамысловых прадпрыемстваў, павінна цалкам спаткаць дапамогу з боку акруговых выканаўчых камітэтаў, цэнтральных організацый і Народных Камісарыятаў.

2. У цэнтры ўвагі пры разгортваючайся мясцовай прамысловасьці паставіць у першую чаргу наступныя галіны прамысловасьці:

а) дрэваапрацоўчую, смалакурэньне і інш.;

б) харчовую (маслабойную, бульбаапрацоўчую і асабліва млынарную);

в) па апрацоўцы каштоўных іскапаемых (тарфяную, кафельную і асабліва цаглянную);

г) мясцовую электрыфікацыю і падсобную рамонтна-мэханічную прамысловасьць для сельскае гаспадаркі.

3. Прызнаць неабходным, у процэсе разьвіцьця мясцовай прамысловасьці, зьвярнуць асаблівую ўвагу на ўцягненьне сельскіх саветаў і сялян, на аснове гаспадарчай іх зацікаўленасьці, у работу па аднаўленьню такіх дробных прадпрыемстваў, якія абслугоўваюць сялянства наогул і даннае сяленьне у прыватнасьці (млыны, лесапілкі, маслабойкі, ваўначоскі), маючы на ўвазе што пры гэтым магчыма выяўленьне і павялічэньне вытворчых прыбыткаў сельсаветаў.

4. Лічыць неадкладным зьвярнуць больш увагі на мясцовую электрыфікацыю і ў гэтых мэтах адпаведна ўвязаць работу мясцовай прамысловасьці з электрастанцыямі, імкнучыся да магчыма поўнай нагрузкі апошніх, пры адначасовым зьніжэньні таксавай вартасьці адпускаемай для мясцовай прамысловасьці электрычнай энэргіі.

5. Аднэй з найбольш істотных задач у рабоце крэдытных установаў лічыць задаваленьне грашовымі сродкамі мясцовай прамысловасьці ў мэтах дапамогі такім шляхам коопэраваньню аднастайных дробных вытворчых адзінак.

6. Утварыць адпаведныя ўмовы для ўцягненьня прыватнага капіталу ў мясцовую прамысловасьць, заахвочваючы арэнду тых прадпрыемстваў, якія з-за недастачы сродкаў ня могуць быць адноўлены сіламі самое дзяржавы.

7. Пасьля таго, як пройдзе тэрмін арэнды прадпрыемстваў, зданых прыватным асобам, пакідаць у руках дзяржавы толькі тыя прадпрыемствы, правільнае функцыянаваньне якіх можа лічыцца забясьпечаным у сэнсе дастатку сродкаў і даставы сырцу, выходзячы пры гэтым з неабходнасьці захаваньня за дзяржаўнай прамысловасьцю экономічнай перавагі ў галіне мясцовай прамысловасьці, з сувязі данага прадпрыемства з сельскай гаспадаркай наогул і ступені ўплыву яго на сялянскую гаспадарку ў асаблівасьці (пераапрацоўка зерня і г. д.).

8. Лічыць неабходным устанаўленьне спачатку 1926-27 бюджэтнага году такога-ж парадку адабраньня даходаў мясцовай дзяржаўнай прамысловасьці, які існуе ў адносінах прамысловасьці, падлеглай ВСНГ БССР з тым, каб у мясцовых прадпрыемствах, у мэтах усіленьня іх асноўных і зваротных сродкаў, заставалася значная частка іх прыбыткаў.

9. Для ўтварэньня неабходных зваротных сродкаў мясцовай дзяржаўнай прамысловасьці прыцягнуць банкаўскі крэдыт як каротка-тэрміновы, гэтак і доўгатэрміновы. Прызнаць, што банкаўскімі ўстановамі па абслугоўваньню мясцовай прамысловасьці крэдытам павінны па пераважнасьці зьявіцца Комунальны банк, Гандлёва-Прамысловы банк, Сельска-Гаспадарчы банк і Дзяржаўны банк, паставіўшы адначасова перад гэтымі банкамі пытаньне аб патаненьні і ўпрошчаньні форм крэдыту для мясцовай прамысловасьці, асабліва па доўгатэрміноваму крыдыту.

10. Пастанову Савету Народных Камісараў аб організацыі акруговых комунальных комбінатаў з вытворчым ухілам распаўсюдзіць на раёны, дзе для гэтага ёсьць адпаведная экономічная магчымасьць і гаспадарчая мэтазгоднасьць.

11. У мэтах плянавага аднаўленьня асноўнага капіталу лічыць неабходным утварэньне амортызацыйных фондаў ва ўсіх прадпрыемствах і аб'яднаньнях мясцовай прамысловасьці у тым ліку і ў арэндаваных прадпрыемствах.

12. Усіліць работу акруговых выканаўчых камітэтаў па плянаваму разьвіцьцю мясцовай прамысловасьці, асабліва лясной, млынарнай і цаглянай; устанавіць адпаведныя таксы на выкананьне заказу; адмовіцца ад натуральнай аплаты, перавёўшы яе на грашовую; выявіць сабекошт продукцыі і намеціць плян палепшаньня абсталяваньня; вырашэньне організацыі новых прадпрыемстваў сельскага значэньня ўскласьці на акруговыя выканаўчыя камітэты, а раённага і акруговага значэньня—на ВСНГ.

13. Прызнаць неабходным з 1926-27 вытворчага году зьдзяйсьненьне плянаваньня мясцовай дзяржаўнай і коопэрацыйнай прамысловасьці нараўне з агульна-рэспубліканскай дзяржаўнай. Плянаваньне распаўсюдзіць і на прамысловую дзейнасьць працоўных колектываў.

14. Прызнаць лішняе драбленьне мясцовай прамысловасьці, у асаблівасьці мэталічнай, вельмі непажаданым, з прычыны чаго лічыць неабходным захаваньне ў кожнай акрузе, па магчымасьці, па аднаму больш абсталяванаму прадпрыемству, якое магло-б, паміма вядзеньня сваіх комэрцыйных опэрацый, таксама быць тэхнічна інструктуючым і дастаўляючым цэнтрам у адносінах да акружаючых дробных саматужных прадпрыемстваў, робячы ім дапамогу ў рэмонце сельска-гаспадарчага інвэнтару, задавальняючы запаснымі часткамі, дробнымі ўстаноўкамі і г. д.

15. Прызнаць належачай урэгуляваньню заработную плату ў галіне мясцовай прамысловасьці, бяручы пад увагу пры гэтым неабходнасьць росту вытворчасьці працы і патаненьня продукцыі.

16. Высокія цэны на продукцыю мясцовай прамысловасьці (вышэй дзяржаўных), прыводзяць да неабходнасьці прыняць тэрміновыя меры з боку акруговых і раённых выканаўчых камітэтаў да зьніжэньня гэтых цэн, дзеля чаго прызнаць неабходным памяншэньне высокіх накладных расходаў, а таксама зьніжэньне сабекошту выпускаемай продукцыі.

17. Канчаткова спыніць скарыстаньне сродкаў коопэрацыйных і іншых організацый на ажыцьцяўленьне неабаснованых плянаў. У сувязі з гэтым устанавіць больш поўны контроль пры даваньні одзываў і зацьверджаньні статутаў і плянаў, а гэтак сама пры праверцы выкананьня гэтых плянаў: разам з тым весьці сыстэматычную барацьбу з безгаспадарнасьцю і іншымі шкоднымі зьявамі ў мясцовай прамысловасьці.

18. З прычыны таго, што падатковы цяжар не заўсёды адпавядаў інтарэсам разьвіцьця мясцовай прамысловасьці (па асобных галінах), прызнаць неабходным устанаўленьне роўнамернасьці абкладаньня яе, маючы на ўвазе пры гэтым район. месца знаходжаньня прамысловасьці і ўмовы збыту продукцыі.

19. Разьмежаваць прадпрыемствы рэспубліканскага і мясцовага значэньня, а апошнія паміж районнымі і акруговымі выканаўчымі камітэтамі, каб гэтым узмоцніць праўнае і гаспадарчае становішча апошніх.

20. Аднэй з істотных крыніц фінансаваньня мясцовай прамысловасьці лічыць водпуск сродкаў па надзвычайнаму дзяржаўнаму бюджэту, пры ўтварэньні якога на 1926-27 бюджэтны год расход гэты мець на ўвазе.

21. Прызнаць, што фінансаваньне прыватных здаровых прамысловых прадпрыемстваў павінна таксама праходзіць праз крэдытныя пляны банкаў на аснове пагоджаньня з органамі, якія рэгулююць мясцовую прамысловасьць.

22. У адносінах працоўных колектываў вытворчага характару даць дырэктыву паступовага перайначаньня іх з органаў барацьбы з беспрацоўем у комэрцыйныя прадпрыемствы і трымаць курс на адабраньне іх з кіраўніцтва працоўнымі колектывамі і перадачу, у залежнасьці ад значэньня, ВСНГ, акруговым выканаўчым камітэтам і районным выканаўчым камітэтам.

23. Паставіць перад ВСНГ задачай уцягненьне ў сфэру ажыцьцяўляемага ім рэгуляваньня дзяржаўнай прамысловасьці таксама мясцовай прамысловасьці ўва ўсіх яе элемэнтах з тым, каб вытворчыя програмы апошняй маглі быць сумаваны і ўвязаны з вытворчымі програмамі ВСНГ, у прыватнасьці, уключаючы ў агульны плян дастаўы сырцу і мясцовай прамысловасьці. Для гэтай мэты пры акруговых выканаўчых камітэтах вылучыць адпаведныя органы мясцовай прамысловасьці, якія па пытаньнях вытворчых плянаў, а гэтак сама плянаваe дастаўы сырцу і імпортных тавараў павінны быць падлеглы ВСНГ. Адначасова з гэтым лічыць неабходным адабраньне мясцовых прамысловых прадпрыемстваў з кіраўніцтва Управы Комунальнае Гаспадаркі НКУС. Даручыць Саўнаркому канчаткова разьмежаваць функцыі паміж ВСНГ і Управай Комунальнае Гаспадаркі НКУС.

24. Лічыць неабходным утварэньне для заўсёднага і доўгатэрміновага крэдытаваньня мясцовай прамысловасьці фондаў з бюджэтных сродкаў, у разьмеры 3—5 мільёнаў рублёў. Устанаўленьне тэрміну і парадку ўтварэньня фондаў ускласьці на Савет Народных Камісараў.

25. Улічваючы вельмі важнае значэньне для БССР млынарнай справы, асабліва мукамольнай, даручыць Савету Народных Камісараў і акруговым выканаўчым камітэтам прыняць шэраг мер па рэгуляваньню і організацыі мукамольнае справы, згуртоўваючы рэгуляваньне ў веданьні Народнага Камісарыяту Замежнага і Унутранага Гандлю.

26. З прычыны таго, што нараўне з мясцовай дзяржаўнай прамысловасьцю павінна разьвівацца і саматужна-рамесьніцкая прамысловасьць на аснове яе коопэраваньня, лічыць неабходнай усямерную дапамогу ў данай галіне з боку дзяржаўных і грамадзкіх організацый шляхам прадстаўленьня гэтай прамысловасьці крэдыту і ўтварэньня спрыяючых умоў для атрыманьня неабходнага сырцу і паўфабрыкатаў.

Старшыня Цэнтральнага
Выканаўчага Камітэту БССР **А. Чарвякоў.**

Час. вык. абав. Сэкратара Цэнтральнага
Выканаўчага Камітэту БССР **У. Ігнатоўскі.**

2-га ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Аб саматужна-рамесьніцкай прамысловасьці і саматужна-прамысловай коопэрацыі.

III-я Сэсія Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту, заслухаўшы даклад аб становішчы і задачах саматужна-рамесьніцкай прамысловасьці і саматужна-прамысловай коопэрацыі, пастанаўляе:

1. У пэрыяд шпаркага разгортваньня вытворчых сіл краіны, паляпшэньня дабрабыту рабоча-сялянскіх мас і павялічэньня іх попыту на продукцыю прамысловасьці—саматужна-рамесьніцкая прамысловасьць прызвана папаўняць таварны рынак фабрыкатамі, дастаўляць для многіх галін прамысловасьці паўфабрыкаты і стварыць магчымасьць прыстасаваньня свае працы значным масам насяленьня, асабліва сельскага і местачковага, забясьпечыць якія работай дзяржаўная прамысловасьць, ня гледзячы на свой рост, усё-ж у бліжэйшыя гады ня будзе мець магчымасьці.

2. Сэсія лічыць, што ў інтарэсах народнае гаспадаркі краіны ў цэлым—разьвіцьцё саматужна-рамесьніцкай прамысловасьці павінна ісьці пераважна па лініі скарыстаньня мясцовага сырцу і ў пагоджаньні з ходам разьвіцьця буйнай дзяржаўнай прамысловасьці. Адначасова з работай на заказчыка саматужна-рамесьніцкая прамысловасьць павінна ўзяць курс галоўным чынам на масавую вытворчасьць.

У мэтах увязкі саматужнай прамысловасьці з агульна-гаспадарчым плянам, організацыі даставы і збыту саматужнай продукцыі, забясьпечаньне ў першую чаргу найбольш слабых экономічна груп саматужнікаў і падняцьце іх экономічнага і культурнага ўзроўню, разьвіцьцё саматужна-рамесьніцкай прамысловасьці павінна быць накіравана па коопэрацыйнаму рэчышчу: па лініі вытворчасьці—у арцелі, па лініі даставы і збыту—у дастаўна-збытавыя таварыствы і па лініі крэдыту - у крэдытна-прамысловыя таварыствы, аб'яднаныя ў саюзы саматужна-прамысловай коопэрацыі. Асаблівую ўвагу неабходна зьвярнуць на коопэраваньне сельскіх і местачковых саматужнікаў і рамесьнікаў.

4. Сэсія ўхваляе пастановы Савету Народных Камісараў і Экономічнай Нарады, накіраваныя к заахвочваньню і падтрыманьню са-

матужна-рамесьніцкай прамысловасьці і саматужна-прамысловай кооэрацыі і даручае Ураду ўтвараць ім у далейшым падтрыманьне шляхам уключэньня іх патрэбнасьцяй у агульна-гаспадарчыя пляны, пашырэньня крэдытаў і ўстанаўленьня магчымых ільгот для асобных галін, якія маюць асаблівае значэньне для народнае гаспадаркі. Адначасова Сэсія прапануе весьці ўсямерную барацьбу з ілжэкоопэратывамі, якія імкнуцца ў сваекарысных інтарэсах ўваходзячых у іх склад прыватных прадпрыемцаў скарыстаць прадстаўленыя коопэрацыі ільготы.

5. Сэсія лічыць неабходным палепшыць абслугоўваньне саматужнікаў (рамесьнікаў) у галіне асьветнай, лекавай і комунальнай і зрабіць гэта абслугоўваньне найбольш даступным для бяднейшай часткі іх, даручаючы разам з тым Ураду распрацаваць мерапрыемствы па ўзмацненьню палітыка-асьветнай работы сярод саматужнікаў (асабліва па паднячцьцю іх кваліфікацыі,) якую ўвязаць з агульнай работай мясцовых палітыка-асьветных і культурных організацый.

6. Сэсія зьвяртае ўвагу на неабходнасьць узмацненьня організацыйнай работы па ўсёй лініі саматужна-прамысловай коопэрацыі.

7. Сэсія прапануе Савету Народных Камісараў распрацаваць мерапрыемствы па ўпрошчаньню і палепшаньню форм крэдыту як па ўсёй лініі саматужна-прамысловай коопэрацыі, гэтак і для асобных саматужнікаў.

8. Сэсія лічыць неабходным уключыць ў дзяржаўны бюджэт пэўныя сумы на павялічэньне зваротных сродкаў і для аднаўленьня асноўных галін саматужна-рамесьніцкай прамысловасьці.

Старшыня Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту
БССР **А. Чарвякоў.**

Час. вык. аб. Сэкратара Цэнтральнага Выканаўчага
Камітэту БССР **У. Ігнатоўскі.**

2 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Аб проэкце кодэксу аб шлюбе, сям'і і апецы.

Цэнтральны Выканаўчы Камітэт БССР, разглядзеўшы прадстаўлены Саветам Народных Камісараў проэкт Кодэксу аб шлюбе, сям'і і апецы, адзначае свечасовасьць распрацоўкі проэкту гэтага Кодэксу і пастаноўкі яго на абгаварэньне Сэсіі.

У мэтах ўсебаковага абгаварэньня проэкту Кодэксу шырокімі масамі рабочых і сялян, да яго канчатковага зацьверджаньня, Цэнтральны Выканаўчы Камітэт пастанаўляе:

Прадстаўлены Саветам Народных Камісараў проэкт разам з усімі матар'яламі Сэсіі па гэтаму пытаньню перадаць ў акругі для шырокага абгаварэньня яго працоўнымі масамі.

Цэнтральны Выканаўчы Камітэт даручае Прэзыдыуму забясьпечыць магчымасьць шырокага абгаварэньня проэкту працоўнымі Беларусі і ўнесьці проэкт кодэксу аб шлюбе, сям'і і апецы на зацьвярджаньне бліжэйшай Сэсіі з тым, каб ў гэтым проэкце кодэксу былі прыняты пад увагу ўсе водгукі і пажаданьні з месц.

Старшыня Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту
БССР **А. Чэрвякоў.**

Час. вык. аб. Сэкратара Цэнтральнага Выканаўчага
Камітэту БССР **У. Ігнатоўскі.**

30 чэрвеня 1926 г.
г. Менск.

Па зацьверджаньню Палажэньня аб Гарадзкіх Саветах.

III-я Сэсія Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БССР, заслухаўшы даклад аб новым „Палажэньні аб гарадзкіх саветах“, прынятым Прэзыдыумам ЦВК і Саветам Народных Камісараў БССР 3-га красавіка 1926 г., пастанаўляе зацьвердзіць гэта „Палажэньне“ з наступнымі дадаткамі і зьменамі:

1. Арт. 8 выкладзіць ў наступнай рэдакцыі: „выбары ў гарадзкія саветы ўтвараюцца ў адпаведнасьці з інструкцыяй „Аб утварэньні выбараў у саветы і на зьезды саветаў“, выдаваемай Прэзыдыумам Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БССР.

2. Дапоўніць артыкул 13 ўвагай наступнага зьместу: „Прэзыдыум Менскага Гарадзкога Савету выбіраецца ў колькасьці 15 чалавек“.

3. Пункт „а“ артыкулу 18 выкладзіць так: „выдаюць абавязковыя пастановы на падставе адпаведных законаў і накладаюць за іх парушэньне адміністрацыйнае ўзысканьне“.

4. Артыкул 42 дапоўніць увагай: „у акруговых гарадох БССР пры гарадзкіх саветах сэкцыі Рабоча-Сялянскай Інспэкцыі ўтвараюцца ў абавязковым парадку“.

5. Даручыць Прэзыдыуму Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту і Савету Народных Камісараў у двухмесячны тэрмін адмяніць пастановы, якія супярэчаць прынятаму „Палажэньню аб гарадзкіх саветах“, а гэтак сама ў гэты-ж тэрмін распрацаваць, прыняць і апублікаваць неабходныя пастановы, якія выцякаюць з агульных асноў гэтага Палажэньня.

Старшыня Цэнтральнага
Выканаўчага Камітэту БССР **А. Чэрвякоў.**

Час. вык. абав. Сэкратара Цэнтральнага
Выканаўчага Камітэту БССР **У. Ігнатоўскі.**

2 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Аб зацьверджаньні Справіцельна-Працоўнага Кодэксу.

III-я Сэсія Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БССР, заслухаўшы даклад Народнага Камісара Унутраных Спраў, пастанаўляе:

1. Прадстаўлены Саветам-Народных Камісараў проэкт Справіцельна-Працоўнага Кодэксу зацьвердзіць.

2. Даручыць Прэзыдыуму ЦВК канчаткова адрэдагаваць, апублікаваць яго і вызначыць тэрмін ўвядзеньня ў жыцьцё.

3. Даручыць Ураду ўзгодніць з Справіцельна-Працоўным Кодэксам усе дзейнічаючыя ў сучасны момант дэкрэты, пастановы і інструкцыі, якія рэгулююць організацыю і дзейнасьць справіцельна-працоўных установ БССР, адмяніўшы тыя з іх, якія знаходзяцца ў супярэчнасьці з прынятым кодэксам.

Старшыня Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту
БССР **А. Чарвякоў**.

Час. вык. аб. Сэкратара Цэнтральнага Выканаўчага
Камітэту БССР **У. Ігнатоўскі**.

2 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Па пытаньню аб асновах Водна-Мэліорацыйнага Кодексу.

Заслухаўшы даклад аб асновах Водна-Мэліорацыйнага Кодексу, III-я Сэсія Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БССР пастанаўляе:

1. Адзначыць своечасовасьць распрацоўкі і пастаноўкі на разгляд Сэсіі ЦВК асноў водна-мэліорацыйнага кодексу.

2. Прымаючы пад увагу вялікае значэньне гэтага закону ў правядзеньні з пасьпехам аграрнай політыкі і неабходнасьць да канчатковага яго зацьверджаньня, мець одзывы шырокіх мас працоўных, прадстаўлены проэкт перадаць на месцы для абгаварэньня яго і прапрацоўкі ў акругах, раёнах, сельскіх саветах і на сялянскіх сходах.

3. Пры канчатковай распрацоўцы Водна-Мэліорацыйнага Кодэксу прыняць пад увагу ўсе матар'ялы Сэсіі ЦВК, матар'ялы і одзывы месц.

4. Даручыць Прэзыдыуму Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту і Савету Народных Камісараў унесьці распрацованы, з прыняцьцем пад увагу ўсіх матар'ялаў, проэкт Мэліорацыйнага Кодэксу на адну з бліжэйшых Сэсій ЦВК для канчатковага яго зацьверджаньня.

Старшыня Цэнтральнага
Выканаўчага Камітэту БССР **А. Чарвякоў**.

Час. вык. абав. Сэкратара Цэнтральнага
Выканаўчага Камітэту БССР **У. Ігнатоўскі**.

2 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Аб зацьверджаньні законау, прынятых у пэрыяд між II і III Сэсіямі ЦВК БССР VII скліканьня.

III-я Сэсія Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БССР VII скліканьня пастанаўляе:

Зацьвердзіць ніжэй паданыя пастановы Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту і Савету Народных Камісараў БССР, прынятыя ў пэрыяд між II і III Сэсіямі ЦВК VII скліканьня.

а) ПА ПАЛАЖЭНЬНЯХ АБ НАРОДНЫХ КАМІСАРЫЯТАХ.

1. Пастанову ад 12 лютага 1926 г. аб рэорганізацыі Інбелкульту („Савецкая Беларусь“ ад 16 лютага 1926 г. № 37/1632).

2) Пастанову ад 8 мая 1926 г. аб злучэньні Народнага Камісарыяту па Ўнутранаму Гандлю і Ўправы Ўпаўнаважанага Народнага Камісарыяту па Замежнаму Гандлю—у Народны Камісарыят па Ўнутранаму і Замежнаму Гандлю. („Савецкая Беларусь“ ад 11 мая 1926 г. №104/1699).

б) ПА ПАСТАНОВЕ АБ ПРАКТЫЧНЫХ МЕРАПРЫЕМСТВАХ ПА ПРАВЯДЗЕНЬНЮ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПОЛІТЫКІ.

Пастанову ад 27 сакавіка 1926 г. аб дапаўненьні арт. 9 пастановы II-й Сэсіі ЦВК БССР VI скліканьня аб практычных мерапрыемствах па правядзеньню нацыянальнай політыкі. („Савецкая Беларусь“ ад 3 сакавіка 1926 г. № 75/1670).

в) ПА КРЫМІНАЛЬНАМУ КОДЭКСУ.

Пастанову ад 26 чэрвеня 1926 г. аб зьмене арт. 97 Крымінальнага Кодэксу.

г) ПА КРЫМІНАЛЬНА-ПРОЦЭСУАЛЬНАМУ КОДЭКСУ.

Пастанову ад 12 чэрвеня 1926 г. аб зьмене арт. арт. 428 і 429 Крымінальна-Процэсульнага Кодэксу.

д) ПА ГРАМАДЗЯНСКАМУ КОДЭКСУ.

1. Пастанову ад 5 лютага 1926 г. аб дапаўненьні арт. 265 Грамадзянскага Кодэксу ўвагаю. (Зб. Зак. БССР 1926 г. № 6, арт. 22)

2. Пастанову ад 5 лютага 1926 г. аб зьмене арт. 76 Грамадзянскага Кодэксу і дапаўненьні яго арт. 76а. (Зб. Зак. БССР 1926 г. № 6, арт. 23).

3. Пастанову ад 5 сакавіка 1926 г. аб зьмене ўвагі да арт. 210 Грамадзянскага Кодэксу і дапаўненьні гэтага артыкулу другою ўвагаю. (Зб. Зак. БССР 1926 г. № 12, арт. 44).

4. Пастанову ад 26 чэрвеня 1926 г. аб зьмене арт. арт. 138, 416, 417, 419, 420, 421 і 422 Грамадзянскага Кодэксу.

5. Пастанову ад 26 чэрвеня 1926 г. аб зьмене артыкулу 156 Грамадзянскага Кодэксу.

е) ПА ГРАМАДЗЯНСКА-ПРОЦЭСУАЛЬНАМУ КОДЭКСУ.

1. Пастанову ад 5 лютага 1926 г. аб зьмене арт. 187б Грамадзянска-Процэсуальнага Кодэксу. (Зб. Зак. БССР 1926 г. № 6, арт. 24).

2. Пастанову ад 22 мая 1926 г. аб зьмене арт. арт. 226—230 Грамадзянска-Процэсуальнага Кодэксу. (Зб. Зак. БССР 1926 г. № 21, арт. 78).

ж) ПА ПАЛАЖЭНЬНЮ АБ СУДАБУДАЎНІЦТВЕ.

Пастанову ад 18 сьнежня 1925 году аб зьмене тэрміну складаньня сьпісаў народных заседацеляў для акруговых і народных судоў на 1926 г. (Зб. Зак. 1925 г. № 46, арт. 364).

з) ПА ЛЯСНОМУ КОДЭКСУ.

Пастанову ад 20 лістапада 1925 г. аб зьмене арт. 51 Лясного Кодэксу. (Зб. Зак. 1925 г. № 41, арт. 347).

Старшыня Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БССР **А. Чарвякоў**.

Час. вык. аб. Сэкратара Цэнтр. Вык. Камітэту БССР **У. Ігнатоўскі.**

2-га ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Пастанова III Сэсіі Цэнтральнага Выканаучага Камітэту БССР VII скліканьня.

III Сэсія Цэнтр. Выканаўчага Камітэту БССР пастанаўляе:

1. Павялічыць склад членаў Прэзыдыуму Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту з 11 да 13 і ўвесьці ў Прэзыдыум Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту т. т. М. М. Галадзеда і А Я. Сташэўскага.

2. Замест выбыўшых з складу Прэзыдыуму Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту т. т. В. П. Грузэля, А. І. Хацкевіча, Я. А. Левіна перавесьці з кандыдатаў у члены Прэзыдыуму Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту т. т. С. Л. Гэльтмана, С. В. Яцкевіча і І. П. Ашэровіча.

3. Павялічыць лік кандыдатаў у члены Прэзыдыуму Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту з 5 да 6. З прычыны пераводу з кандыдатаў у члены Прэзыдыуму Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту т. т. В. П. Грузэля, А. І. Хацкевіча і Я. А. Левіна і выбыцьця са складу кандыдатаў т. В. Х. Шаранговіча ўвесьці ў склад кандыдатаў у члены Прэзыдыуму Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту т. т. М. П Гнілякевіча, М. А. Сэгаля, А. Р. Бэйліна, І. Я. Масальскага і А. В. Вароўка.

4. Зацьвердзіць зьмены ў складзе Савету Народных Камісараў:

а) аслабаненьне ад абавязкаў Народнага Камісара Фінансаў тав. Ф. А. Браўковіча і назначэньне Народным Камісарам Фінансаў тав. І. А Васілевіча;

б) аслабаненьне ад абавязкаў Народнага Камісара Рабоча-Сялянскай Інспэкцыі т. В. П. Грузэля і назначэньне Народным Камісарам Рабоча-Сялянскай Інспэкцыі тав. В. А. Радус-Зяньковіча;

в) аслабаненьне ад абавязкаў Народнага Камісара Асьветы тав. У. М. Ігнатоўскага і назначэньне Народным Камісарам Асьветы тав. А. В. Баліцкага;

г) аслабаненьне ад абавязкаў Народнага Камісара Ўнутраных Спраў тав. А. І. Хацкевіча і назначэньне Народным Камісарам Унутраных Спраў тав. А. Я. Сташэўскага;

д) аслабаненьне ад абавязкаў Народнага Камісара Ўнутранага Гандлю І. А. Васілевіча;

е) назначэньне Народным Камісарам Унутранага і Замежнага Гандлю тав. Я. А. Адамайціса.

5. Выбраць Старшынёй Бюджэтнай Камісіі Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту тав. В. А. Радус-Зяньковіча.

6. Зацьвердзіць Старшынёй Інстытуту Беларускай Культуры тав. У. М. Ігнатоўскага.

7. Зацьвердзіць аслабаненьне ад абавязкаў Сталага Прадстаўніка Ўраду БССР пры Ўрадзе Саюзу ССР тав. А. І. Паўлюкевіча і назначэньне Сталым Прадстаўніком Ураду БССР пры Ўрадзе Саюзу ССР тав. А. І. Хацкевіча.

Старшыня Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту БССР **А. Чарвякоў**.

Час. вык. аб. Сэкратара Цэнтр. Вык. Камітэту БССР **У. Ігнатоўскі**.

2-га ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Пастанова Цэнтральнага Выканаучага Камітэту і Савету Народных Камісарау БССР

АБ СЕЛЬСКА-ГАСПАДАРЧЫМ ПАДАТКУ НА 1926-27 ГОД.

Практыка падліку аб'ектаў абкладаньня сельска-гаспадарчым падаткам паказала, што ў многіх выпадках уключэньне ў абкладаемы даход усёй сумы неземляробчых заработкаў сялянскае гаспадаркі цягне за сабою значнае павышэньне разьмераў сельска-гаспадарчага падатку і пераабкладаньне гэтых заработкаў у параўнаньні з абкладаньнем іх прамысловым і падаходным падаткамі. Між тым атрыманьне неземляробчага заработку звычайна зьвязана з тратамі, якія амаль што не падпадаюць падліку. З прычыны гэтага Цэнтральны Выканаўчы Камітэт і Савет Народных Камісараў Беларускае ССР, на падставе пастановы ЦВК і СНК СССР за 29 чэрвеня 1926 г., дзеля выпаўненьня рашэньняў па сельска-гаспадарчым падатку III-е Сэсіі ЦВК БССР і дзеля зьмены пастановы сваёй за 20 мая 1926 г., пастанаўляюць:

1. Ва ўсіх мясцовасьцях БССР даходы ад заработнае платы рабочых і служачых, знаходзячыхся на сталай або часовай рабоце і лічачыхся ў пасялённых сьпісках, прыцягваюцца да абкладаньня сельска-гаспадарчым падаткам толькі ў той частцы, якая фактычна паступае ў гаспадарку, але ня больш 10 проц. усей сумы заработнае платы той асобы, якая жыве па-за гаспадаркаю і 15 проц. заработнае платы той асобы, якая жыве на гаспадарцы. У такім жа самым разьмеры трэба прыцягаць да абкладаньня і даходы ад адходных промыслаў і сэзонных работ.

2. Даходы сельскага насяленьня ад саматужных промыслаў прыцягаць да абкладаньня адзіным сельска-гаспадарчым падаткам у такім разьмеры, каб сума падатку, што падае на даходы ад саматужных промыслаў, не перавышала суму падатку, які бярэцца з тых самых саматужных промыслаў у тых выпадках, калі яны абкладаюцца падаходным і прамысловым падаткамі.

3. Дзеля таго, каб забясьпечыць паступленьне сельска-гаспадарчага падатку поўнасьцю і каб пазбавіцца мажлівасьці недапаступленьня яго пры захаваньні ўстаноўленых раней норм даходнасьці—устанавіць на зьмену п. п. 2 і 4 пастановы ЦВК і СНК БССР за 20 мая г. г. наступныя нормы даходнасьці галін сельскае гаспадаркі па акругах:

АКРУГІ.	Нормы абкладанага даходу (у рублех).					Орыентыровачныя нормы абкладанага даходу.				
	1 дзес. пашні.	1 дзес. поплаву.	1 дз. сенажаці.	1 гал. буйн. жывелы стар. за 2 г.	1 конь або 2 валы ст. за 3 г.	На 1 сьвіньню ад 8 мес.	На 1 дз. прам. саду.	На 1 дз. прам. агароду.	На 1 рам. вулей.	На 1 калод. вулей.
Бабруйская -	32	27	18	17	19	7	110	150	5	2
Барысаўская -	28	25	16	16	17	6	90	150	5	2
Віцебская -	32	26	14	19	22	8	110	150	5	2
Калінінская -	29	27	17	18	21	6	90	150	5	2
Менская - -	34	25	19	20	22	8	110	150	5	2
Магілёўская -	33	31	19	18	19	7	110	150	5	2
Мазырская -	23	26	18	16	18	6	90	150	5	2
Аршанская -	33	31	15	18	21	7	90	150	5	2
Полацкая -	28	23	15	16	18	7	90	150	5	2
Слуцкая - -	35	23	16	19	21	8	110	150	5	2

4. Даручыць акруговым выканаўчым камітэтам не пазьней 20 ліпеня 1926 году ўнесьці і апублікаваць адпаведныя зьмены ў нормах абкладанага даходу для райёнаў і паселішчаў.

5. Народнаму Камісарыяту Грашовых Спраў даручаецца выдаць інструкцыю і правілы на зьмену адпаведных артыкулаў выданых раней інструкцый і на разьвіцьцё гэтае пастановы.

Старшыня Цэнтральнага Выканаўчага
Камітэту БССР **А. Чарвякоу.**

Нам. Старшыні Савету Народных
Камісараў БССР **М. Карклін.**

Сэкратар Цэнтральнага Выканаўчага
Камітэту БССР **З. Чарнушэвіч.**

10 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Інструкцыя Савету Народных Камісарау БССР

АБ ПАРАДКУ УЖЫВАНЬНЯ АРТ. 17 ПАЛАЖЭНЬНЯ АБ СПАГНАНЬНІ ПАДАТКАУ.

Пры ўжываньні арт. 17 Палажэньня аб спагнаньні падаткаў (З. З. СССР 1925 г. № 70, арт. 518) належыць кіравацца наступнымі правіламі:

I. Устанаўленьне разьмеру сум, патрэбных для задавальненьня заработнай платай рабочых і служачых за мінулы час і за два тыдні ўперад, а таксама для ўплаты ўзносаў на соцыяльнае страхаваньне і алімэнтаў за той самы час (п. „а“ арт. 17 Палажэньня), ляжыць на абавязку службовых асоб, якія робяць спагнаньне, для чаго яны павінны правяраць заявы нядоімшчыкаў праглядам бухгальтарскіх кніг і атрыманьнем зьвестак і даведак ад судовых органаў, органаў Народнага Камісарыяту Працы (кас соцыяльнага страхаваньня і іншых) і адміністрацыйных устаноў.

2. Пры вызначэньні, якая іменна дзяржаўная маемасьць, што знаходзіцца ў веданьні нядоімшчыка, не належыць да продажу і закладу (п. „г“ арт. 17 Палажэньня), трэба кіравацца артыкуламі 19-24 Грамадзянскага Кодэксу і артыкулам 23 Палажэньня аб спагнаньні падаткаў.

3. Пры спагнаньні нядоімак з саматужнікаў, якія карыстаюцца падатковымі ільготамі паводле пастаноў ЦВК і СНК СССР за 10 красавіка, 12 мая і 12 чэрвеня 1925 г. (З. З. СССР 1925 г. №№ 25, 32 і 38, арт. арт. 168, 212, 213, 285), а таксама з нядоімшчыкаў, якім прылады вырабу, інструмэнты, падсобкі і кнігі патрэбны для асабістых профэсіянальных заняткаў (п. „ж“ арт. 17 Палажэньня), пакідаецца ня менш аднаго комплекту памянёных прыладаў, інструмэнтаў, падсобкаў і кніг.

4. Норма зімняга і летняга адзеньня, бялізны, абутку і іншых прадметаў дамовага ўжытку (п. „з“ арт. 17 Палажэньня), якімі карыстаецца нядоімшчык і яго ўтрыманцы і на якія ня можа быць зьвернута спагнаньне, устанаўляецца на адну асобу:

а) па аднаму зімняму і летняму пальто і кажуху;
б) па аднаму зімняму і летняму касьцюму;
в) па тры зьмены нацельнае бялізны;
г) па аднэй пары абутку;
д) па аднаму ложку;
е) па аднэй падушцы;
ж) па аднэй зімняй і летняй коўдры;
з) па дзьве зьмены прасьцірадлаў і навалачак;
і) па аднаму крэслу;
к) па аднаму комплекту талерак, відэльцаў, нажоў і лыжак.

Апрача гэтага, на сям'ю пакідаецца адзін абедзенны стол, кухонная пасуда, якая знаходзіцца ў карыстаньні, дзіцячае адзеньне, дзіцячая бялізна, іншыя дзіцячыя прыналежнасьці і цацкі.

5. Запас апалу, на які ня можа быць зьвернута спагнаньне, вызначаецца для нядоімшчыкаў па ўсіх падатках, у тым ліку і сельска-гаспадарчаму, у разьмеры патрэбы на адзін месяц.

Запас харчоў для нядоімшчыкаў, членаў іх сям'і, утрыманцаў— у разьмеры шасьцімесячнай патрэбы (але ня далей, як да новага ўраджаю) пры нядоімцы па сельска-гаспадарчаму падатку і месячнай патрэбы пры нядоімцы па іншых падатках.

6. Разьмеры непарушных нормаў апалу, корму і насеньня, памянёных у пунктах „і“, „к“, „л“, „м“, „п“ артыкулу 17 Палажэньня аб спагнаньні падаткаў, устанаўляюцца пастановамі належных акруговых выканаўчых камітэтаў у адпаведнасьці з мясцовымі ўмовамі.

Нам. Старшыні Савету Народных
Камісараў БССР **М. Карклін.**

Кіраўнік Спраў Савету Народных
Камісараў БССР **М. Мароз.**

1 ліпеня 1926 году.
г. Менск.

Пастанова Савету Народных Камісараў БССР

АБ ПРЫЦЯГНЕНЬНІ СЯЛЯНСТВА І МЯСЦОВЫХ САВЕЦКІХ ОРГАНАЎ ДА ЎДЗЕЛУ У СПРАВЕ ДЗЯРЖАЎНАГА СЕЛЬСКАГА АКЛАДНОГА СТРАХАВАНЬНЯ.

Каб прыцягнуць сялянства і мясцовыя савецкія органы да ўдзелу ў справе дзяржаўнага сельскага акладнога страхаваньня на аснове пастановы Савету Народных Камісараў Саюзу ССР за 19 студзеня 1926 году „Аб перайначаньні пастановы СНК СССР за 11/XI-24 г. аб дзяржаўным страхаваньні ў сельскіх мясцовасьцях (З. З. СССР 1926 г. № 6, арт. 41) Савет Народных Камісараў БССР пастанаўляе:

1. Дзеля ўстанаўленьня шчыльнейшай сувязі органаў дзяржаўнага страхаваньня з шырокімі сялянскімі масамі, агульны сход грамадзян кожнага паселішча выбірае страхавога ўпаўнаважанага.

2. Страхавы ўпаўнаважаны ўдзельнічае: а) у рэгістрацыі і ацэнцы страхуемай маемасьці; б) у разьмеркаваньні сельскімі саветамі ільгот паміж асобнымі страхавацелямі, а таксама ў вызначэньні разьмеру страхавых страт па ўсіх відах сельскага акладнога і дадатковага да яго дабраахвотнага страхаваньня і ліквідацыі іх.

3. Страхавы ўпаўнаважаны мае права знаёміцца з дакумэнтамі агэнцтва дзяржаўнага страхаваньня па рэгістрацыі і ацэнцы маемасьці для праверкі правільнасьці разрахунку па налічэньні акладу, правільнасьці разрахунку па вылічэньні страхавое выплаты і іншых разрахункаў, а таксама з дакумэнтамі па іншых цікавячых яго страхавых пытаньнях.

4. У сельскіх саветах на аднаго з членаў па выбару сельскага савету ўскладаецца абавязакназіраньня, кіраваньня і ўзгадненьня работы страхавых упаўнаважаных. Вызначаны член сельскага савету карыстаецца правамі страхавога ўпаўнаважанага, паводле §§ 2 і 3 гэтае пастановы, і ў сваей рабоце інструктуецца раёнfamным страхавым агэнтам.

5. Пры зьдзяйсьненьні сваіх праў страхавы ўпаўнаважаны не павінен ўмешвацца ў опэрацыйную працу страхавых агэнтаў і зборшчыкаў страхоўкі. Аб заўважаных непарадках у справе страхаваньня страхавы ўпаўнаважаны даводзіць да ведама сельскага савету і страхавога агэнта, а аб няправільных дзеяньнях страхавых агэнтаў паведамляе належныя органы дзяржаўнага страхаваньня.

6. Пры кожным раёнfamным выканаўчым камітэце утвараецца пад старшынством старшыні альбо члена гэтага камітэту нарада па страхавых пытаньнях у складзе: раёнfamнага страхавога агэнта, членаў сельскага савету, зазначаных у арт. 4, загадчыка раёнfamнае часьці комунальнае гаспадаркі, начальніка мясцовай пажарнай дружыны, старшыні раёнfamнага камітэту сялянскіх таварыстваў узаемадапамогі, вэтэрынарнага доктара (фэльчара), агронома. Усе страхавыя ўпаўнаважаныя могуць прысутнічаць на пасяджэньнях нарады з правам пастаноўчага голасу.

7. На азначаныя ў арт. 6 нарады ўскладаецца:

а) унясеньне праз раёнfamныя выканаўчыя камітэты на разгледжаньне Страхавога Савету пры Народным Камісарыяце Грашовых Спраў БССР проэктаў па пытаньнях дзяржаўнага акладнога сельскага страхаваньня, а таксама разгледжаньне пытаньняў па зьдзяйсьненьні мер барацьбы і папярэджаньня выпадку, якія прадугледжваюцца страхаваньнем;

б) разьмеркаваньне паміж уваходзячымі ў склад раёну сельскімі саветамі ільгот, якія даюцца насельнасьці паводле пляну абавязковага акладнога страхаваньня;

в) дапамога разьвіцьцю дабраахвотных пажарных організацый і ўтварэньне коопэрацыйных таварыстваў па агнятрываламу будаўніцтву;

г) заслухоўваньне і абгаварэньне інформацыйных справаздач і дакладаў мясцовага страхавога агэнта.

8. Народнаму Камісарыяту Грашовых Спраў і Народнаму Камісарыяту Унутраных Спраў даручаецца ў месячны тэрмін выдаць інструкцыю для ўжываньня гэтае пастановы.

Нам. Старшыні Савету Народных Камісараў БССР
М. Карклін.

Кіраўнік Спраў Савету Народных Камісараў БССР
М. Мароз.

21 чэрвеня 1926 г.
г. Менск.

Пастанова Савету Народных Камісарау БССР

АБ АБВЯШЧЭНЬНІ ДЗЯРЖАУНАЮ УЛАСНАСЬЦЮ ПОМНІКАУ СТАРАЖЫТНАСЬЦІ, МАСТАЦТВА, БЫТУ І ПРЫРОДЫ.

Савет Народных Камісараў Беларускае ССР пастанаўляе: обвясьціць дзяржаўнаю ўласнасьцю наступныя помнікі мастацтва, старажытнасьці, быту і прыроды.

Дадатак.

Нам. Старшыні Савету Народных Камісараў БССР **М. Карклін.**

Кіраўнік Спраў Савету Народных Камісараў БССР **М. Мароз.**

1 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Сьпіс

Помнікау, якія абвяшчаюцца дзяржаунаю маемасьцю БССР.

№№ па парадку.	Назва помнікаў.	Дзе знаходзіцца.
	МЕНСКАЯ АКРУГА.	
1.	Дом 1-га З'езду Рас. Соц. Дэм. Рабочай Партыі	Савецкая вул., 135, г. Менск.
2.	Кацярынінская царква	Ракаўская вул. „
3.	Марынскі Катэдральны касьцёл . .	Пляц волі. „
4.	Б. Дамініканскі касьцёл	Рог вул. Энгельса і Кастрычнікавай, г. Менск.
5.	Дом гарадзкога суду	На Замчышчы, каля Сьвіслачы, г. Менск.
6.	Б. Царква мужчынскага кляштару . .	Вуліца Бакуніна, б. Манастырскі перав., г. Менск.
7.	Будынак архіву	Там-жа на процілеглай старане вул., г. Менск.
8.	Так званы дом „Пятра Вялікага“ . . .	Комуністычная, 19, ва двары „Дом Рабпроса“, г. Менск.
9.	Дом іезуіцкае школы і іезуітаў . . .	Пляц волі, дзе Саўнарком, г. Менск.
10.	Замкавая гара на Нямізе	г. Менск.
11.	Ражэственская царква	м. Заслаў.

12. Прэабражэнская царква.	(Замкавая)—Заслаў.
13. Заслаўскае замчышча	м. Заслаў.
14. Ігнаціцкі парк, і дэндролёгічная школа арборэтум.	Каля Менску, Самахвалавіцк. районy.
15. Рованіцкі сад.	Рованіцкая Слабада, Менскае акругі.
16. Шыпянскі сад	Ст. Вітгенштэйнск., Менскае акругі.
17. Сад і запаведнік Камароўскага балота	Дасьледчая Балотн. Станцыя (Камароўскае балота).
18. Таўкачэвіцкі сад. . . . , . . .	Ст. Рудзенск, Шацкага районy.

СЛУЦКАЯ АКРУГА.

19. Ражэственская царква	Слуцак.
20. Званіца Ражэственскае царквы .	„
21. Міхайлаўская царква на „Выспе“.	„
22. Стэфанская царква	„
23. Барбарынская царква на могілках.	„
24. Званіца на могілках	„
25. Васкрасенская царква	„
26. Званіца Юраўскае царквы	„
27. Званіца, цяпер ня існуючае царквы, на варотах Земаддзелу	„
28. Кальвінскі сабор	„
29. Царква Трайчанскага кляштару .	„
30. Сынагога (каменная)	„

ПОЛАЦКАЯ АКРУГА..

31. Сафійскі сабор	Полацак.
32. Саборная царква Спаскага кляштару	„
33. Замкавая гара пры вытоцы Полаты ў Дзьвіну..	„
34. Цытадзельны вал	„
35. Руіны Барысаглебскага кляштару (Барысаглебская і Пятніцкая царквы)	
36. Мікольскі сабор	„
37. Царква	м. Струля каля Полацку.

АРШАНСКАЯ АКРУГА.

38. Горы-Горацкі Акадэмічны Сад (дэндролёгічны парк і ботансад) .	Беларуская Дзярж. Сельска-Гаспадарч. Акадэмія.
39. Межаўскі сад	Саўхоз Межава, каля ст. Стайкі.
40. Смалянскі сад	м-ка Смаляны.
41. Фоміна-Арловіцкі сад	Каля сяла Фоміна-Арловічы.
42. Дом Пятра I	Копысь.

МАГІЛЁЎСКАЯ АКРУГА.

43. Гарадзкая Ратуша	Магілёў
44. Гарадзкія брамы	„
45. Сабор сьв. Осіпа	„
46. Богаяўленскі манастыр	„
47. Спасаўская царква	„
48. Сынагога драўляная на бер. Дняпра	„
49. Гарадзкая Ратуша	Шклоў.
50. Сынагога каменная	„
51. Замак Сапегі	Стары-Быхаў.

КАЛІНІНСКАЯ АКРУГА.

52. Ільлінская царква	Крычаў.
53. Юраўская царква	„
54. Касьцел	„
55. Мікольская царква	„
56. Спасаўская царква	„
57. Усьпенская царква	„
58. Палац Галынскіх	„
59. Драўляная царква Гунічэўскага кляштару	Мсьціслаў.
60. Касьцёл	„
61. Мікольскі сабор	„
62. Драўляная сынагога	„

БАБРУЙСКАЯ АКРУГА.

63. Крынкавіцка-Дараганаўскі сад . .	Крынкі.
64. Красна-Беражскі сад	сяло Красны Бераг.

ВІЦЕБСКАЯ АКРУГА.

65. Усьпенскі сабор	Віцебск.
66. Драўляная царква Маркава кляшт.	Каля Віцебску.
67. Благавешчанская царква	„
68. Троіцкая царква (гэт. зв. „Чорная . Тройца“ на Пескавацікy).	„
69. Рынкава-Васкрасенская царква . .	„
70. Васкрасенска-Заручаўск. царква . .	„
71. Ікона „Мікола“ (помная фігура) .	„
72. Ікона „Мікола“ (помны вобраз) . .	„
73. Ікона „Арх. Міхаіл“ (помная фігура)	„
74. Ікона „Арх. Міхаіл„ (помны вобраз)	„
75. Ікона „Нараджэньне	„
76. Ікона „Вялікі Архірэй“	„
77. Бешанковіцкі сад	м. Бешанковічы.
78. Бачэйкаўскі сад	м. Бачэйкава.
79. Будавецкі сад (Арборэтум) . . .	Каля быўш. двара Будавесьць.
80. Віцебскі Ботанічны сад	г. Віцебск.
81. Віцебскі сад пры Партшколе імя Энгельса.	г. Віцебск.
82. Велікалетчанскі ботанічны сад . .	Станцыя Княжыца.
83. Вучэбна-паказальны ботанічны сад.	г. Віцебск, Вараб‘ўё-ская вул.
84. Іванскі сад	Саўхоз Іванск, каля м. Чашнікі.
85. Красавіцкі хутар	Каля Бешанковіч.
86. Б. Лескавіцкі сад	С. Лескавічы, каля ст. Сіроціна.
87. Нізгалоўскі сад.	Каля Бачэйкава.

БАРЫСАЎСКАЯ АКРУГА.

88. Фатыніцкі сад . . . . Фатынь, каля м. Бачэйкава.

89. Зембінскі сад . . . . м. Зембін, пры школе 7-х годцы.

90. Забашавіцкі сад . . . . в. Забашавічы.

91. Казіміраўскі сад . . . . Казімірава, Земб. р.

92. Бобраўскі сад . . . . м. Бобр.

93. Барысаўскія батарэі (французкія) . . г. Барысаў.

94. Карсакавіцкія насыпы . . . . Каля в. Карсакавічы, Зембінск. раёну.

Нам. Старшыні Савету Народных Камісараў БССР **Карклін.**

Кіраўнік Спраў Савету Народных Камісараў БССР **М. Мароз.**

Пастанова Савету Народных Камісарау БССР

АБ ПАРАДКУ АХОВЫ ПОМНІКАУ СТАРАЖЫТНАСЬЦІ, МАСТАЦТВА, БЫТУ І ПРЫРОДЫ, АБВЕШЧАНЫХ ДЗЯРЖАУНЫМ СКАРБАМ.

Дзеля ахувы помнікаў старажытнасьці, мастацтва, быту і прыроды, абвешчаных дзяржаўным скарбам, Савет Народных Камісараў БССР пастанаўляе:

1. Помнікі будаўніцтва (будовы грамадзянскія, крэпасныя, рэлігійнага культу і інш.), абвешчаныя дзяржаўнаю ўласнасьцю БССР, без дазволу Камісіі па ахове помнікаў мастацтва, старажытнасьці, быту і прыроды пры Інстытуце Беларускае Культуры, не павінны падлягаць зломцы, пераробцы, рамонту, рэстаўрацыйным работам (аднаўленьне ранейшага віду помнікаў або яго часьцей).

2. Помнікі археолёгіі (старадаўнія курганы, гарадзішчы, надмагільныя будовы і г. д.) не павінны выкарыстоўвацца ў якасьці будаўнічага матар'ялу і ня могуць разворвацца і раскопвацца дзеля якіх-небудзь гаспадарчых мэтаў. Навакола помніка павінна пакідацца непарушнаю абаронная паласа, шырынёю ад аднаго сажня і болей, у залежнасьці ад разьмеру і значэньня помніка.

3. У парках і садох, абвешчаных дзяржаўнаю ўласнасьцю, не дапушчаецца без дазволу Камісіі па ахове помнікаў старажытнасьці, быту і прыроды пры Інбелкульце вядзеньне рэстаўрацыйных работ, а таксама якіх-бы то ні было дзеяў, якія выяўляюцца ў рамонце садова-паркавых будоў, рубцы, прачыстцы, падсадцы дрэваў і расьлін, у будаўнічых, мэліорацыйных, абсушыцельных, абвадніцельных работ і іншых, якія могуць парушыць або зьмяніць садова-паркавыя будовы, пляны, гісторыка-мастацкія пэйзажы, ансамблі садоў і паркаў, а таксама формы паасобных дрэваў. Без дазволу памянёнае вышэй Камісіі не дапушчаецца гаспадарчае выкарыстаньне паказаных паркаў і садоў.

4. Забараняецца без дазволу Народнага Камісарыяту Асьветы, узгодненага з Інстытутам Беларускае Культуры, вываз і продаж паасобных помнікаў мастацтва, старажытнасьці і народнага быту за граніцу.

5. На акруговыя і раённыя выканаўчыя камітэты, гарадзкія і сельскія саветы ўскладаецца абавязак прымаць рэчаістыя меры дааховы помнікаў паказаных у арт. 1—4 гэтае пастановы і сачыць за выкананьнем гэтае пастановы.

6. У выпадку значнага папсаваньня і разбурэньня помнікаў, паказаных у арт. 1—4 гэтае пастановы, якія зрабіліся як ад стыхійных з‘явішч, гэтак і ад незаконных і няправільных дзей службовых і прыватных асоб (няпрыняцьце належных мер аховы, няправільнае скарыстаньне, разбурэньне помнікаў і г. д.) памянёныя ў артыкуле 5 органы прымаюць патрэбныя меры для папярэджаньня далейшага папсаваньня і разбурэньня помнікаў і адначасна паведамляюць аб здарэньні і аб прынятых мерах Камісіі па ахове помнікаў старажытнасьці, быту і прыроды пры Інстытуце Беларускае Культуры.

7. Выканаўчыя камітэты абавязваюцца дапамагаць выясьненьню існаваньня помнікаў мастацтва, старажытнасьці, быту і прыроды, якія па свайму мастацкаму, гістарычнаму і бытавому значэньню могуць быць прызнаны падлягаючымі дзяржаўнай ахове.

8. Распараджэньні па ахове помнікаў мастацтва, старажытнасьці, быту і прыроды выдаюцца акруговымі выканаўчымі камітэтамі.

9. Выдаткі на ўтрыманьне помнікаў, паказаных ў арт. арт. 1—4, робяцца па каштарысу акруговых выканаўчых камітэтаў.

10. Той, хто парушае гэтую пастанову, прыцягаецца да адказнасьці паводле арт. арт. 99, 102 і 107 Крым. Код.

11. З выданьнем гэтае пастановы траціць сілу пастанова СНК БССР за 24-XII 1923 г. „о регистрации, приеме на учет и о хранении памятников искусства, старины, быта и местностей природы, находящихся во владении учреждений и обществ, а также частных лиц“ (С. У. БССР за 1924 г. № 1, ст. 5).

Нам. Старшыні Савету Народных Камісараў БССР **М. Карклін.**

Кіраўнік Спраў Савету Народных Камісараў БССР **М. Мароз.**

1 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Пастанова Савету Народных Камісараў БССР

АБ ІНСТЫТУЦЕ БЕЛАРУСКАЕ КУЛЬТУРЫ.

Заслухаўшы даклад Старшыні Інстытуту Беларускае Культуры тав. Ігнатоўскага У. М. аб дзейнасьці Інстытуту за мінулы час, Савет Народных Камісараў пастанаўляе:

1. Прызнаць, што з моманту сваёй рэорганізацыі Інстытут Беларускае Культуры з пасьпехам выконвае ўскладзеную на яго задачу па ўдасканаленьні навуковае і культурнае працы на Беларусі,

па дасьледаваньні і вывучэньні экономічных, прыродных і соцыяльна-гістарычных каштоўнасьцяй беларускага народу і ўсіх нацыянальных меншасьцяй, населяючых Беларусь. У выніку гэтае працы аднязначаецца ўзмацненьне ўплываў Інстытуту Беларускае Культуры на ўсю навуковую і дасьледчую дзейнасьць у Рэспубліцы.

2. У зьвязку з агульна-дзяржаўным ўздымам Беларусі і буйным разьвіцьцём яе экономічнага і культурнага будаўніцтва, лічыць неабходным з 1926-27 акадэмічнага году надаць Інстытуту Беларускай Культуры напрамак да паступовага ператварэньня яго ў Беларускую Акадэмію Навук, не пакідаючы пры гэтым прынцыпу сувязі яго праз Нацыянальныя аддзелы, Сэкцыі, Навуковыя Таварыствы і Бюро Краязнаўства з шырокімі працоўнымі масамі. Адначасна лічыць патрэбным, каб Інстытут Беларускае Культуры і надалей яднаў наўкола сябе лепшыя навуковыя сілы і ўзмацняў існуючую сувязь з адпаведнымі дзяржаўнымі і грамадзкімі ўстановамі.

3. У мэтах больш поўнага вывучэньня паасобных нацыянальных культур на Беларусі, прыступіць да організацыі пры Інстытуце Беларускае Культуры, побач з яўрэйскім і польскім аддзеламі, —аддзелу латышскага.

4. У сувязі з паглыбленьнем дзейнасьці Інстытуту Беларускае Культуры, павялічэньнем яго значэньня, як Усебеларускае Навуковае Дасьледчае Інстытуцыі, у мэтах абмену ведамі і дасягненьнямі, лічыць неабходнай сьціслую сувязь яго з Акадэмічнымі ўстановамі паасобных Саюзных Рэспублік і лічыць пажаданым навуковае супрацоўніцтва яго з Акадэмічнымі Інстытуцыямі замежных дзяржаў.

5. Для забясьпечаньня навукова-дасьледчай працы Інстытуту Беларускае Культуры, асабліва ў галіне вывучэньня прыроды і матар'яльнай культуры Беларусі, лічыць неабходным організаваць „Музэй Прыроды“ усебеларускага значэньня.

6. Для бесперабойнага выконваньня навукова-выдавецкага пляну Інстытуту Беларускае Культуры,—даручыць яму распрацаваць пытаньне аб заснаваньні ўласнай друкарні акадэмічнага тыпу.

Нам. Старшыні Савету Народных Камісараў БССР **М. Карклін.**

Кіраўнік Спраў Савету Народных Камісараў БССР **М. Мароз.**

10 ліпеня 1926 г.
г. Менск.

Цыркуляр Народнага Камісарыяту Земляробства БССР

АБ ЛІКВІДАЦЫІ САДОЎ І САДОВА-ГАРОДНЫХ ГАСПАДАРАК ДЗЯРЖМАЕМАСЬЦЯЙ, У ЯКІХ ПЛОШЧА НЕ ПЕРАВЫШАЕ ДВУХ ДЗЕСЯЦІН.

Усім акруговым зямельным аддзелам.

У складзе дзяржмаемасьцяй да апошняга часу знаходзіцца вельмі многа дробных быўшых непрацоўных садоў і садова-гародных гаспадарак, у якіх плошча пад садовымі насаджэньнямі не перавышае двух дзесяцін. Эксплёатацыя іх зямельнымі органамі або Райвыканкомамі пры дапамозе здачы ў арэнду выпадковым асобам зьяўляецца зусім не мэтазгоднай, бо арганізаваць у іх паасобныя садовыя гаспадаркі з належным доглядам за дрэвамі, з-за нязначнасьці

плошчы, зусім немагчыма. Гэтыя сады пры такім выкарыстаньні, што далей, то ўсё болей і болей занепадаюць і, нарэшце, павінны будуць зусім пагібнуць. Дзякуючы гэтаму Народны Камісарыят Земляробства прапануе падобныя сады і садова-гародныя гаспадаркі перадаць для непасрэднага выкарыстаньня школам, сялянскім Камітэтам Грамадзкай Узаемадапамогі і паасобным працоўным землякарыстацелям, кіруючыся ніжэйнаступным:

1) Сады, непасрэдна прылягаючыя да школьных сядзібаў або зямельных вучасткаў, павінны быць передадзены школам у рахунак належачай ім зямельнай нормы, паводле інструкцыі Народнага Камісарыяту Земляробства і Народнага Камісарыяту Асьветы БССР аб парадку надзяленьня вучэбных установаў зямельнымі вучасткамі, у выпадку ўзбуджэньня адпаведнымі ўстановамі належных хадайнічаньняў.

2) Сялянскім Камітэтам Грамадзкай Узаемадапамогі гэтыя сады разам з зямельнымі вучасткамі, якія да іх адносяцца, могуць быць перадаваемы па іх хадайнічаньню дарэмна—сельскім камітэтам ня болей двух садоў, раён괌ным—ня болей трох.

3) Эксплёатуемыя школамі і Сялянскімі Камітэтамі Грамадзкай Узаемадпамогі сады з складу дзяржмаемасьцяй не выключаюцца і знаходзяцца на асобным вучоце ў ліку вучасткаў рознага назначэньня.

4) Нескарыстаныя ў вышэй паказаным парадку дробныя непрацоўныя сады павінны быць перададзены ў сталае працоўнае карыстаньне грамадзян, якіх землі да іх прылягаюць.

5) Пры перадачы ў працоўнае карыстаньне паказаных садоў павінна быць даваема перавага дэмобілізаваным чырвонаармейцам, інвалідам грамадзянскай вайны і пасечнікам (пчаляром), калі толькі землі гэтых асоб прылягаюць да ліквідуемых садоў.

6) Зямельныя вучасткі, якія адносяцца да ліквідуемых садоў, павінны быць разьмеркаваны сярод грамадзян, якія маюць у гэтым патрэбу, у працоўнае карыстаньне ў агульным парадку.

7) Грамадзяне, якія атрымліваюць у працоўнае карыстаньне быўшыя непрацоўныя сады, павінны аплаціць кошт растучых у іх пладовых насаджэньняў.

8) Ацэнка і перадача садоў робіцца па адпаведных актах асобнымі камісіямі, якія складаюцца з прадстаўнікоў Райвыканкому, фіноргану і раённага агронома або яго памочніка.

Пры ацэнцы іх неабходна прытрымлівацца наступных нормаў:

а) зусім здаровыя, бяз усякіх відных сур'ёзных пашкоджаньняў пладаносныя дрэвы—2 руб. за шт.;

б) дрэвы, маючыя якія-небудзь пашкоджаньні, паніжаючыя пладаноснасьць, у залежнасьці ад ступені пашкоджаньня—1—$1^1/_2$ руб. за шт.

в) маладыя непладаносныя дрэвы, а таксама моцна пашкоджаныя, але ўсё-такі яшчэ маючыя патрэбу ў замене новымі—50 кап.

г) дрэвы, якія пры нармальным вядзеньні садоўніцтва належаць замене новымі, аплаце не падлегаюць.

10) Агульны кошт усяго саду абвяшчаецца грамадзянам, атрымаўшым сад, і ім прапануецца падзяліць паміж сабою адпаведна колькасьці і якасьці дрэваў атрыманых кожным.

11) У выпадку недасягненьня імі згоды паміж собою дабраахвотна, гэтае пытаньне вырашаецца па месцы асобнай камісіяй, якая складаецца з прадстаўнікоў Райвыканкому, Сельсавету і ўпаўнаважанага ад грамадзян, атрымаўшых сад.

12) Кожны грамадзянін, атрымаўшы дрэвы, уносіць у касу фінорганаў належачую з яго плату на працягу трох месяцаў з дня перадачы яму саду і нясе адказнасьць толькі за сябе.

13) З грамадзян, атрымаўшых сады ў працоўнае карыстаньне, але ня ўнёсшых за іх плату ў касу фінорганаў дабраахвотна, такая сыскваецца ў бясспрэчным парадку.

14) Грошы, атрыманыя за пладовыя дрэвы, паступаюць цалкам у мясцовыя сродкі.

15) Дзякуючы таму, што цэнтры большасьці былш. маёнткаў атрымліваюць звычайна былыя парабкі або малазямельныя і беззямельныя сяляне, ня маючыя даволі сродкаў на аднычасовую выплату за атрыманыя імі дрэвы, ім даецца права ўзносу плацяжу на выплат на тэрмін да трох гадоў.

16) Не нацыяналізаваныя да гэтага часу сады, у далейшым нацыяналізацыі не падлягаюць, незалежна ад іх разьмераў, калі толькі яны знаходзяцца ў фактычным працоўным карыстаньні грамадзян.

Нам. Народнага Камісара Земляробства БССР **Валодзька.**

Нач. Кіраўніцтва Мэліозему і Дзяржмаемасьцяй
НКЗ БССР **А. Шычко.**

Загадчык Аддзелу Дзяржмаемасьцяй **Стралкоу**.

12 красавіка 1926 г.
№ 8888.

Правілы унутранага распарадку у вэтэрынарна-лячэбных установах БССР.

§ 1. Паводле 55 арт. Кодэксу Законаў аб Працы ўстанаўляюцца „Правілы ўнутранага распарадку“.

§ 2. Працаўнікі павінны падлягаць усім законным распараджэньням асоб, якія нясуць адказнасьць за правільнае вядзеньне справы ва ўстанове.

§ 3. У выпадках, выклікаючых сумненьне ў законнасьці адданых адміністрацыяй распараджэньняў, працаўнікі, не прыпыняючы выкананьня распараджэньня, павінны заявіць у адпаведную саюзную інстанцыю (мясцком або ўпаўнаважанаму).

§ 4. Ускладаньне адміністрацыяй на рабочых і служачых якіх-небудзь службовых абавязкаў у вольны ад працы час, а таксама ў выхадныя дні не дапушчаецца.

Увага. У пільных выпадках са згоды мясцкому або ўпаўнаважанага працаўнікі, пазбаўленыя ад працы, могуць быць прыцягнуты да працы, за якую адміністрацыя павінна адплаціць адпаведным вольным часам або належнай компэнсацыяй.

§ 5. Працаўнікі ў вэтэрынарна-лячэбных установах ня могуць быць выкарыстаны адміністрацыяй для выкананьня асабістых услуг або даручэньняў.

§ 6. Працаўнікі павінны зьяўляцца акуратна, без спазьненьняў на работу і пакідаць яе не раней за ўстаноўлены час.

§ 7. Бязумоўна забараняецца самавольнае пакіданьне работы ў рабочы час (парадак дазволу адлучкі па ўважных прычынах устанаўляецца асобнай інструкцыяй).

§ 8. Пэрсональ павінен беражна адносіцца да маемасьці: да апаратаў, прыладаў і адзежы, прыймаючы меры да акуратнай аховы апошняга і зараз-жа паведамляючы аб іх сапсуцьці, паломе або згубе, з прадстаўленьнем паломанага або сапсутага прадмету.

§ 9. За псаваньне маемасьці ўстановы з-за неахайнасьці або з-за парушэньня „Правіл унутранага распарадку“ работнікі нясуць матар'яльную адказнасьць у парадку 83 арт. Кодэксу Законаў аб Працы.

§ 10. Як правіла, агульныя і дэлегацкія сходы супрацоўнікаў ва ўстанове, а таксама паседжаньні Мясцкому ў рабочы час не дазваляюцца.

Увага 1. Згодна Кодэксу Законаў аб Працы (арт. 161) сходы могуць адбывацца і ў рабочы час у выпадках выбараў у Саветы Рабочых і Сялянскіх Дэпутатаў, ва ўстановы Соц. Страхаваньня або выбараў на Зьезды Профсаюзаў, у другіх выключных выпадках гэта дапушчаецца толькі па ўзгадненьню з адміністрацыяй.

Увага 2. Паседжаньні Мясцкому могуць адбывацца ў выключных выпадках па ўзгадненьню з адміністрацыяй і ў рабочы час.

§ 11. Для прыёму лячэбніцы, амбуляторыі і пункты адчынены на працягу 4-х гадзін, пасьля чаго робяцца выезды, канцылярскія і адміністрацыйна-гаспадарчыя работы. Наогул лік рабочых гадзін для вэтэрынарнага пэрсоналю не павінен перавышаць 6 з паловаю гадзін. У стацыёнарных вэтлячэбніцах у іншы час дня застаюцца дзяжурныя вэтпрацаўнікі, на якіх ляжыць адказнасьць за парадак ва ўстанове, пунктуальнае кола абавязкаў дзяжурнага пэрсоналю ўстанаўляецца РКК дадатковай інструкцыяй.

§ 12. У пільных выпадках прыём адбываецца ў любы час сутак.

Увага. Пільным называецца такі прыём, калі лячэбная дапамога патрабуецца зараз-жа, ад аказаньня якой залежыць захаваньне жыцьця жывёліны.

Да пільных выпадкаў адносяцца:

1) усе віды колік і тымпоніт;
2) няправільныя роды;
3) моцнае кровацячэньне;
4) востра-інфэкцыённыя захварэньні;
5) атручэньне;
6) іншародныя целы ў харчаводзе і лёгкіх.

§ 13. Лячэбная дапамога губіць пільны характар, калі: 1) з мамэнту зьяўленьня першых прызнакаў захварэньня да мамэнту зьвяртаньня да вэтэрынарнага пэрсоналю прайшло болей за суткі; 2) калі да аказаньня першапачатковай дапамогі запрашаліся не спэцыялісты і апошнія рабілі якое-небудзь лячэбнае ўмешваньне.

§ 14. Парадак карыстаньня працаўнікамі выхаднымі і сьвяточнымі днямі, парадак падліку і запісу зьверхвурочных работ, а таксама спэцыяльных работ, якія патрабуюць падліку, наведваньні і выезды да хворае жывёлы і г. п. (парадак і сродкі прадстаўленьня пэрсоналю спэцадзежы і забясьпечваючых прыладаў, мыла, а таксама парадак

карыстаньня імі і захаваньня, парадак і месца выплаты пэнсіі служачым і рабочым устанаўляецца РКК ў відзе дадатковай інструкцыі.

§ 15. „Правілы ўнутранага распарадку“ зьяўляюцца абвязковымі для ўсіх працаўнікоў і адміністрацыі даннае ўстановы з мамэнту выданьня іх устаноўленым парадкам і апублікаваньня для агульнага ведама працаўнікоў (праз вывешваньне на відных мясцох ва ўстанове і г. п.).

Па апублікаваньні „Правіл унутранага распарадку“ ні адна з старон ня мае права адмаўляцца няведаньнем іх.

§ 16. Парушэньнямі ўстаноўленых „Правіл унутранага распарадку“ ва ўстановах лічацца:

а) не аказаньне вэтдапамогі па выкліку ў пільных выпадках (§ 12);

б) спазьненьне на працу бяз уважлівых прычын;

в) адлучка ад месца працы або пакіданьне яе раней за ўстаноўлены тэрмін без адпаведнага дазволу;

г) няяўкі на працу бяз уважных прычын;

д) невыпаўненьне правіл па ахове ўстановы і маемасьці, якая ў ёй знаходзіцца, і ўстановак;

е) грубыя адносіны служачых адзін да аднаго, а таксама і да даведнікаў ва ўстанове;

ж) зьяўленьне на працу ў нецьвярозым выглядзе;

з) няпрыстойныя паводзіны ў часе працы ва ўстанове (лаянка, бойка);

і) іншыя ўчынкі, якія парушаюць „Правілы ўнутранага распарадку“.

§ 17. Кары за парушэньне „Правіл унутранага распарадку“ могуць выражацца ў наступным:

а) увагі з папярэджаньнем;

б) выгавар з абвяшчэньнем па ўстанове;

в) звальненьне са службы, паводле Кодэксу Законаў аб Працы, або дзейнічаючага колектыўнага дагавору.

§ 18. Кары за парушэньне „Правіл унутранага распарадку“ устанаўляюцца адміністрацыяй даннае ўстановы з неадкладным давядзеньнем да ведама мясцкому або профупаўнаважанага ўстановы аб накладзенай кары.

Увага. Звальненьне ў выпадку парушеньня „Правіл унутранага распарадку“ робіцца адміністрацыяй з папярэдняе згоды мясцкому або профупаўнаважанага. У выпадку нязгоды апошняга пытаньне аб звальненьні пераносіцца ў МРКК, адміністрацыя-ж установы мае права да пастановы РКК зьняць працаўніка з работы.

§ 19. Працаўнікі нездаволеныя накладзенаю на іх караю за парушэньне распарадку могуць абскардзіць у мясцком або ўпаўнаважанаму, а апошні перадае пытаньне ў РКК, дзе і разглядаецца пытаньне ў парадку, устаноўленым для разгляданьня конфліктаў.

§ 20. Парушеньне „Правіл унутранага распарадку“ адміністрацыяй разглядаецца, як парушэньне закону аб працы і колектыўных дагавораў, за якія адміністрацыя адказвае па суду, згодна Кодэксу Законаў аб Працы.

§ 21. „Правілы ўнутранага распарадку“ могуць быць у залежнасьці ад зьмены ўмоваў работы ў цэлым або паасобных частках, перагледжаны і зьменены ў тым-жа парадку, у якім яны былі перш выпрацаваны і зацьверджаны.

§ 22. Адміністрацыя павінна вывешваць усе дзейныя заканадаўствы аб працы, якія выдаюцца Народным Камісарыятам Працы і Цэнтральнымі органамі.

Нам. Народнага Камісара Земляробства БССР **Валодзька.**

За Народнага Камісара Працы БССР **Ляуданская.**

Вык. абав. Начальніка Вэтэрынарнага Кіраўніцтва НКЗ **Серпау.**

Інструкцыя для вучастковага вэтэрынарнага урача.

1. У кола абавязкаў вучастковага вэтэрынарнага ўрача ўваходзяць:

а) барацьба з заразьлівымі хваробамі;

б) вэтэрынарна-асьветная праца;

в) амбуляторнае і стацыёнарнае лячэньне хворае жывелы;

г) выезд на месцы ў выпадку зьяўленьня эпізоотый;

д) агляд убойнай скаціны і продуктаў убою;

е) назіраньне за санітарным становішчам месц убою скаціны і скацінных могальнікаў.

ж) вэтэрынарна-санітарны нагляд за перавозкаю жывёлы па жалезных дарогах, водных і грунтавых шляхох;

з) нагляд за месцамі зграмаджэньня жывёлы, (таргі, рынкі і інш);

і) нагляд за ўтылізацыённымі скуранымі заводамі, месцамі гандлю мясам, каўбаснымі і кішэчнымі прадпрыемствамі, складамі сырых жывёлавых продуктаў і інш;

к) удзел у зоотэхнічных мерапрыйманьнях;

л) удзел у страхаваньні жывёлы.

2. Вэтэрынарны ўрач павінен прыймаць усе меры да папярэджаньня і спыненьня заразьлівых захварэньняў, згодна паказаньняў навукі і кіруючыся правіламі, якія выдаюцца па барацьбе з эпізоотыямі.

3. Для ўзмацненьня вэтэрынарнай дапамогі ў пунктах, пагражаючых разьвіцьцём эпізоотый (вэтустаў, арт. 2, п. 18), вучастковыя вэтэрынарныя ўрачы па патрабаваньню Вэткіраўніцтва пры пагоджаньні з вэтчасткаю Акрземаддзелу могуць быць часова адкамандыраваны на гэту працу з аднае вакругі ў другую.

4. Вэтэрынарны ўрач мае права патрабаваць ад мясцовае ўлады і насельнасьці бязумоўнае дапамогі ў сваёй працы на мясцох пры аглядзе і дасьледваньні жывёлы, пры правядзеньні прывівак, дэзынфэкцый, ачысткі зазаражаных памяшканьняў, уборцы трупаў і інш.

5. Пры зьяўленьні эпізоотый сельская ўлада павінна даваць перавозныя сродкі для аб'езду сяленьняў за ўстаноўленую плату.

6. Праца вэтэрынарнага ўрача ў лячэбніцах і амбуляторыях адбываецца ў вызначаныя гадзіны, якія ўстаноўлены вэтурачом па ўзгадненьню з падлеглымі Райвыканкомамі.

Увага. У выпадку неабходнасьці службовых выездаў вызначаны час для прыему хворае жывёлы ў лячэбніцах і амбуляторыях можа быць скарочаны. Адзін дзень на тыдзень згодна

з мясцовымі ўмовамі кожнага вэтэрынарнага вучастка абвяшчаецца вольным ад прыёму хворае жывёлы.

7. Цяжка хворая жывела, якая патрабуе сьпешнай дапамогі, прымаецца бяз усякай чаргі.

8. У дзень няпрыёмны і ў гадзіны, якія нявызначаны для звычайнага прыёму, вэтдапамога даецца толькі ў пільных выпадках, якія пагражаюць жыцьцю жывёліны.

9. Выезды на месцы захварэньняў для вэтурача зьяўляюцца абавязковымі пры зьяўленьні павальных эпізоотый. Выязная сыстэма падачы лячэбнай дапамогі зьяўляецца абавязковай толькі для буйнае сельска-гаспадарчае жывёлы ў выпадках, якія пагражаюць сьмерцю і патрабуюць сьпешнай вэтдапамогі, пры немагчымасьці дастаўленьня іх у вэтлячэбніцу або амбуляторыю. Да азначаных захварэньняў адносяцца: востры тымпоніт (вострае ўздуцьце трыбухі), моцнае кровацячэньне, пералом, няправільныя роды, пасьляродавыя сударгі і іншародныя целы ў харчаводзе.

Увага. Лячэбная дапамога ў гэтых выпадках губіць характар пільнасьці, калі з мамэнту захварэньня жывёліны прайшло болей за суткі, а таксама калі да часу зьвяртаньня за вэтдапамогаю аказвалася дапамога не спэцыялістымі.

10. Ускрыцьце трупаў робіцца толькі па пагляду вэтурача і па патрабаваньню сьледчых органаў.

11. Усе опэрацыі робяцца са згоды ўладара, і за выхад опэрацыі, як у мамэнт правядзеньня яе, так і ў пасьляйдучы пэрыяд вэтурач не адказвае.

12. Кастрацыі робяцца толькі ў лячэбніцах і амбуляторыях у ўстаноўленыя для прыёму ў гэтых установах гадзіны.

13. Уся вэтэрынарная дапамога аказваецца бясплатна.

14. Агляд убойнае скаціны і мясных продуктаў робіцца на пунктах у дні і гадзіны ўстаноўленыя вэтурачом па ўзгадненьню з адпаведнымі Райвыканкомамі з выпаўненьнем закону аб нормах аб працы.

15. Увесь вэтпэрсональ ў сваёй працы падлягае распараджэньням вэторганаў Акруговых Зямельных Аддзелаў і Райвыканкомаў, а таму ўсякага роду скаргі на няправільныя дзеяньні вучастковага вэтурача, ад якіх-бы асоб і ўстаноў яны ня выходзілі, павінны накіроўвацца непасрэдна па прыналежнасьці. У аканчальнай форме скаргі вырашаюцца Вэткіраўніцтвам НКЗ.

16. Усякага роду ўмешваньні ў спэцыяльную працу вэтурача пабочных устаноў і службовых асоб бяз ведама Зямельных органаў не дапушчаюцца.

17. На вучастковым урачы ляжыць абавязак па складаньню і прадстаўленьню ў Райвыканком і Акрземаддзел усёй устаноўленай справаздачы.

18. Вэтэрынарныя фэльчары, якія знаходзяцца на службе на вучастках, у службовых адносінах падлягаюць адпаведнаму вучастковаму ўрачу і выконваюць усю працу па яго паказаньнях.

Нам. Народнага Камісара Земляробства БССР **Валодзька.**

За Начальніка Вэтэрынарнага Кіраўніцтва НКЗ БССР **Агапітаў.**

Сэкратар **Макарчук.**

22 чэрвеня 1926 г.

Дело № 264 — 1926 г.

Постановление.

Именем БССР

1926 года июня 15 дня Особая Коллегия Высшего Контроля по спорным земельным делам при Наркомземе Б. С. С. Р. в составе:

Председателя тов. Лобановского

Членов: От Наркомʻюста тов. Зыбко
От Наркомзема тов. Лиодта

по докладу докладчика тов. Белинского рассмотрела дело по расспределению земли в уроч. Новая Нива, Осиповичского района, вступившее по жалобе Адама Лосицкого на постановление Бобруйской Окружной Земкомиссии.

Настоящее дело возникло по ходатайству гр-н фольварка Новая Нива, Осиповичского района, Бобруйского округа и распоряжению Бобруйского ОКРЗО от 4 июля 1925 года за № 6029.

Обследованием, произведенным 22 октября 1925 года, а также в процессе землеустроительных работ установлено, что в означенном фольварке пользуются земельными участками и организовали на них хозяйства Иван Верниковский и Александр Яцевич, являющиеся быв. арендаторами, быв. владельцы фольварка, причем из дел об обрезке хозяйств Верниковского и Яцевича видно, что в пользовании первого из них находилось $18^1/_2$ дес., а второго 12 дес. земли разных угодий, каковое количество земли оставлено за каждым из указанных хозяйств решением Бобруйской ОЗК от 5-го ноября 1924 года, признавшей хозяйства Верниковского и Яцевича трудовыми и не подлежащими обрезке.

Обследованием же установлено, что Верниковский имеет в своем пользовании 15 дес., а Яцевич 11 дес. земли, за каковое количество и платят продналог.

Кроме того в том же 1924 году было возбуждено дело об обрезке хозяйства Адама Лосицкого, но по делу было установлено, что в пользовании Лосицкого на 5 едоков имеется 12 дес. земли, предоставленной ему для поселения в 1922 г. Погорельским ВИК-ом. Решением Бобруйской ОЗК от 5 ноября 1924 г. дело об обрезке хозяйства Лосицкого прекращено и во временном его пользовании до землеустройства оставлено означенное количество земли.

Остальная земля названного фольварка, как пахотная, так и сенокосная находилась во временном пользовании гр-н станции Уборок, причем некоторые из них с разрешения Погорельского ВИКʻа возвели постройки, а некоторые из гр-н возбудили ходатайства о наделении их усадебными участками.

25-го октября 1925 года при участии агронома было произведено почвенное и естественно-историческое обследование земли Новая Нива и включенных в общую землеустроительную дачу уроч. Гумище и др., причем нормой наделения было установлено по 6 дес. земли на каждое хозяйство за исключением тех гр-н, которые заявили хо-

датайство о наделении их усадебными участками и Верниковского Ивана и Яцевича Александра, из которых в пользование первому должно быть оставлено 15 дес. земли, а второму 11 дес. Тогда же были определены и усадебные участки.

После обмера земли и выяснения площади землеустроительной дачи оказалось, что во всей даче имеется 161,68 дес. земли разных угодий.

Согласно землеустроительного проекта от 28 октября 1925 года, составленного землеустроителем Ждановичем на всей означенной площади спроектированы 3 поселка: 1-й—Цегельня на площади 62,18 дес. на 8 домохозяев и в том числе Адаму Лосицкому предоставлено 6,50 дес. земли, 2-й—Новая Нива на площади 55,01 дес. на 11 домохозяев, причем Ивану Верниковскому 14,90 дес., Александру Яцевичу 10,90 дес. земли, а гр-нам Марии Гейман, Павлу Босько и др. усадебные участки, площадью от 0,85 дес. до 0,99 дес., 3-й—Хвоя на площ. 48,13 десятин на 8 домохозяев, кроме того спроектирован для Каленика Шичко хуторской участок, площадью 5,86 дес. и под кирпичный завод Лапичского КОВ 0,50 дес. Все отведенные участки были отграничены в натуре межевыми знаками и участникам землеустройства было об'явлено, что приступить к пользованию своими участками они могут по утверждении проекта.

Против проекта, пред'явленного 31-го октября 1925 года, сделал возражение Адам Лосицкий, заявивший, что ему должна быть предоставлена земля в том количестве, в каком он пользуется с 1921 г. т. е. 12 дес.

Вместе с тем Адам Лосицкий подал жалобу в ОКВК на неправильное лишение его части земли, находящейся в его фактическом пользовании.

ОКВК 14-го октября 1925 г. за № 3895 раз'яснила Бобруйскому ОКРЗО, что пользование Лосицкого землей в количестве 12 дес., предоставленной ему закономерно в 1922 г., является трудовым, причем из'ятие у него земли в порядке землеустройства может быть произведено лишь в том случае, если количество земли превышает установленную максимальную норму и за ним должно быть сохранено его фактическое пользование, причем ОКВК предложила сделать соответствующее раз'яснение районному землеустроителю, что Бобруйским ОКРЗО и было исполнено.

В своих возражениях против землеустроительного проекта, а затем и при разборе дела Осиповичской РЗК 17 февраля 1926 г. участники землеустройства указывают:

Адам Лосицкий—что из'ятие из его пользования земли является неправильным, как нарушающее его фактическое пользование и противоречащее 124 ст. ЗК и раз'яснению ОКВК.

Мария Гейман—что ей первоначально был предоставлен усадебный участок, расположенный между участками Верниковского и Чернова, а затем этот участок без всяких оснований был предоставлен Мухину, а ей отведен другой.

Григорий Яцевич—что ему приходится переносить постройки.

Иван Верниковский—что из 13 дес. земли, находящейся в его пользовании, из'ято 3 дес., чем нарушено его трудовое фактическое пользование.

Александр Яцевич—что ему приходится сносить возведенные постройки.

Каленик Шичко—что ему не оставлена та земля, которая им

разработана и находилась в его пользовании.

Представитель Зап. ж. дор.—что неправильно проложена граница по плану от лит. „Б“ в сторону лит. „В“ от углового столба № 4-й до столба № 8-й, а именно: граница проведена прямыми линиями со столба на столб, а нужно было провести границу правильной кривой линией параллельно оси полотна жел. дороги, так как хотя проектом прирезана к жел. дор. лишняя земля, но при проведении землеустройства по другую сторону полотна от жел. дороги должна отойти нужная последней земля.

РЗК, рассмотрев дело, нашла что землеустроительный проект составлен правильно, что норма земли установлена сообразно качеству последней, что Лосицкому была предоставлена земля во временное пользование до землеустройства, почему его возражения неосновательны, что Мария Гейман не имеет построек и для нее безразлично на каком участке поселиться, а при удовлетворении ее ходатайства пострадают интересы других гр-н, что возражение представителя жел. дороги неосновательно, так как при обходе межи представитель последней присутствовал, почему утвердила землеустроительный проект и все возражения оставила без последствий.

Бобруйская ОЗК, рассмотрев дело 5 апреля 1926 года, по жалобе Адама Лосицкого, Ивана Верниковского, Управления Западных железных дорог, Каленика Шичко, Марии Гейман и Павла Босько, нашла, что землеустроительный проект по распределению земли фольв. Новая Нива подлежит утверждению за исключением организации поселка Новая Нива, так как при организации такового не были правильно установлены границы Зап. жел. дор. и кроме того усадебные участки в нем должны быть распределены в таком порядке, чтобы лица, не наделяемые земельными полевыми наделами, а получающие лишь одни усадьбы, получили таковые около жел. дор. станции, с оставлением на старых усадьбах тех участников поселка, которые возвели постройки до землеустройства. При составлении проекта жел. дороге отведена даже лишняя земля, а в протоколе распределения усадеб от 26 октября 1925 г. имеется ряд исправлений, благодаря чему не представляется возможным судить о том, кому и какая усадьба предоставлена.

Жалобы Адама Лосицкого и Ивана Верниковского являются неосновательными потому, что первому из них 12 дес. земли в уроч. Новая Нива были предоставлены во временное пользование до землеустройства, что не могло породить для него права на наделение землей при землеустройстве по максимальной норме, а второму земля предоставлена по максимальной норме и домогательство его об оставлении в его пользовании всей земли является не подлежащим удовлетворению.

Жалоба Каленика Шичко является неосновательной потому, что ему предоставлено количество больше, чем он раньше пользовался, и что он не ведет культурного хозяйства на своей земле, по землеустроительному же проекту изменены границы его пользования с таким расчетом, чтобы он остался на месте без сноса построек.

Ходатайство Павла Босько о замене, согласно состоявшегося соглашения, земельных участков между ним и Яцевичем не подлежит удовлетворению, а при новом распределении усадебных участков он может получить усадебный участок с согласия остальных граждан в более выгодном для себя месте.

По изложенным соображениям ОЗК утвердила землеустроитель-

ный проект по отводу поселка Цегельня и Хвоя, а отменила таковой в отношении отвода поселка Новая Нива и дело возвратила для пересоставления проекта.

В ОКВК поступили жалобы: 1) от Адама Лосицкого, в которой он поддерживает свои первоначальные заявления и указывает, что неправильно изъята из его пользования земля и ему вместо 12 дес. предоставлено лишь $6^1/_2$ дес., чем и нарушено и расстроено его хозяйство, почему просит отменить решение ОЗК и приостановить приведение последнего в исполнение. ОКВК отношением своим на имя Бобруйской ОЗК предложила приостановить приведение в исполнение решение ОЗК от 15 апреля 1926 г. в части, касающейся Адама Лосицкого.

2) Гр-не поселка Новая Нива жалуются на решение ОЗК в отношении неутверждения этого поселка, так как до землеустройства они пользовались землями, вошедшими в поселки Хвоя и Цегельня, и при землеустройстве наделены землей в поселке Новая Нива, а теперь они поставлены в крайне тяжелое материальное положение, будучи лишены прежней земли и не имея возможности пользоваться землей в поселке Новая Нива, вследствие неутверждения таковго и что в пользовании Ивана Верниковского, уволенного со службы лесного сторожа 1 мая 1924 года, числилось по наловым спискам 14 дес. пашни и $1^1/_2$ дес. сенокоса.

3) Гр-не поселка Цегельня протестуют против распоряжения ОКВК о приостановлении решения ОЗК в отношении изъятия земли из пользования Адама Лосицкого, так как земля предоставлена Лосицкому во временное пользование.

4) Гр-н Павел Босько просит утвердить землеустроительный проект в отношении организации поселка Новая Нива, где ему отведен и усадебный участок, так как он приобрел материал для постройки, а теперь ему негде строиться.

5) Гр-н Гвидон Верниковский, указывающий на то, что предоставленное ему количество земли является недостаточным, так как ему наделена только усадебная земля и не предоставлена полевая.

На основании изложенного ОКВК находит, что:

1) Охрана прав трудового землепользования и обеспечение его устойчивости являются основными задачами, поставленными Земельным Кодексом перед земельными органами. Подогревание мысли перераспределения земли создает у населения неуверенность в устойчивости трудового землепользования, следствием чего является нехозяйственное отношение к земле. Землепользователь не будет думать о разных улучшениях своего хозяйства.

2) Между тем некоторые зоморганы вопреки требованиям ст. ст. 125 бывш. и ныне 124 действующего Земкодекса продолжают до настоящего времени рассматривать бывшие нетрудовые земли сельскохозяйственного назначения, предоставленные на основании административного распоряжения местной власти отдельным обособленным дворам, или же в судебном порядке закрепленные за ними, как запасный земельный фонд, изымая его целиком из трудового пользования указанных дворов для организации поселков и других сельско-хозяйственных объединений или же производя перераспределение этих земель в целях „подравнения" до минимальной нормы.

3) Согласно положений Земкодекса, изложенных в указанных статьях, а также в статьях 12, 13, 17 и 25 новаго Земкодекса, земли находящиеся с дореволюционного времени в пользовании бывших

трудовых арендаторов нетрудовых земель, а также земли освоенные по революционному праву, как закрепленные в постоянное трудовое пользование в силу резолюции II-го Всебелорусского С'езда Советов по аграрному вопросу (17-го декабря 1920 года) и находящиеся в их пользовании до настоящего времени, являются землями трудового пользования и в правовом отношении должны рассматриваться как земли бывш. трудового пользования (надельные, купленные и так далее), почему в случае обрезки к этим землям должны применяться циркуляр НКЗ № 17—1925 года и положение СНК от 6 июня 1925 г.

4) Бывшие нетрудовые земли сельско-хозяйственного назначения, закономерно поступившие в трудовое пользование обособленных дворов с 17-го декабря 1920 г. до издания основного закона о трудовом землепользовании—7-го сентября 1922 г., а также земли запасного фонда, поступившие в трудовое пользование обособленных дворов в порядке урегулирования и распределения земель со времени издания означенного закона до издания нового Земкодекса, во всех случаях должны рассматриваться как земли трудового пользования, причем при землеустройстве означенные земли должны закрепляться за каждым двором в размерах фактического трудового пользования, если последнее не превышает установленной для данного района максимальной земельной нормы трудовых хозяйств.

5) Из'ятие указанных земель полностью или частично, если находящаяся в пользовании граждан земля по количеству не превышает трудовой земельной нормы, помимо оснований, указанных в законе (12 ст. Земкодекса), является неправильным, несоответствующим требованиям существующих земельных законоположений и нарушающим интересы земледельческого населения.

6) По данному делу установлено, что гр. Адаму Лосицкому, как это усматривается из удостоверения бывш. Погорельского ВИК'а бывш. Игуменского уезда от 24-го октября 1922 г. за № 3520, было разрешено поселиться на 10 дес. в уроч. Новая Нива, следовательно рассматривать его трудовое землепользование как „временное"—противоречит духу Советского Земельного Законодательства (ст. § 1), ибо в Земельном Кодексе имеется только институт бессрочных трудовых землепользователей, (исключение в этом отношении представляет особый институт трудовых арендаторов). Рассматривая же лишение гр. Лосицкого земли по существу и во всех других подобных этому случаю, в нем ясно выражается мысль немедленного подравнения хозяйства. На означенной земле Лосицкий со своей семьей, состоящей из 5 трудоединиц, организовал хозяйство, причем произведенным 16-го июля обследованием установлено, что на означенном хозяйстве имеется 12 дес. земли разных угодий и таковое в достаточном количестве обеспечено живым и мертвым сельско-хозяйственным инвентарем. Таким образом сложившееся трудовое пользование Лосицкого следует рассматривать, как вполне закономерное.

7) Между тем, согласно землеустроительного проекта, утвержденного РЗК и в отношении Лосицкого ОЗК, и вопреки требования 124 ст. Земкодекса, а также раз'яснению ОКВК, Адаму Лосицкому вместо оставления ему полного фактического землепользования, не превышающего установленной максимальной нормы, предоставлено на 6 душ $6^1/_2$ дес. земли. Означенный землеустроительный проект и решение Земкомиссий нарушают как требования существующих земельных законов, так и интересы трудового двора Лосицкого, так

как в пользовании последнего должно быть оставлено количество земли, находившееся в его закономерном пользовании, как не превышающее установленной максимальной нормы.

8) Домогательства Ивана Верниковского, являющегося б. трудовым арендатором и пользующегося землей с дореволюционного времени, об оставлении за ним его фактического пользования в количестве $18^{1}/_{2}$ дес. не может подлежать удовлетворению, так как проектом в его пользовании оставлено количество земли, соответствующее его семейному положению и существующей максимальной норме для данного района и достаточное для ведения сельского хозяйства (23, 94, 153 ст. ст. З.К.).

9) Изменение границ поселка Новая Нива с отчужденной для Управления Зап. жел. дор. полосой земли может быть произведено при проведении землеустроительного проекта в исполнение и в данном случае ОЗК не могла отменить проект в части организции поселка Новая Нива лишь вследствии неточного установления указанных границ.

Отмена землеустроительного проекта в этой части внесла крайне нежелательную путаницу, так как согласно примечания 169 ст. Земкодекса в поселке Новая Нива должно быть сохранено пользование в старых границах и некотрые гр-не, потеряв свое пользование землей с утверждением проекта, должны были получить землю в поселке Новая Нива, не утвержденном ОЗК.

Обращая внимание на указанное, ОКВК находит крайне необходимым во всех подобных случаях всесторонне обсудить создавшееся положение.

10) Ходатайства Марии Гейман и Павла Босько о предоставлении им усадебных участков в определенном месте подлежат рассмотрению при поземельно-хозяйственном устройстве согласно изданной на этот предмет Инструкции НКЗ от 15 апреля и 17 сентября 1925 года.

11) Ходатайство Гвидона Верниковского о наделении его полевой зем лей при данном землеустройстве не подлежит удовлетворению, так как означенного ходатайства он не заявлял при составлении землеустроительного проекта и по этому поводу никаких возражений не сделал при разборе дела РЗК и ОЗК, при чем согласно проекта и его желания ему предоставлен усадебный участок в количестве 0,85 дес. земли.

При таких обстоятельствах решение Бобруйской ОЗК от 5-го апреля 1926 года подлежит отмене и дело новому разбору.

Руководствуясь ст. ст. 201 и 203 Земкодекса, постановила:

Решение Бобруйской Окружной Земельной Комиссии от 5-го апреля 1926 года отменить и дело для нового разбора передать в ту же Комиссию в ином составе.

Председатель **Лобановский.**

Члены: **Зыбко.**
Лиодт.

Инструкция по истреблению волков в пределах БССР.

Издана Народным Комиссариатом Земледелия и Внутренних Дел БССР с участием Белкохотсоюза на основании постановления СНК БССР от 24 апреля 1926 г.

§ 1. Вследствие размножения волков, причиняющих массу вреда сельскому хозяйству, борьба с ними признается ударной.

§ 2. Во всех лесах БССР, за исключением Государственного Охотничьего Заповедника и охотничьих заказников, основным способом борьбы с волками признается облавный, как с флажками, так и с загонщиками.

§ 3. В Государственном Охотничьем Заповеднике и в Охотничьих Заказниках, где охота вообще воспрещена, истребление волков допускается отравою, согласно особых Инструкций, утвержденных НКЗ 15 февраля 1926 года.

§ 4. Уничтожение волков отдельными охотниками признается подлежащим премированию по установленной Белорусским Центральным Кооперативно-Промысловым Союзом и утвержденной НКЗ таксе.

§ 5. Организация облав и вообще борьба с волками возлагается на Беларусский Центральный Кооперативно-Промысловый Союз Охотников, его Окружные Отделения и районных уполномоченных.

§ 6. Окружным и Районным Исполнительным Комитетам и сельсоветам надлежит оказывать самое широкое содействие Белкохотсоюзу и его органам на местах как в деле организации облав на волков, так и путем предоставления необходимого числа загонщиков из местного населения.

§ 7. В тех округах или отдельных районах, где размножение волков носит стихийный характер, Окружным и Районным Исполнительным Комитетам надлежит издать обязательные постановления, подробно регулирующие порядок участия населения в деле борьбы с ними, а также входить в соглашение с местными Корпусными и Окружными Территориальными Управлениями Рабоче-Крестьянской Красной Армии об организованном привлечении к этому делу воинских частей.

§ 8. Расходы на окладчиков-инструкторов, на флажки для облав на волков, а равно на премирование отдельных охотников за уничтожение волков и др. хищных зверей и вредных птиц относить на кредит на этот предмет НКЗ в пределах утвержденных смет.

§ 9. На Народный Комиссариат Земледелия возлагается обязанность ежегодно входить в соглашение с Госстрахом и Белсельпромсоюзом по вопросу об участии их в деле образования особого денежного фонда для финансирования мероприятий по борьбе с хищниками.

§ 10. Настоящая Инструкция вступает в силу с 1 июля 1926 г.

Зам. Народного Комиссара Земледелия БССР **Володько.**

Народный Комиссар Внутр Дел БССР **А. Сташевский.**

За Начальника Управления Лесами НКЗ БССР **Тимофеев.**

Нач. Адм.-Организ. Управления НКВД **К. Верезинский.**

Председатель Правления Белкохотсоюза **Даньков.**

1 июля 1926 г.

Цыркуляр Народнага Камісарыяту Юстыцыі БССР

АБ ПАРАДКУ ПРАВЯДЗЕНЬНЯ ЭКСПЭРТЫЗЫ ЗАПАДАЗРЭНЫХ У ЗАПРАЎДНАСЬЦІ ГРАШОВЫХ ЗНАКАЎ І УСЯКАГА РОДУ КАШТОЎНЫХ ПАПЕР, ЯКІЯ ПАДЛЯГАЮЦЬ ВЫРАБУ У ДЗЯРЖЗНАКУ (ГОСЗНАК).

Усім судовым установам і пракуратуры БССР.

Для правядзеньня экспэртызы западазрэных у запраўднасьці грашовых знакаў і ўсякага роду каштоўных папер, якія падлягаюць на моцы дэкрэту ВЦВК і СНК за 3 мая 1923 г. (Зб. Уз. 1923 г. № 39, арт. 417) вырабу выключна праз Дзяржзнак, пры Кіраўніцтве вытворчасьці грашовых знакаў арганізавана пробная станцыя, якая абсталявана для гэтай мэты ўсімі неабходнымі сродкамі дасьледваньня.

Правядзеньне экспэртызы пробнаю станцыяю Дзяржзнаку мае значныя перавагі перад мясцоваю эспэртызаю ў адносінах хуткасьці, таннасьці і правільнасьці, бо зазначаная станцыя ужо вывучыла падробкі вартасьцяй на спэцыяльна апрацованым дасьледчым матар'яле. Апроч таго для вывучэньня злачыннае практыкі падробкі грашовых і фондавых каштоўнасьцяй зьяўляецца неабходным згрупаваць у цэнтральнай экспэртнай установе ўсе зьвесткі аб тэхнычніх прыёмах, якія ўжываюцца падробшчыкамі.

Маючы гэта на мэце НКЮ прапануе накіроўваць усе выклікаючыя сумненьні ў запраўднасьці экзэмпляры грашовых знакаў, банкавых білетаў, аблігацый дзяржаўных пазычак, працэнтных і дывідэндных папер, гэрбавых і паштавых марак і г. п. для экспэртызы выключна на пробную станцыю Дзяржзнакаў (Масква, Мытная вул., 15), а таксама туды-ж накіроўваць, па мінаваньні патрэбнасьці, фальшывыя экзэмпляры вышэйпералічаных папер і знакаў аплаты.

Нам. Народнага Камісара Юстыцыі
і Пракурора Рэспублікі БССР **Немытых.**

2 чэрвеня 1926 г.
№ 71.

Цыркуляр Народнага Камісарыяту Юстыцыі і Вярхоўнага Суду БССР

АБ МЕРАПРЫЕМСТВАХ ОРГАНАЎ СУДУ І ПРАКУРАТУРЫ ПА БАРАЦЬБЕ З ПАЖАРАМІ.

СТАРШЫНЯМ АКРУГОВЫХ СУДОЎ І АКРУОВЫМ ПРАКУРОРАМ.

Пажары, лік якіх за апошнія часы ўсе павялічваецца, прыносяць вялікую страту ўсёй гаспадарцы Рэспублікі ў цэлым і паасобным грамадзянам.

Прычынай пажараў зьяўляюцца, з аднаго боку, наўмысныя падпалы і неасьцярожнае абхаджэньне з агнём, а, з другога боку, неахайныя адносіны службовых і прыватных асоб да выканьня абавязкаў па ахове дзяржаўнае маемасьці і невыкананьне насельнасьцю законных патрабаваньняў адпаведных органаў улады пры ліквідацыі пажараў.

Барацьба з пажарамі, узьнікаючымі дзякуючы адзначным прычынам, ускладаецца законам на органы дазнаньня, сьледзтва, суду і пракуратуры.

На моцы выкладзенага Народны Камісарыят Юстыцыі і Вярхоўны Суд прапануюць усім Акруговым Судом і Акруговым Пракурорам прыняць да кіраваньня і няўхільнага выкананьня наступнае:

1) Наўмысны падпал маемасьці падлягае прасьледваньню па 197 арт. Крым. Код.

2) Неасьцярожнае абхаджэньне з агнём павінна прасьледвацца ў адміністрацыйным парадку паводле выдаваемых на гэты прадмет мясцовымі выканкомамі абвязковых пастаноў. Службовыя асобы, калі праступак гэты зроблены імі ў межах адбываньня службовых абавязкаў, адказваюць па 108 арт. Крым. Код.

3) Неачыстка лясных дач ад валежніку і лесасечных астаткаў лесазаготавіцельнымі арганізацыямі і паасобнымі асобамі ў устаноўлены пастановаю СНК за 22 мая 1925 г. тэрмін прасьледуецца па 99 арт. Крым. Код.

4) Няпрыняцьце ляснічымі ў устаноўленых тым-жа законам выпадках мер да ачысткі лясных дач, а таксама неачыстка наперакор таму-ж закону кіраўніцтвамі жалезных дарог, якія прылягаюць да лясных масываў, паласы адчужэньня ад валежы, якая легка загараецца, і ўтрыманьне імі яе ў неналежнай чыстаце цягнуць за сабою адказнасьць у залежнасьці ад абставін справы па 99, 107 або 108 арт. арт. Крым. Код.

5) Па тых-жа артыкулах Крым. Код. прасьледуецца няпрыняцьце другіх мер да аховы лясоў ад пажараў ляснойадміністрацыяй або вартай, а таксама установамі і асобамі, якім дадзены для распрацоўкі і выкарыстаньня лясныя дзялянкі.

6) Няпрыняцьце лясной адміністрацыяй або вартай, міліцыяй або сельсаветамі прадпісаных паказанаю вышэй пастановаю СНК за 22 мая 1925г. мер да ліквідацыі лясных пажараў прасьледуецца па 107 і 108 арт. арт. Крым. Код.

7) Грамадзяне, якія не зьявіліся, наперакор таму-ж закону, для тушэньня пажару па патрабаваньню ўпаўнаважаных на тое органаў улады, адказваюць па 126 арт. Крым. Код.

8) Пракуроры павінны мець няўхільнае назіраньне за тэрміновасьцю і пазачарговасьцю вядзеньня дазнаньняў па паказаных вышэй справах. Бліжэйшае назіраньне ў гэтых адносінах па кожнай паасобнай справе і прыняцьце ў кожчым данным выпадку адпаведных мер ускладаецца на вучастковых сьледчых.

9) Папярэдняе сьледзтва па справах аб падпалах павінна праводзіцца бяз усякай чаргі і без маруднасьці, аднак бяз жаднай страты для правільнага і ўсебаковага дасьледваньня абставін справы. Працяжнасьць вядзеньня папярэдняга сьледзтва па гэтых справах, уключаючы сюды і складаньне абвінавальнага заключэньня, не павінна перавышаць паказанага ў 116 арт. КПК двухмесячнага тэрміну, які можа быць працягнуты толькі ў выключных выпадках з абавязковым паведамленьнем з боку сьледчага падлеглага пракурора аб прычынах, якія затрымліваюць заканчэньне сьледзтва.

Дакладнае назіраньне за выкананьнем сьледчымі выкладзеных вышэй правіл і прыняцьце адпаведных мер да адхіленьня парушэньня іх ускладаецца на Акруговую Пракуратуру.

10) Акруговыя Суды назначаюць да слуханьня паступаючыя да іх справы аб падпалах з такім разьлікам, каб кожная справа

знаходзілася ў справаводзтве ня болей двух тыдняў і толькі ў крайнім выпадку ў залежнасьці ад складнасьці справы—ня болей аднаго месяца. Разам з тым, Акруговым Судом прапануецца прыняць за правіла, каб справы, якія маюць шырокае грамадзкае значэньне, разглядаліся ў выяздных сэсіях на мясцох утварэньня злачынства з паведамленьнем насельнасьці праз друк і мясцовыя органы улады.

11) У выяздных сэсіях прапануецца разглядаць таксама справы калі: 1) падпалам зроблена значная страта ў гаспадарцы Рэспублікі і працоўнае насельнасьці; 2) калі ў той або іншай мясцовасьці пажары ўчашчаюцца; 3) калі па справах, паказаных у п. п. 3, 4 і 5 гэтага цыркуляру, з-за дапушчаных парушэньняў зробіўся пажар, і 4) калі лясной адміністрацыяй, міліцыяй, сельсаветамі і прыватнымі грамадзянамі ня прымаюцца меры да ліквідацыі лясных пажараў (6 і 7 п. п. гэтага цыркуляру).

Народны Камісар Юстыцыі і Пракурор
Рэспублікі БССР **М. Сегаль.**

Часова вык. абав. Старшыні Вярхоўнага Суду
Рэспублікі БССР **Несьцер.**

26 чэрвеня 1926 г.
№ 77.

Инструкция о порядке учета оплаты коммунальных услуг и ликвидации по ним задолженности госучреждений, предприятий и др. потребителей.

Всем Окр. Отд. Коммун. Хоз., Коммун-дорож. частям Райисполкомов.
Копия—Окр. Исполн. Комитетам.

Несмотря на установление со времени новой экономической политики обязательной платности коммунальных услуг для всех без исключения потребителей, до настоящего времени продолжает иметь место, как общее явление, систематическая недоплата и задолженность местных и государственных советских учреждений и предприятий, а также прочих категорий потребителей, Комхозам за услуги, оказываемые коммунальными предприятиями общественного пользования.

Имея в виду, что крупные суммы недобора по основным статьям коммунального хозяйства подрывают таким образом средства не только коммунальных предприятий, но и местного бюджета в целом, Народный Коммиссариат Внутренних Дел и Народный Комиссариат Финансов БССР предлагают в целях правильной постановки учета потребителей и порядка оплаты ими коммунальных услуг, принять нижеследующие меры:

1) Установить на 1 іюля с. г. всю задолженность: а) госучреждений и госпредприятий, состоящих на сметном финансировании по государственному и местному бюджету; б) хозрасчетных госучреждений и предприятий как центральных, так и местных; в) общественных организаций (профсоюзных, кооперативных, инвалидных и т. п.) и г) частных лиц и предприятий, после чего:

а) учреждениям и предприятиям, состоящим на госбюджете или хозрасчете предложить, руководствуясь прилагаемыми формами предупреждения должников, погасить задолженность в двухнедельный срок, по истечении которого прекратить дальнейший отпуск коммунальных услуг впредь до полного погашения задолженности вместе с пени;

б) на задолженность учреждений и предприятий состоящих на местном бюджете, коммунальными предприятиями, финансируемыми в сметном порядке, представить в Окрисполком списки на предмет получения постановления о перечислении задолженности и пени по ней оборотными ассигновками;

в) на задолженность поименованных в п. „б“ учреждений и предприятий представить Окрисполкому списки должников на предмет получения постановления об оплате наличными задолженности и пени по ней подлежащим предприятиям Комхоза;

г) в отношении частных предприятий и частных лиц возбудить иски в Нарсудах о взыскании полной суммы долга и пени по ней с одновременным прекращением дальнейшего отпуска коммунальных услуг.

2) Впредь при составлении смет учреждений и предприятий обеспечить полную потребность их в коммунальных услугах в пределах бюджетных норм и принимать меры через Окрисполкомы к недопущению расходования услуг в размерах, не предусмотренных сметами, а также пользованию кредитов на уплату коммунальных услуг не по назначению.

3) Не допускать задолженности по оплате коммунальных услуг для госбюджетных и местных учреждений, предприятий, частных лиц и предприятий свыше 1-го месяца.

По истечении указанных сроков отпуск коммунальных услуг должен быть прекращен, а сумма задолженности вместе с пени пред'явлена ко взысканию порядком, указанным в ст. 1 настоящей Инструкции, при этом в отношении частных лиц и предприятий, одновременно с передачей дел о взыскании в Нарсуд, надлежит просить последний об обеспечении исков наложением ареста на имущество недоимщиков.

4) Избегать сложения и снижения пени по оплате коммунальных услуг в отношении всех без исключения категорий недоимщиков, т. к. он является одним из реальных побуждений сбережения кредитных ассигнований и своевременного покрытия задолженности.

5) В целях учета недоимщиков и неплательщиков за коммунальные услуги Окркомхозы должны ежемесячно представлять в Окркомхозы списки потребителей должников коммунальных услуг, поименованных в п. п. „а“ и „б“ ст. 1-й инструкции, сообщая в копии списки тех же потребителей финорганам с представлением о принятии соответствующих мер к оплате состоящей за указанными потребителями задолженности и пени по ней за коммунальные услуги.

6) Вменить в обязанность Окркомхозам и Окрфинотделам сообщать в своих периодических отчетных докладах НКВД и НКФ сведения об исполнении настоящей инструкции.

Народный Комиссар Внутренних Дел БССР **А. Сташевский.**

Народный Комиссар Финансов БССР **И. Василевич.**

Начальник Управления Коммунального Хозяйства НКВД **Г. Рубинштейн.**

Начальник Управления Местных Финансов НКФ **Гальперин.**

26 июня 1926 года.
№ 204
г. Минск.

Приложение.

ФОРМА № 1.

ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ.

Посылается спустя 3 дня после подачи счета.

Наименование должника ....

По пред'явленному счету за потребленные .... свет, воду предполагается получить .... руб. .... коп.

Окркомхоз (трест) предупреждает, что в случае не покрытия означенного платежа в течение 2 недель от сего числа (не позднее ....) дальнейший отпуск Вам .... будет прекращен с одновременным пред'явлением в судебном порядке иска об оплате состоящей за Вами задолженности.

Подпись

ФОРМА № 2.

ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ.

Посылается через 2 недели после первого предупреждения.

Наименование должника ....

Окркомхоз (трест) предупреждает Вас, что через 3 дня по получении настоящего предупреждения отпуск воды, света, будет вам прекращен.

Счет за коммунальные услуги получен Вами .... (указать дату).

Подпись

ФОРМА № 3.

УВЕДОМЛЕНИЕ.

Посылается за 3 дня до фактической приостановки отпуска коммунальных услуг неплательщику.

В Президиум Окрисполкома .... город ....

Окркомхоз (трест) уведомляет, что в случае не уплаты .... (указать должника,) счета нашего на воду .... в сумме .... руб. .... коп., дальнейший отпуск указанных услуг должнику будет прекращен .... (указать дату).

Предупреждение послано ....

Подпись

Абежнік Народнага Камісарыяту Асьветы і Цэнтральнага Прауленьня Саюзу Працасьветы БССР

АБ ПАРАДКУ УКОМПЛЕКТАВАНЬНЯ ШКОЛ НАСТАУНІКАМІ.

АКРУГАВЫМ АДЗЕЛАМ НАРОДНАЕ АСЬВЕТЫ І АКРУГОВЫМ АДДЗЯЛЕНЬНЯМ САЮЗУ ПРАЦАСЬВЕТЫ.

Укомплектаваньне Школ настаўнікамі праводзіцца на падставе пэўных прынцыпаў, вызначаных адпаведнымі артыкуламі Кодэксу Законаў аб Працы і Статуту Адзінай Працоўнай Школы (зацьвердж. СНК і ЦВК БССР 19-II 1926 г.).

На падставе п. п. 17 і 18 Ст. Адз. Прац. школы і п. 12 Наказу НКА БССР і НКУС БССР РВК аб дзейнасьці іх у галіне культурна-асьветнай, укомплектаваньне школ настаўнікамі разьмяжоўваецца паміж Акр. АНА і РВК такім чынам:

а) Прызначэньні, пераводы і звальненьні загадчыкаў аднакомплектовых школ, настаўнікаў двух-трох-чатырохкомплектовых школ і настаўнікаў першага концэнтру сямёхгодак робіцца Раённымі Выканаўчымі Камітэтамі, з наступным зацьверджаньнем іх пастаноў Акруговымі Аддзеламі Народнае Асьветы.

б) Загадчыкі двух-трох-чатырохкомплектовых школ, загадчыкі 7-мі годак і выкладчыкі старшага концэнтру 7-мі годак (5-7 кл.) усяе акругі прызначаюцца, пераводзяцца і звальняюцца Акр. АНА з папярэднім узгадненьнем з РВК.

Загадчыкі і настаўнікі ўсіх школ на тэрыторыі акруговага гораду прызначаюцца, пераводзяцца і звальняюцца непасрэдна Акр. АНА.

Увага. У выпадку нязгоднасьці РВК з Акр. АНА—спрэчнае пытаньне канчаткова вырашаецца Акр. Выканкомам.

Уся праца па ўкомплектаваньню школ настаўнікамі павінна праводзіцца ў парадку звычайнай чарговай працы Акрана і РВК, без наданьня ей характару асобнай кампаніі. Час летняга перапынку ў занятках школ, натуральна, зьяўляецца найбольш спрыяючым пэрыядам дзеля сваечасовага і безбалючага вырашэньня гэтага пытаньня.

Праца па ўкомплектаваньню школ па раёнах павінна быць закончана да 15 жніўня і зацьверджана Акрана да 1-га верасьня.

У паасобных момантах укомплектаваньне школ працаўнікамі (пераводы, прызначэньні, звальненьні) прапануецца прытрымлівацца наступных правіл:

Пераводы настаўнікаў, як правіла, могуць рабіцца толькі ў час летняга перапынку. У час заняткаў на працягу навучальнага году яны дапушчаюцца як выключэньне, у асабліва ўважлівых выпадках.

Хадайніцтвы настаўнікаў аб пераводах здавальняюцца толькі тагды, калі яны выклікаюцца пэўнымі сур'ёзнымі прычынамі ці матывамі, якімі могуць зьяўляцца, як сямейнае становішча, так і іншыя ўмовы (супольная праца мужа і жонкі, неабходнасьць вучыць дзяцей, неабходнасьць мэдычнай дапамогі і г. п.).

Вакантныя месцы ў гарадох ці раённых цэнтрах (дзе маюцца 7-мі годкі) у першую чаргу павінны прадастаўляцца вясковым стажыраваным працаўнікам, якім неабходна вучыць сваіх дзяцей.

Пераводы настаўнікаў па ініцыятыве Акрана ці Райана, хаця-б і з мэтай прадастаўленьня настаўнікам лепшых пасад, могуць рабіцца толькі па згодзе з самімі настаўнікамі.

Пераводы настаўнікаў, якія па тых ці іншых умовах не наладзілі школьнай працы на старым месцы, могуць рабіцца толькі на падставе вырашэньня гэтых спраў канфліктным парадкам у Р. К. К.

Усе пераводы, якія робяцца не па ўласнаму жаданьню настаўнікаў, павінны компэнсавацца згодна Кодэксу Законаў аб Працы.

Настаўнікі, якія канчаюць вучэбныя ўстановы (Пэдфак, Вышэйшыя Курсы Беларусазнаўства і Пэдтэхнікумы) і ўжо знаходзяцца на працы, могуць быць пераведзены ці прызначаны на другое месца працы ці на новую пасаду і супроць свайго жаданьня.

Прызначэньні новых настаўнікаў у першую чаргу робяцца з ліку асоб, якія канчаюць Пэдфак, Вышэйшыя Курсы Беларусазнаўства і Пэдтэхнікумы, пры чым яны будуць разьмяркоўвацца НКА па акругах да 1-га жніўня, куды да гэтага тэрміну будуць разасланы і належныя матар'ялы кандыдата. Акрана ў сваю чаргу разьмяркоўвае кандыдатаў па раёнах прапорцыянальна запатрабаваньням.

Новапрызначаныя працаўнікі павінны быць забясьпечаны належнымі сродкамі на праезд ад Акрана да месца працы.

Звальненьні настаўнікаў з пасады робяцца на падставе іх заяў, якія павінны быць пададзены да 15 ліпеня.

Зьняцьце працаўнікоў па непрыгоднасьці дапушчаецца толькі на падставе вырашэньня РКК.

Аб звальненьні настаўнікі паведамляюцца не пазьней як за два тыдні да тэрміну звальненьня,—у праціўным выпадку яны маюць права на выходную компэнсацыю згодна артыкулу 89 Код. Зак. аб Працы.

Усякія пераводы, звальненьні настаўнікаў супроць іх жаданьня, пры вырашэньні іх канфліктным парадкам павінны быць дакладна абаснаваны належнымі матар'яламі.

Асобы, дапусьціўшыя неабаснаваныя належнымі матар'ямі, пераводы ці звальненьні працаўнікоў, будуць прыцягвацца да адказнасьці.

З выданьнем гэтага абежніка ўсе папярэднія распараджэньні па пытаньню аб укомплектаваньні школ настаўнікамі—адмяняюцца.

Нам. Народнага Камісара Асьветы БССР **Валасевіч.**
Старшыня Цэнтральнага Праўленьня Саюзу
Працасьветы БССР **Яз. Мацюкевіч.**

Кіраўнік Спраў Народнага Камісарыяту Асьветы БССР **Савіч.**

12 чэрвеня 1926 г.
г. Менск.

Цыркуляр Народнага Камісарыяту Аховы Здароўя БССР

АБ АПЕЦЫ НАД ДУШЭЎНА-ХВОРЫМІ.

УСІМ АКРУГОВЫМ АДДЗЕЛАМ АХОВЫ ЗДАРОЎЯ.

У сувязі з запытаньнямі з месц аб парадку назначэньня і правядзеньня апекі над душэўна-хворымі, Народны Камісарыят Аховы Здароўя растлумачвае, што да апублікаваньня новага Грамадзянскага Кодэксу аб шлюбе, сям'і і апецы БССР, Акруговым Адзелам Аховы Здароўя належыць кіравацца разьдзелам IV—„аб апецы" Кодэксу Законаў аб актах грамадзянскага стану, шлюбным, сямейным і апякун-

скім правам РСФСР (са зьменай арт. 185, згодна дэкрэту за 2-га сьнежня 1920 г.).

Народны Камісар Аховы Здароўя БССР **М. Барсукоу**

Загадчык Адм.-Арг. Аддзелу НКАЗ БССР **Гарбель.**

21 мая 1926 г.
№ 2764.

Цыркуляр Народнага Камісарыяту Аховы Здароуя БССР

АБ БЯСПЛАТНАЙ МЭДЫЧНАЙ ДАПАМОЗЕ СЯЛЯНСТВУ.

Усім Акруговым Аддзелам Аховы Здароуя.

Ня гледзячы на пэўныя ўказаньні, што мэдычная дапамога сялянству павінна рабіцца бесплатна без запатрабаваньня розных дакумэнтаў аб матар'яльным становішчы, на мясцох ня спыняюцца выпадкі вымаганьня такіх дакумэнтаў. З прычыны гэтага прапануецца кіравацца наступнымі дырэктывамі: пры аказаньні мэдычнай дапамогі сялянству не вымагаць ад іх пасьведчаньняў аб маемасным становішчы.

Народны Камісар Аховы Здароўя БССР **М. Барсукоу.**

Заг. Лячэб.-Праф. Аддзелу НКАЗ БССР **Дзіхцяр.**

21 мая 1926 г.
№ 2767.

Вопросы и Ответы.

Запрос Сенненского Городского Совета Витебского Округа от 29 *мая* 1926 *г. за* № 257.

ВОПРОС **81**. Будут ли помещаться в Отделе „Вопросы и Ответы" Бюллетеня СНК всякие вопросы, касающиеся работы всех учреждений и отделов, или же только вопросы земельного характера, потому что в Бюллетене до сих пор помещались вопросы только земельного характера.

ОТВЕТ. Ответ на указанный вопрос как Сенненский Городской Совет, так и другие учреждения и лица, у которых возникнут в будущем те или иные вопросы аналогичного характера, могут найти в письме помещенном в настоящем №-ре Бюллетеня СНК, подписанном Заведывающим Орг. Отделом ЦИК БССР, Народным Комиссаром Внутренних Дел БССР и Председателем Редакционной Коллегии Бюллетеня СНК.

Одновременно указывается, что среди вопросов, помещенных в отделе „Вопросы и Ответы" Бюллетеня СНК до сих пор были вопросы не только земельн. характера, но и судебного (см. Бюл. СНК № 6(15) с. г.).

В дальнейшем Редакцией будут даваться в Бюллетене ответы на запросы работников мест и учреждений по всем возникшим у них вопросам сов. строительства.

В случае, если вопросом будет охватываться широкая область работы на местах, требующая принципиального разрешения, в Бюллетене будут даваться раз'ясняющие статьи.

Ни один запрос мест, к какой бы области работы на местах он ни относился и от кого бы он ни исходил, от работника ли учреждения или частного гражданина, он не будет оставлен Редакцией без ответа.

Редакционная Коллегия.

Кароткі агляд становішча народнае гаспардаркі БССР за першае паугодзьдзе 1925-26 г.

Агульная ацэнка. Дынаміка народнае гаспадаркі БССР ў мінулым паўгодзьдзі складвалася пад уплывам інтэнсыўнага адбудоўчага процэсу, які разьвіваўся ў сельскай гаспадарцы і ў прамысловасьці, пры гэтым ход кон'юнктуры ацяжарваўся цэлым шэрагам момантаў, характэрных для ходу кон'юнктуры ўсяе народнае гаспадаркі Саюзу ў першай палавіне бягучага году.

У сельскай гаспадарцы мы бачым за мінулы год рост пасяўное плошчы пераважна за рахунак павышэньня ўдзельнае вагі тэхнічных культур, павялічэньне жывёлы, а таксама рост ужываньня прыладаў вытворчага значэньня.

Прамысловасьць у першым паўгодзьдзі адзначае бязупынны па тэмпу рост вытворчасьці за рахунак уцягненьня знаходзячагася раней бяз дзейнасьці асноўнага капіталу і ўзмацненьня яго нагрузкі.

Апрача гэтага яскрава выражанага прогрэсу гаспадарчага жыцьця, з другога боку, быў і цэлы шэраг зьявішчаў, якія рабілі адмоўны ўплыў на кон'юнктуру народнае гаспадаркі БССР. Недахват тавараў і абумоўлены гэтым рост прамысловых цэн і накідак, ствараючы абстаноўку тavailable тварнага голаду, выклікаў цяжкасьці для бязупыннага разьвіцьця адбудоўчага процэсу.

Асноўныя ітогі першага паўгодзьдзя ў адносінах да паасобных бакоў народнае гаспадаркі могуць быць акрэсьлены схэматычна наступным парадкам.

Загатоўкі збожжа. У галіне сельска-гаспадарчага рынку перш-на-перш адзначаецца малая пасьпешнасьць хлебных загатовак пры высокім узроўні хлебных цэн, пры гэтым у параўнаньні з кампаніяй мінулага году мы маем у бягучым годзе ў другім квартале параўнальна больш здавальняючыя вынікі, як у першым квартале. Загатоўлена ў першым квартале 1925-26 г. 814,2 тысячы пудоў, у другім квартале—758,8 тысячы пудоў, у 1924-25 г. загатоўлена ў тысячах пудоў: у першым квартале—1.832,1; у другім квартале—1.455,1. Нерэальнасьць пляну хлебных загатовак абумовілася недалікам агульных уплываў цэлага шэрагу прычын, вызначыўшых сабою паніжанае паступленьне збожжа на рынак. Да ліку гэтых прычын трэба аднесьці:

а) зьмяненьне разьмераў і ўмоў выплаты сельска-гаспадарчага падатку;

б) умовы, якія зложыліся на рынку прамысловых тавараў;

в) павялічэньне асабовага і вытворчага спажываньня збожжа ў сялянскай гаспадарцы;

г) уплыў недароду кармавых траў;

д) імкненьне сялянства да ўтварэньня збожжавых рэзэрваў.

Пры надзвычайна нязначных разьмерах збожжавых загатовак адносна добрае харчавое становішча БССР ў бягучым годзе ў параўнаньні з мінулым годам было забясьпечана рэзка павялічыўшымся завозам збожжа з-за межаў БССР і некаторым узмацненьнем дзейнасьці прыватных загатоўшчыкаў (завезена за першае паўгодзьдзе 25-26 г. 4.276 тыс. пудоў супроць 1.579 тыс. пудоў першага паўгодзьдзя мінулага году). На другую палавіну гаспадарчага году мы маем больш запасу хлеба ў параўнаньні з мінулым годам (відзімыя збожжавыя запасы складалі на 1/IV-25 г.—774,8 тыс. пудоў, а на 1/IV-26 г.—1.095,3 тыс. пудоў, ін. каж., павялічылася на 41 проц.

Трэба адзначыць, што промблема рэгуляваньня збожжавага рынку ў першай палавіне 25-26 г. ні ў якім разе ня была вырашана, сьведкаю гэтага зьяўляецца рэзкі разрыў цэн на збожжа паасобных раёнаў Рэспублікі і неадпаведнасьць унутранных беларускіх цэн з цэнамі іншых раёнаў Саюзу. Апошняя акалічнасьць робіць менш рэнтабельным далейшую загатоўку збожжа і стымулюе яго завоз з іншых частак Саюзу. Самы ход загатовак характарызуецца цэлым шэрагам ненармальных зьявішч, выявіўшыхся ва ўзаемнай канкурэнцыі загатоўшчыкаў і няправільнай палітыцы загатоўчых цэн, якая праводзіцца. У многіх выпадках паняцьце загатоўчай цаны супала з лімітам; з прычыны гэтага стварыўся вялікі адрыў і ад рыначных цэн, што ў сваю чаргу рабіла ўплыў на малую пасьпешнасць загатовак.

З другога боку неадпаведнасьць папыту і прапановы з прычыны вялікага ліку загатоўшчыкаў само па сабе зьявілася фактарам, дзейнічаючым у бок павышэньня збожжавых цэн.

Разам з гэтым трэба адзначыць, што ў другой палавіне бягучага гаспадарчага году ўзровень збожжавых цэн і яго дынаміка складаецца пры куды лепшых умовах, як у адпаведным пэрыядзе мінулага году.

Табліца 1.

Цана ў капейках.

	На 1/IV-26 г.	На 1/IV-25 г.
Жыта	175	196
Авёс	178	184
Ячмень	169	193

Гэта зьявішча трэба лічыць станоўчым, значэньне якога можа выявіцца ў будучай кампаніі загатоўкі збожжа.

Мясазагатоўкі. У галіне мяснога рынку першая палавіна гаспадарчага году характарызуецца параўнальна слабаю прапановаю жывёлы. Цэны на жывёлу ўвесь час маюць нахіл да росту (прырост мясных цэн за паўгодзьдзе 29,8 проц.). Ня гледзячы на вялікі кармавы дэфіцыт, сялянства не стараецца прадаваць жывёлы, што тлумачыцца як імкненьнем сялянства аднавіць стада, так і аб'ектыўнымі ўмовамі рынку (адсутнасьцю тавараў і г. д.).

Увоз і вываз мяса праводзіліся пры слабым уплыве рэгулюючых органаў, а загатоўкі дзяржаўных і коопэрацыйных загатоўшчыкаў амаль што ўвесь час праводзіліся пры ўмовах невыстарчальнасьці грашовых сродкаў.

Загатоўкі сырызны. Рынак сельска-гаспадарчае сырызны, за выключэньнем лёну, павінен быць ахарактарызаваны высокаю кон'юнктураю. Значны лік загатоўшчыкаў сырызны, якія праводзілі сваю ра-

боту пры вялікай узаемнай конкурэнцыі, і ўзросшы супроць мінулага году уплыў саматужнікаў на рынку, былі прычынамі значнага павышэньня рынкавых цэн у бягучай кампаніі загатоўкі сырызны.

Што тычыцца льнянога рынку, то трэба прызнаць, што двухразовае паніжэньне загатоўчых цэн адмоўна адбілася на разьмерах загатоўкі валакна, што таксама тлумачыцца паніжэньнем расцэнкі лёну ў жытніх адзінках, з прычыны росту цэн на збожжа. (У сярэднім за мінулае паўгодзьдзе цана жыта адносілася да цаны лёну, як 1:5, у мінулым-жа годзе гэтыя адносіны выражаліся 1:8).

Склаўшыеся на рынку валакна ўмовы могуць адмоўна адбіцца на далейшым росьце пасеўных плошчаў лёну.

Увесь сельска-гаспадарчы рынак у цэлым характарызуецца значна ўзросшаю выручкаю сялянскае гаспадаркі ад продажу сельска-гаспадарчых тавараў, галоўным чынам, за рахунак павышэньня індэксу сельска-гаспадарчых цэн. Да гэтага дадаткова далучаецца значны рост даходаў сялянства ад лясных распрацовак і паніжэньне разьмераў абавязнасьцяй перад дзяржаўным скарбам. Усё гэта ў злучнасьці вельмі заметна павысіла плацежна-менавы фонд сялянства і абумовіла сабою значнае павялічэньне ёмкасьці рынку і энэргічнае нарастаньне пакупное здольнасьці вёскі. Адначасна з гэтым адзначаецца імкненьне сялянства назапасіць каштоўнасьці не ў грашовай форме, а ў натуральнай, што, у сваю чаргу, было адным з фактараў, дзейнічаючых у бок напружанасьці рынку.

Гандаль. Рост сялянскіх даходаў, рост ліку рабочых і служачых і павялічэньне заработнае платы,—усё гэта ў злучнасьці ствала ўмовы для рэзкага росту таваразвароту. Рэальныя разьмеры апошняга абумовіліся ступеньню задавальненя рынку прамысловымі таварамі. Мінулае паўгодзьдзе, у вогуле прайшло пад знакам таварнага голаду, пры гэтым яго напружанасьць да пачатку новага паўгодзьдзя ня толькі не аслабла, але яшчэ больш узмацнілася. У асаблівым дэфіцыце тэкстыль, мэталь і будаўнічыя матар'ялы. Адначасна з гэтым трэба падкрэсьліць надзвычайна рэзкае павышэньне запатрабаваньняў сялянства на сельска-гаспадарчы інвэнтар, што сьведчыць як аб палепшыўшымся дабрабыце вёскі, так і аб разьвіваючымся працэсе машынізацыі ў сельскай гаспадарцы (зварот Цэнтральнага Складу Земляробчых Прылад узрос з 479,4 тыс. у першым паўгодзьдзі 24-25 г. да 1.167, 5 тыс. у першым паўгодзьдзі 25-26 г., ін. каж. на 101,5 проц.).

Рост гуртавога звароту вызначаецца пераважна разьмерамі таварных мас, якія зварочваліся на рынку. У разьвіцьці гурту ўсё большае і большае месца пачынаюць займаць кантрактавыя зьдзелкі, дзе другою стараною, галоўным чынам, выступала коопэрацыя. Політыка гэнэральных дагавораў і абавязковага пляну завозу прамысловых тавараў, ня гледзячы на цэлы шэраг недахватаў у яе правядзеньні, усё-ж апраўдала сябе. Дзякуючы ёй, мы маем у першым паўгодзьдзі ня толькі значны рост удзельнае вагі кооперацыі на рынку, але і яе ўзмацненьне як сыстэмы.

Прыватны-гандлёвы зварот даў меншы тэмп росту, як кооперацыйны гандаль.

Разам з гэтым адзначаецца, што хуткі рост кооперацыйных зваротаў апераджаў рост паявых капіталаў (зварот нізавой кооперацыі ўзрос у першым паўгодзьдзі 25-26 г. супроць таго-ж тэрміну мінулага году амаль што на 100 проц., а паявы капітал на 55 проц.). Хоць мы маем у першым паўгодзьдзі далейшае пашырэньне коопе-

раваньня насяленьня і рост паявых узносаў, але тэмп гэтага павышэньня трэба прызнаць нязначным, калі ўзяць пад увагу ўмовы кон'юнктуры, спагадаючыя ўзмацненьню кооперацыі, як грамадзкае організацыі (у адносінах да ліку сялянскіх гаспадарак коопэраванае сельскае насяленьне склала па спажывецкай коопэрацыі 23,4 проц. на 1/IV—25 г., 25,6 проц. на 1/X—25 г. і 30,3 проц. на 1/IV—26 г. Лік-жа пайшчыкаў гарадзкіх ЦРК узрос за мінулае паўгодзьдзе на на 25,7 проц.).

У мінулым паўгодзьдзі расьлі цэны прамысловых тавараў і яшчэ энэргічней цэны на сельска-гаспадарчыя тавары, ня гледзячы на тое, што вытворчасьць апошніх значна ўзрасла з мінулым годам. Усебеларускі бюджэтны індэкс падняўся за паўгодзьдзе на 18,9 проц. пры росьце прамысловага індэксу на 2 проц. і сельска-гаспадарчага індэксу на 31,1 проц.

Ня гледзячы на рост прамысловых цэн на прыватным рынку, часткова і ў коопэрацыйным гандлю, становішча цэн сельска-гаспадарчых і прамысловых тавараў у мінулым паўгодзьдзі склаўся спагадна для сельска-гаспадарчае вытворчасьці (адносіны прамысловага індэксу да сельска-гаспадарчага склалі на 1 красавіка 1,04). Адначасна з гэтым адзначаецца далейшы процэс разыходжаньня гуртавых і розьнічных цэн.

Злучнасьць зьявішчаў, характэрызуючых рост таварных цэн, пацьвярджаюць наліччa інфляцыйных адзнак, якія выявіліся ва ўсім Саюзе.

Аднaчасна адзначаецца за апошняе паўгодзьдзе рост ролі кооперацыі ў гандлі і адпаведны ўплыў на рост розьнічных цэн.

Гандлёвая кон'юнктура ў першым паўгодзьдзі 25-26 г. складалася таксама пад уплывам рэгулюючых мерапрыемстваў, у правядзеньні якіх трэба адзначыць побач з станоўчымі бакамі шэраг недахватаў.

Трэба таксама адзначыць, што вясковы рынак меў перад гарадзкім перавагу ў задавальненьні таварамі, але пры незаўсёды роўнамерным разьмеркаваньні гэтых тавараў паміж паасобнымі раёнамі і пры няпоўным падліку папыту рынку, наглядаліся выпадкі задавальненьня цалкам таварамі некаторых паасобных коопэратываў.

Нарэшце, адносна таваразвароту трэба адзначыць ускарэньне зварочваньня тавараў у тавараправодзячых зьвеньнях, і часовае ўтварэньне пустаты ў тавараправодзячых каналах.Да канца поўгодзьдзя таварныя запасы параўнальна з зваротам выявілі тэндэнцыю да зьніжэньня. Гэты факт, у выпадку аслабленьня завозу прамысловых тавараў, пагражае ацяжарваньнямі для далейшага разьвіцьця таваразвароту.

Прамысловасьць. У галіне прамысловае вытворчасьці першае паўгодзьдзе харатарызуецца далейшым ростам продукцыі, які ідзе, галоўным чынам, за рахунак пуска новых прадпрыемстваў і павялічэньне ліку рабочых (валавая продукцыя прамысловасьці ВРНГБ у даваенных рублёх узрасла з 7.614,9 тысяч у першым паўгодзьдзі 24-25 г. да 11.353,5 тыс. у першым паўгодзьдзі 25-26 г., ін. каж. на 49,1 проц. Сярэдні сьпісавы лік рабочых у адпаведны пэрыяд узрос на 45,9 проц. Вытворчыя пляны выкананы з вельмі блізкім прыбліжэньнем (98,3 проц.). Дзейнасьць прамысловасьці праходзіла з цяжкасьцямі ў дастаўцы сырызны і часткова фінансавага характару, што для некаторых галін зьвязана было з невыкананьнем плянаў іх вытворчае дзейнасьці (металяапрац., лёнапрадзільнае і шчацінная).

Побач з колькасным ростам продукцыі трэба адзначыць паніжэньне якаснага характару, а іменна: паніжэньне продукцыйнасьці працы (вырабатка аднаго рабочага ў дзень у першым паўгодзьдзі бягучага году дае павялічэньне супроць адпаведнага пэрыяду мінулага году на 4,9 проц. а ў параўнаньні з другім паўгодзьдзем 24-25 году панізілася прыблізна на 7 проц.). Зьніжэньне валавой вырабаткі рабочага абумовілася ўплывам групы прычын, з якіх трэба адзначыць: а) вычэрпываньне тэхнічных магчымасьцяй для далейшае загрузкі асноўнага капіталу, б) уцягненьне ў вытворчасьць новых кадраў мала падрыхтаваных рабочых, в) нерэгулярная дастаўка прадпрыемствам сырызны і г) зьніжэньне дысцыпліны працы.

Зьніжэньне вытворчасьці працы знайшло таксама сваё адбіцьцё ў зьніжэньні коэфіцыэнту скарыстаньня рабочага часу. У параўнаньні з мінулым годам коэфіцыэнт скарыстаньня рабочага адзначыў нязначнае зьніжэньне з 89,5 да 89 проц.

Адначасна з гэтым, першае паўгодзьдзе дае рост намінальнае заработнае платы, калі браць пад увагу яе ў адпаведнасьці з зьмяненьнем сярэдняга коэфіцыэнту кваліфікацыі рабочага.

Умовы збыту прамысловае продукцыі ў першым паўгодзьдзі былі вельмі спагадныя, пры гэтым адзначаецца больш моцная сувязь мясцовай прамысловасьці з сындыкатамі і пераход яе на работу па гэнэральных дагаворах.

Менш спагадныя вынікі далі загатоўкі дроў. За мінулае паўгодзьдзе „Лесбелам" загатоўлена 27.565 куб. саж. і вывезена 41.813 куб. саж., што дае ў параўнаньні з адпаведным пэрыядам мінулага году павялічэньне па загатоўцы на 32,8 проц. і па вывазцы на 506 проц. Гадавая програма выканана на 1 красавіка г. г. па рубцы 28,3 проц., а па вывазцы на 40,9 проц. Прычыны слабага выкананьня програмы, як відаць тыя, што Лясны Трэст пераважна загатаўляў дзеляВую драўніну, якая ішла на сырызну для яго прадпрыемстваў і якую з прычыны малой партатыўнасьці трэба было вывозіць ў зімовыя месяцы.

П *р а ц а*. У галіне рынку працы на працягу мінулага паўгодзьдзя наглядаўся рост безрабоцьця (астача безработных на 1/IV—26 г. складала 28.152 чалавекі па данных Біржпрацы), павялічыўшыся за 6 месяцаў на 25 проц. Пры гэтым адзначаецца, што ўдзельная вага ўсіх асноўных катэгорый безработных памяншаецца на карысьць групы фізычнае працы (чорнарабочых).

Па асноўных катэгорыях астачу безработных трэба разьмеркаваць гэтак:

Табліца 2.

	У процантах.				
	Індустрыяльныя.	Неіндустрыяльныя	Разумов. працы.	Фізычн. працы.	Усяго.
На 1 I IV—26 г. . . .	37,9	8,7	14,6	38,8	100
„ 1 I IV—25 г. . . .	41,3	11,0	22,6	25,1	100

Група фізычнае працы, якая зьяўляецца па сваіх разьмерах самаю вялікаю, выявіла тэндэнцыю да росту, што абумоўліваецца з

аднаго боку, прапановаю працы, якая ўсё болей павялічваецца, а з другога боку-нязначным папытам на гэтыя катэгорыі безработных (65,7 папыту складаюць запатрабаваньні на часовыя работы).

Пераважваньне папыту на часовыя работы (61,3 проц.) за першае паўгодзьдзе пры росьце прапановы працы на 35,7 проц. дапамагала значнаму павялічэньню агульнае масы безработных на біржах працы.

Пры ацэнцы гэтых лічбаў трэба прыняць пад увагу тую акалічнасьць, што біржы працы яшчэ канчаткова не аформіліся ў пасрэдніцкія органы; папыт на працу ў значных разьмерах праходзіць міма бірж працы, а біржавы папыт на працу, галоўным чынам, пашыраецца на часовыя работы.

Лік рабочых, занятых у працоўных колектывах у першым паўгодзьдзі 25-26 г. павялічваўся (данныя за 1 квартал выяўляюць павялічэньне рабочых на 12,4 проц.—з 5.362 чал. на 1/X—25 году да 6,031 чал. на 1/I—26 году); рост рабочае сілы праходзіў, пераважна за рахунак яе росту ў вытворчых працоўных колектывах (14,5 за 1 квартал гаспадарчага году).

Крэдыт. У крэдытна-грашовай сфэры трэба адзначыць, што ў 1-м квартале разьвіцьцё крэдытаў ішло ў блізкай адпаведнасьці з патрэбамі вытворчасьці і абмену (1 квартал даў прырост задоўжанасьці на 10,4 проц., у другім-жа квартале пры напружаным папыце на крэдыт прырост задоўжанасьці даў 13,7 проц.). У 2-м квартале пачынае адчувацца ўплыў зажыму рэстрыкцыйнае політыкі, а напружанасьць у галіне крэдыту пачынае ўзмацняцца.

Наглядаецца зьніжэньне бягучых рахункаў, што характарызуе нарастаючую напружанасьць у крэдытнай сфэры.

Адмоўныя адзнакі выявіліся і на прыватным грашовым рынку, дзе трэба адзначыць павышэньне інтарэсу да валютных каштоўнасьцяй, а таксама і рост прыватнага дысконту. Павышэньне валютных каштоўнасьцяй тлумачыцца агульнымі ўмовамі таварнага голаду, прыгранічным становішчам БССР, стварыўшым павышэньне запатрабаваньняў на валюту.

Агульны разьмер укладаў у ашчадныя касы невялікі, але ўсё-ж трэба адзначыць, як паказальная зьява, іх хуткі рост. На 1/X-25 г. укладаў было 157,9 тыс. руб., на 1 красавіка 25 г.—382,4 тыс. руб., на 1 кастрычніка 25 г.—603,7 т. р. і на 1 красавіка 1926 г.—880, 1 т. р. За год уклады ўзрасьлі на 130,2 проц.

Дзяржаўная маемасьць. Агульны пад'ём народнае гаспадаркі знайшоў, ведама, адбіцьцё і ў паступленьнях па дзяржаўным бюджэце, павялічыўшыхся супроць першага паўгодзьдзя мінулага году па беспасрэдных падатках (без сельска-гаспадарчага) на 11,9 проц., па ўскосных—на 90,4 проц і па непадатковых даходах—на 44,9 проц. У адносінах да касавага пляну беспасрэдныя падаткі паступілі ў разьмеры 114,2 проц., ускосныя падаткі—107,2 проц. і непадатковыя даходы 144,2 проц.

З паасобных відаў падаткаў лішнія паступленьні над заданьнямі паказваюць амаль што ўсе падаткі, апрача рэнтнага і мытнага збору, даўшых нязначны недабор. Пасьпешнае выкананьне непадатковых даходаў зроблена за рахунак спагаднага паступленьня лясного даходу пры недаборы па рэшце крыніц.

Сельска-гаспадарчы падатак выканан на 1 красавіка ў разьмеры 104,8 проц. бюджэтнага заданьня.

Сельская Гаспадарка БССР за 1-е паугодзьдзе 1925-26 г.

Паводле звоздных матар'ялаў аб дзейнасьці СНК БССР
і Экономічнае Нарады за 1-ы і 2-гі кварталы 1925--26 г.

Сельская гаспадарка БССР зьяўляецца асновай усяе народнае гаспадаркі, у ёй заняты 89,4 проц. усяе насельнасьці БССР. Асноўнымі рысамі, характарызуючымі сельскую гаспадарку БССР зьяўляюцца:

1. Высокая аграрная перанаселенасьць, а ў зьвязку з гэтым і драбленьне зямельных вучасткаў і нізкая забясьпечанасьць зямлейна 100 дз. удобнай воранай зямлі сельска-гаспадарчай значнасьці прыходзіцца 70 чал. у той час, як на Украіне, дзе зямля ў некалькі разоў болей ураджайная, на 100 дз. удобнай с.-г. зямлі прыходзіцца 65,2 чал. Пры гэтым неабходна адзначыць слабае разьвіцьцё пабочных заработкаў і няўдобную глебу. Характар землякарыстаньня ў БССР мае, галоўным чынам, цэраспалосны характар з вялікай колькасьцю пакінутых зямель, а ў даваенны час большая частка і ўдобных зямель ня была ўпарадкавана. Такая гострая перанаселенасьць выклікала і выклікае імкненьне да перасяленьня—па даных перасяленчага камітэту з губэрняў, увайшоўшых у склад БССР за 15-ці гадовы пэрыяд з 1896 г. па 1910 г. перасялілася ў адну толькі Сібір 500.000 чал. Аграрная перанаселенасьць і ўмовы, якія з яе выцякаюць для сельскае гаспадаркі, моцна ўплываюць на ўсё экономічнае жыцьце БССР, ацяжарваюць правядзеньне культурна-гаспадарчых мерапрыемстваў і робяць лішак працоўнай сілы у весцы, які цісне і на горад, а таксама аказвае ўплыў на клясавае расслаеньне ў весцы.

У зьвязку з гэтым разьвіцьце сельскае гаспадаркі (якая значна адставала і ў даваенны час) у зьвязку з стагодзьдзямі ўціску беларускага сялянства з боку польскіх абшарнікаў, ня можа разьвівацца так пасьпешна, як сельская гаспадарка другіх райёнаў СССР, калі ня будзе дадзена ей дапамогі з боку цэнтральных устаноў.

2. Другая асноўная рыса—гэта значная колькасьць няўдобных зямель. Па данных ЦСУ БССР з усяе плошчы БССР ў 10.000.000 дз. маецца: зямель сельска-гаспадарчага карыстаньня 5.600.000 дз., лясных плошчаў—2.700.000 дз., няўдобнае зямлі—1.200.000 дз. і гарады і шляхі зносін і г. п.—600.000 дз. Урэшце, калі прыбавіць вялікую колькасьць няўдобных зямель, якія лічацца ў землях сельска-гаспадарчага прызначэньня і ў лясным фондзе—(амаль што ўсе няўдобныя землі у БССР—гэта землі забалочаныя), то ўсіх забалочаных зямель, па данных Наркамзему лічыцца каля 1.650.000 дз. ці 16 проц. усяе плошчы. Усе гэтыя землі патрабуюць правядзеньня мэліорацыі. Правядзеньне мэліорацыі павінна быць справой усяго Саюзу, паколькі ў БССР надзвычайна высокі процант такіх зямель. Калі падлічыць гострую патрэбу насельніцтва ў зямлі і неабходнасьць разьвіцьця жывёлаводзтва ў БССР дык стане яснай неабходнасьць узмацьненьня правядзеньня мэліорацыйных работ.

Плошча зямлі, занятай пад сельскай гаспадаркай БССР амаль што ўся належыць да сялянства (98 проц.) і толькі 2 проц. належыць да савецкіх і колектыўных гаспадарак. Усіх сялянскіх гаспадарак, па данных ЦСУ БССР, у БССР налічваецца 678.277; сярэдняя колькасьць зямлі на адну гаспадарку каля 8 дз. Разьмерка-

ваньне гаспадарак па забясьпечанасьці зямлёй па данных НКФ, наступнае:

Групы гаспадарак	Забясьпечанасьць зямлёй на едака	Проц. гаспадарак	Проц. у іх воран. зямлі і сенажац.	Процант жывёлы ў іх
Дробныя	да 0,5 дз.	25,7	12,4	22,6
Сярэднія	0,5—1,5 дз.	65,2	70,9	67,2
Буйныя	вышэй 1,5 дз.	9,1	16,7	10,2

Такім чынам, у БССР больш 1/4 гаспадарак дробных, куды ўваходзяць і 45.426 гаспадарак (6,49 проц.) зусім ня маючых зямлі.

Па забясьпечанасьці пасеўнай плошчай, рабочымі коньмі і каровамі, гаспадаркі групаваліся ў 1924 годзе па данных ЦСУ наступным парадкам (у процантах):

Па пасеву	у проц.	Па рабочай скаціне	у проц.	Па каровах	у проц.
Беспасеўныя гасп.	1,3	Без раб. скац.	13,7	Бескароўных	6,1
З пасевам 1 дз. .	3,6	З 1 „ „	69,7	З 1 каровай	18,0
„ „ 1—3 дз.	43,7	„ 2 „ „	15,3	„ 2 „	28,8
„ „ 3—6 дз.	43,4	„ 3 і болей	1,3	„ 3 „	5,4
„ „ 6—10 „	6,9			„ 4 і болей	1,7
Звыш . . 10 дз.	1,1				
Усяго . .	100		100		100

З групоўкі гаспадарак па забясьпечанасьці зямлей, пасеўнай плошчай, рабочай скацінай і каровамі відаць, што у БССР асноўную масу сялянскіх гаспадарак (80—90 проц.) складаюць серадняцкія (прыблізна 65 проц.) і бядняцкія (прыблізна 25 проц.) гаспадаркі.

Гэта поўнасьцю падцьвярджаецца зробленым ЦСУ БССР абследаваньнем сялянскіх гаспадарак.

Ня гледзячы на ўсе ня спрыяючыя ўмовы можна адзначыць значнае падняцьце сельскае гаспадаркі БССР за апошнія гады, якая ў многіх галінах перавысіла даваенны ўзровень.

Пасяўная плошча ў БССР, за пэрыяд з 1913 па 1925 год, мянялася наступным парадкам:

	1913 г.	1917 г.	1920-21 г.	1924 г.	1925 г.
Тысяч дзесяцін	2101,2	1917	1380,5	1730,2	2493
У проц. к 1913 г.	100	90,8	65,5	82,0	118,6

Гэтак, пасьля заняпаду пасеўнай плошчы за гады грамадзянскай вайны разіраецца рост пасеўнай плошчы, якая у 1925 г. ўжо перавышае даваенную на 18,6 проц.

У бягучую сельска-гаспадарчую кампанію прадугледжваецца павялічэньне плошчы пасеву на 5 проц.

Рух разьмеркаваньня пасеўнай плошчы па культурах за гэты-ж час быў наступны (у проц. да агульнай плошчы пасеву):

ГАДЫ	Пералік групаў культур					
	Зернявыя	Бабавыя	Бульба	Травы	Тэхнічныя	Усяго у проц.
1901	85,2	1,0	9,0	2,6	2,2	100
1916	80,76	1,17	8,87	5,04	4,16	100
1923	81,55	1,52	11,46	2,33	3,14	100
1924	78,7	1,91	10,36	5,62	3,41	100
1925	77,39	2,29	11,31	6,91	4,66	100

Адгэтуль відаць, што з 1922 г. робіцца перагрупоўка ў бок большай інтэнсыўнасьці паляводзтва; скарачаюцца зернявыя культуры і пашыраюцца культуры незернявыя, асабліва кармавыя травы і тэхнічныя культуры, прычым процант іх у адносінах да ўсяе пасеўнае плошчы перавысіў саадпаведны процант 1916 г.

Таксама ўраджайнасьць—сярэдні збор з дзесяціны ў пудох—наогул прыбліжаецца да даваеннага, даючы паніжэньне для лёну, але за тое перавышаючы даваенную ўраджайнасьць у адносінах бульбы.

Жывёлаводзтва ў БССР зьяўляецца аднэй з найважнейшых галін сельскае гаспадаркі. Прыродныя ўмовы робяць для сельскае гаспадаркі БССР пэўны жывёлаводчы ўхіл.

У адносінах жывёлаводзтва можна адзначыць значны рост стада, перавысіўшы ў 1925 г. даваенны ўзровень (7.219.600 шт. у 1925 г. супроць 5.323.000 шт. у 1916 г.) Шпарчэй за ўсё расьце колькасьць буйнай рагатай скаціны (1.366.600 шт. у 1916 г. 1.837.800 шт. у 1925 г.) і свінаводзтва (1.605.100 у 1916 г. і 1.764.900 шт. у 1925 г.).

Агульны збор зернявых культур і бульбы за апошнія гады, па данных ЦСУ БССР, характарызуецца наступнай табліцай (у пуд.):

Гады	Жыта	Пшаніцы	Ярыны	Усяго зернявых культур	Бульбы
1923/24	46.476.900	2.932.200	35.326.640	84.735.740	126.692.800
1924/25	47.900.700	4.772.200	40.030.300	92.703.200	130.008.300
1925/26	51.204.800	5.448.300	44.328.900	100.982.000	158.593.300

Патрэбнасьць-жа сельскае гаспадаркі ў зернявых продуктах за гэты час вызначаецца:

	1923-24 г.	1924-25 г.	1925-26 г.
Насеньне	20.036.800 п.	20.434.800 п.	21.975.500 п.
Харчаваньне	42.931.650 „	45.894.280 „	47.969.400 „
Корм скаціны	16.935.300 „	18.008.750 „	22.307.100 „
УСЯГО . . .	79.903.750 п.	84.377.830 „	92.252.200 „

Выключаючы з агульнага збору патрэбнасьць сельскае гаспадаркі на насеньне, харчаваньне і корм скаціны, мы атрымаем чысты лішак, які вызначаецца ЦСУ БССР ў наступных разьмерах:

Натуральны балянс сельскае гаспадаркі ў пудох (+лішкі,—нявхаткі).

Гады	Жыта	Пшаніца	Ярыня	Агулам зернявых культур	Бульбы.
1923-24	+4.632.230	—585.350	+785.040	+4.831.920	+8.013.650
1924-25	+4.575.940	—222.940	+4.012.370	+8.365.370	+7.907.660
1925-26	+5.381.800	—128.200	+3.476.400	+8.730.000	+12.737.800

Але ў сувязі з тым, што пазьнейшая ацэнка ўраджаю дала грунт меркаваць, што лішак у сапраўднасьці быў некалькі меншым і сялянства імкнулася павялічыць свае хлебныя запасы, з-за чаго гэты лішак на рынак не папаў, што і спраўдзілася рухам хлебазагатоўчай кампаніі.

Такім чынам, можна адзначыць агульны рост сельскае гаспадаркі БССР, яе інтэнсыфікацыю, павялічэньне агульнае продукцыі пры значным зьмяншэньні адзінага сельска-гаспадарчага падатку з 14.170.000 руб. у 1924-25 г. да 8.918.000 руб. у 1925-26 г. (без савецкіх гаспадарак) і на адну гаспадарку на тыя-ж тэрміны ў 1924-25 г. прыпадала 21 руб. 82 кап. падатку, у 1925-26 г. –13 руб. 80 кап.

Аб павялічэньні інтэнсыфікацыі сельскае гаспадаркі сьведчыць таксама ўсё ўзрастаючы папыт сялянства на сельска-гаспадарчы інвэнтар. Гэтак, адзін толькі Цэнтраземсклад распрадаў сельска-гаспадарчых машын і прыладаў ў 1923-1924 г. па 990.000 руб. (усе цыфры абкругленыя) і ў 1924-25 г.—па 2.600.000 руб.; ў бягучым жа годзе Цэнтраземсклад прадугледжвае распрадаць тавараў на 3.220.793 руб., у той час, як судзячы па загатоўцы, якая, магчыма ўся будзе рэалізавана, продаж мяркуецца на суму 5.091.763 руб.

Адным з галоўнейшых мерапрыемстваў па сельскай гаспадарцы ў БССР зьяўляецца земляўпарадкаваньне. Пры наліччы вялізарнай колькасьці заяваў насельніцтва па ўнутрыпаселішчнае земляўпарадкаваньне, якое ўвесь час перавышала тэхнічныя і фінансавыя магчымасьці Наркамзему, разьмер работ увесь час вызначаўся тэхнічнымі магчымасьцямі.

Агульны разьмер вызначаецца наступным разрахункам:

Поўная плошча працоўнага землякарыстаньня	5.432.321	дзес.
Было ўпарадкавана да рэвалюцыі . .	784.529	„
Земляўпарадкавана пасьля рэволюцыі да 1925 г.	1.045.315	„
Земляўпарадкавана ў працягу 1925 г. . .	182.186	„
Усяго земляўпарадкавана . .	2.012.020	„

У мэтах землянадзяленьня безьзямельных (па 1 студзеня 1925 г. іх было 45.426 гаспадарак) і малазямельных, быў утворан зямельны фонд у 583.000 дзес., які складаўся з былых лясных зямель—225.000 дзес., з абрэзкаў паўпрацоўных гаспадарак, перавышаючых зямельную норму—171.000 дзес., з плошчы дзяржаўных маемасьцяй—101.000 і іншых закінутых зямель—56.000 дзес.

На працягу 1925 году разьмеркавана малазямельным і безьзямельным 89.826 дзес. зямлі з зямельнага фонду і надзелена новых двароў—5.110 і данадзелена да нормы малазямельных двароў—16.364 двары. Такім чынам усяго зямлёй надзелена 21.474 двары.

Уся гэта работа рабілася за рахунак дзяржаўных сродкаў па дзяржбюджэту. У 1924-25 годзе на гэту мэту зрасходавана 123.200 руб., а ў 1925-26 годзе асыгнавана 184.821 руб.

Па ўнутрысялённаму будаўніцтву земляўпарадкавана—153.548 дзес.: утворана 1.048 пасёлкаў на плошчы 99.032 дзес. (64,6 проц.); хутароў і отрубаў 3.813 на плошчы 34.266 дзес. (22,3 проц. унутры гаспадарчага будаўніцтва вёсак на месцы без расьсяленьня—49 сяленьняў на плошчы 8.460 дзес. (5,5 проц.), зроблена 518 прырэзак сяленьням на плошчы 11.342 дзес. (7, 3 проц.) і нарэзана вучасткаў грамадзкага значэньня—23, на плошчы 448 дзес. (0,3 проц.).

На 1925-26 год усіх землябудаўнічых работ накмячаецца зрабіць на плошчы 426.000 дзес., прычым, поўнае сканчэньне ўсіх спраў на гэтай плошчы прадугледжаны 1-га красавіка 1927 году (пачатак работ лічыцца з 1-га красавіка).

Работы гэтыя вызначаюцца наступным парадкам:

1) Зямлябудаўніцтва запаснога зямельнага фонду, з агульнай плошчы якога ў 731.000 дзес., накмячаецца ўпарадкаваць ў бягучым годзе 190.000 дзесяцін; для надзяленьня і данадзяленьня малазямельнага і безьзямельнага сялянства.

2) Упарадкаваньне зямель, перадаваемых у карыстаньне працоўнае яўрэйскае насельнасьці, з зямельнага фонду ў колькасьці 10.000 дзес.

З іх 6.000 дзес. зямель сельска-гаспадарчага значэньня і на ёй будзе ўпарадкавана каля 750 сямействаў. Астатнія 4.000 дзес. забалочанай зямлі і на іх адначасна з земляўпарадкаваньнем неабходна правесьці і мэліорацыйныя работы; гэта плошча паступіць у сельскага-спадарчы зварот цалкам толькі ў 1929 годзе і на ёй накмячаецца ўпарадкаваць каля 600 сямействаў.

3) Унутрысялённае землябудаўніцтва або ўпарадкаваньне сялянскіх двароў на плошчы 150.000 дзес. На аснове досьледу мінулых гадоў можна накмячаць, што 75 проц. будзе ўпарадкавана ў відзе невялікіх пасёлкаў, з вучасткова-цераспалосным парадкам землякарыстаньня, а астатнія 25 проц. будуць разьмеркаваны на хутары. Зямлябудаўніцтва як па гэтаму віду работ, так і па папярэдніх будзе заканчвацца поўным гаспадарчым упарадкаваньнем кожнага двара. Работы робяцца за рахунак земляўпарадкуемае насельнасьці, але бяднейшае сялянства ад платы пазбяўляецца. Апроч таго насельнасьці, якая земляўпарадкуецца, будзе давацца дапамога праз ільготны водпуск матар'ялаў на ўзьвядзеньне будынкаў.

4) Наступным відам работ зьяўляецца ўпарадкаваньне дзяржаўных зямельных маемасьцяй на плошчы 50.000 дзес. Сюды ўходзяць у першую чаргу тыя савецкія гаспадаркі, якія яшчэ засталіся не адмежаванымі, затым колектыўныя гаспадаркі, дасьледчыя станцыі і інш.

5) Затым адвод зямель гарадом і пасяленьням гарадзкога тыпу на плошчы 21.700 дзес.

Накмячаецца таксама зрабіць работу па паляпшэньню сельскага будаўніцтва. Моцная спустошаннасьць пажарамі, якая адбываецца з-за скучанай і няправільнай забудоўкі і амаль выключнага прыстасаваньня для сялянскага будаўніцтва дрэва і саломы, агульны недабрабыт сялянскага двара і моцна адчуеваемы ужо ва многіх раёнах недахват будаўлянай дравясіны,—выклікае неабходнасьць работы па трох напрамках:

1) па расплянiраваньню і перапляніраваньню сялібнай часьці сяленьняў;

2) па будаваньню бэтонных калодзезяў;

3) па прапагандзе і разьвіцьцю агнятрывалага будаўніцтва спосабамі абвучэньня насельнасьці вырабу агнятрывалых матар'ялаў. У прыватнасьці накмячаецца організацыя новых 40 таварыстваў агнятрывалага будаўніцтва.

Калі земляўпарадкаваньнем, землянадзяленьнем і данадзяленьнем зямельнага фонду часткова зьмякчаецца вострая патрэба насельнасьці ў зямлі, то вычэрпваючым мерапрыемствам у гэтых адносінах (у вядомай ступені, канечна,) можа зьявіцца мэліорацыя і перасяленьне.

Да таго-ж мэліорацыя мае асобную важнасьць для нармальнага разьвіцьця жывёлаводзтва ў БССР.

Па данных ЦСУ колькасьць рагатае скаціны ў Беларусі ў пераводзе на буйную рагатую скаціну складзе 2.971.764 галавы скаціны, а налічча сена 131.930.953 пуды. Такім чынам на галоў скаціны на прыцягу стойлавага пэрыяду прыходзіцца: каню—70,9 пуд., карове—26,6 пуд., аўцы—12 пуд., што далёка невыстарчальна.

Плян мэліорацыйных работ Наркамзему распадаецца на 15-цігодні, пяцігодні і зьяўляючыйся часткаю гэтага 5-ці годняга пляну, плян мэліорацыйных работ на 1926 г.

Усіх забалочаных зямель у Беларусі, па данных Наркамзему з магчымай памылкай у бок памяншэньня—роўна 1.803.450 гэк.

15-ці годні плян, ахопліваючы ўсю гэту плошчу прадугледжвае ўрэгуляваньне вялікіх і малых рэк, на працяжэньні 6.935 клм., пракапаньне магістральных каналаў, на працяжэньні 17.605 кілём. і каналаў 2 і 3 парадку—52.816 кілём. Кошт гэтых работ па заключэньні воднай сэкцыі Дзяржпляну СССР выразіцца ў сумме 55.000.000 руб., а па вылічэньню аддзелу воднае гаспадаркі і мэліорацыі зямель БССР—75.000.000 руб.

У выніку гэтага асушаная плошча, пры правядзеньні належных культурна-тэхнічных мерапрыемстваў дасьць 100.000.000 пудоў сена на 50.000.000 руб.

Пяцігодні плян мэліорацыйных работ БССР прадугледжвае асушку 391.670 гэкт., прычым, дэтальна асушана будзе 334.948 гэкт.

Па правядзеньні культурна-тэхнічных мерапрыемстваў, па разьліках Наркамзему з гэтай плошчы будзе атрымана 24.206.040 пудоў сена. Пры расцэнцы гэтага сена, дзякуючы яго палепшанай якасьці, па 50 кап. за пуд, атрымліваецца 12.103.020 руб. дадатковага даходу ад гэтай зямлі.

У 1924-25 годзе дзяржаваю было асушана 1.934,5 дзес. зямлі на плошчы 17.516,5 дзес., прычым было пашырана і паглыблена 47,45 кілём. рэчышча ракі, выпрастана 24,48 кілём. і расчышчана рэчышчаў на працяжэньні 4,41 кілём. Затым пракладзена 8,45 кілём. магістральных каналаў і адрамантавана 92,95 кілём. (67,34 кілём. капітальна)—пры гэтым асушана 682,5 дзес. на плошчы 8.908,9 дзес.

Упоравень з работай дзяржавы па мэліорацыі, значно імкненьне сялян удзельнічаць у гэтай рабоце—лік мэліорацыйных таварыстваў з 59 у 1922 г. ўзрос да 425 ў 1925 г. і на працягу 1924-1925 г. імі асушана 4.856,9 дзес., неаб'яднанаю ў таварыствы насельнасьцю асушана 5.387,1 дзес. зямлі.

Асноўны плян мэліорацыйных работ на 1925-26 г. прадугледжвае:

1) рэгуляваньне 11 рэк на працяжэньні 96 вёрст, коштам у 245.490 руб., што дае магчымасьць адвесьці вады з 22.000 дзес.;

2) капітальны рамонт каналаў, коштам у 59.227 руб.;

3) магістральныя каналы, коштам 30.506 руб.;

4) мерапрыемствы па організацыі колфонда на балотах, уключаючы і выдаткі па землябудаўніцтву працоўных яўрэяў, коштам 105,015 руб.;

5) выведы на рэках і каналах 2.690 вёрст і на плошчы ў 8.124 дзес.;

6) пакупка землячарпалак, мерапрыемствы па торфа-здабываньню і інш. а ўсяго па дзяржбюджэту накмячаецца зрабіць работ коштам у 801.630 руб.

Насельнасьць, як накмечана на пляну, павінна выканаць асушэньне 19.750 дзес. і зрабіць выведаў на плошчы 37.986 дзес. Гэтыя лічбы заснованы на тых работах, якія насельнасьцю ўжо выканаты ў мінулым годзе, і на росьце мэліорацыйных таварыстваў з 254 на плошчы 3.595 дзес. да 425 на плошчы 70.965 дзес.

Да ліку асноўных мерапрыемстваў пляну 1925-26 году adносіцца таксама складаньне Водна-Мэліорацыйнага Кодэксу.

Другім мерапрыемствам у адносінах зьмяншэньня аграрнай перанаселенасьці зьяўляецца перасяленьне або колёнізацыя.

Да 1924-25 году перасяленьне з Беларусі праводзілася ў неплянавым парадку і толькі ў мінулым опэрацыйным годзе Наркамземам РСФСР быў дадзен колёнізацыйны фонд у колькасьці 12.000 душавых долей, з іх у Сібір—7.000 душ і на Дальні Усход 15.000.

Паступіла заяваў на перасяленьне ў розныя районы Саюзу ССР за мінулы год ад 8861 сям'і. Найбольшая колькасьць жадаючых перасяліцца паказвала на наступныя районы: Паволжжа, Паўночны Каўказ, Данская вобласьць, Крым і Прыўральскі Край. Прышлося таксама павялічыць колькасьць хадакоў, у віду вялікае колькасьці заявак на перасяленьне.

Зьвянуліся і залічылі за собой зямельныя вучасткі толькі каля 20 проц. усіх хадакоў, усяго-ж перасялілася за мінулы год 6.838 чалавек.

У бягучым годзе для Наркамзему БССР быў дадзен колёнізацыйны фонд у Сібіры і на Дальнім Усходзе на 15.000 душ., што зьяўляецца нездавальняючым, бо сялянства імкнецца перасяліцца ў другія районы.

У цяперашні час перасяленьню неабходна прыдаць строга плянавы характар і зьвярнуць увагу на прадастаўленьне перасяленцам зямель у тых мясцовасьцях, куды яны імкнуцца перасяліцца, напрыклад: Паўночны Каўказ, Данская вобласьць, Паволжжа і Прыў-

ральскі Край. Да таго-ж маемасны цэнз, ня гледзячы на яго памяншэньне ў бягучым годзе, занадта высокі для беларускага сялянства—неабходна панізіць яго да 400 руб., даўшы ім доўгатэрміновы дзесяцігодні крэдыт у разьмеры 200 руб. на двор з зваротам у апошняе пяцігодзьдзе, беззваротную пазыку ў разьмеры 150 руб. на двор і даць перасяленцам з бяднейшага сялянства дарэмны праезд у месцы перасяленьня.

Таксама буйным нашым дасягненьнем можна лічыць земляўпарадкаваньне яўрэйскае насельнасьці. Работы па надзяленьню зямлёй яўрэяў пачаліся толькі нядаўна, але ўсё-ж можна адзначыць значныя дасягненьні гэтай работы. (Данныя Камзету пры ЦВК БССР).

Ужо па рэгістрацыі 1925 г. пажадалі перайсьці на земляробства 6.836 сямей.

У тым ліку было земляўпарадкавана 1.203 сям'і: 903 сям'і ў арцелях, а 300—паасобнымі гаспадаркамі.

З ліку 903 сямей было створана 4 пасёлкі і 86 арцелей на 9.985 дзес. Зямля гэта дзеліцца наступным парадкам: воранай 5.466 дзес. (54 проц.), сялібнай і гароднай—151,5 дзес., пад садамі 260 дзес., сенажаці заліўное—981 дзес., сухадольнае—1.227 дзес.

Гэтыя землі скляліся з зямель: быўш. савецкіх гаспадарак—25,7 проц., запаснага фонду—24,3 проц. і ляснога фонду—10,7 проц. Усяго перайшло на пасёлкі 903 сямействы або 4.400 душ, з іх 2.452 (57,8 проц.) працаздольных.

Па соцыяльнаму становішчу гэта новая група яўрэяў-земляробаў склалося з быўшых земляробаў на 40,5 проц., з быўш. саматужнікаў—23,5 проц. і з другіх працоўных—9,1 проц., з іншых (так назыв. гандлёвая бедната—дробныя гандляры)—10 проц. і іншых 4,3 проц. у тым ліку бяз вызначаных заняткаў 2 проц.). Рабочых на земляробства перайшло ўсяго 2,6 проц.

Якія пэрспэктывы мае земляўпарадкаваньне працоўных яўрэяў на 1925-26 год?

Вядома, БССР, як краіна з відавочнаю аграрнаю перанасельнасьцю, ня можа разьмесьціць усіх жадаючых перайсьці на земляробства яўрэяў, то частка іх будзе перасялена за межы БССР.

У БССР, па пляну Народнага Камісарыяту Земляробства для землябудаўніцтва працоўных яўрэяў выдзелена 10.000 дзес. з запаснага фонду. На 6.000 дзес. будзе расьселена 750 сямействаў, астатнія 4.000 дзес., на якіх неабходна правядзеньне мэліорацыйных работ, і ў бягучым годзе звароту падлягаць ня будуць. Зьверх таго ў агульным парадку земляўпарадкаваньня атрымаюць зямлю 100 сямей. Усяго такім чынам будзе ўпарадкавана ў бягучым годзе 1.350 сямей. Сродкі на земляўпарадкаваньне працоўных яўрэяў былі атрыманы: (у 1924-25 г.) 100.000 руб.—Комзет СССР, ЦСГ—80.000 руб. БСГ—220.000 руб., Крэдыт кожнаму 250 руб., сваіх 150. руб.

Основы Водно-Мелиоративного Кодекса.

ЧАСТЬ I.

О ПРАВЕ ПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДАМИ.

ГЛАВА I.

Общие положения.

1. Постановлениями Всебелорусских С'ездов Советов право частной собственности на воды отменено навсегда.

2. Все воды в пределах БССР и вновь образуемые водотоки и водоемы общего пользования национализированы и составляют государственную собственность.

3. Совокупность всех вод в Республике образует одно водное хозяйство.

4. Управление водно-мелиоративным хозяйством сосредоточивается в Народном Комиссариате Земледелия.

5. Все водопользователи подчиняются контролю водно-мелиоративных органов, которые регулируют пользование водами в интересах народного хозяйства и народного здравоохранения.

6. Все воды делятся на: а) государственные водные имущества, б) воды общего пользования и в) воды и пруды трудового пользования.

7. Условия и порядок пользования водами определяются общими законами БССР, водно-мелиоративным кодексом, узаконениями и распоряжениями, издаваемыми в его развитие, а для водных товариществ также их уставами.

ГЛАВА II.

О береговом праве.

8. Берега принадлежат к составу земельных участков, с которыми они непосредственно связаны. Пользование берегами подлежит ограничениям, вытекающим из назначения вод, их омывающих.

9. Земли, образовавшиеся путем приращения берега, изменения русла реки, а равно вновь возникшие острова при поднятии дна или спаде воды поступают в распоряжение земельных органов для распределения означенных земель среди береговых пользователей.

10. При изменении рекой своего течения, отрезанные ею земли остаются в прежнем пользовании, которое может быть изменено в своих границах лишь в интересах и порядке землеустройства.

ГЛАВА III.

О бечевниках.

11. На берегах водных течений, пригодных для судоходства и сплава, выделяются бечевники шириною до 20 метров, считая от уреза среднего уровня воды.

Примечание. Ширина бечевника может быть уменьшена до 5 метров по обоим берегам водных течений, пригодных для сплава лишь в течение весеннего половодья.

12. Бечевник предоставляется в общее бесплатное пользование в интересах судоходства, сплава и рыболовства.

13. Использование бечевника для посева, косьбы и выгона скота прибережными землепользователями разрешается водными органами лишь в том случае, если это не вредит содержанию в надлежащем порядке водного течения и берегов.

ГЛАВА IV.

Пользование текучими водами.

14. Пользование текучими водами для надобностей домашнего хозяйства, кустарного производства, купания и развлечения дозволяется бесплатно каждому, поскольку берега водных течений доступны без нарушения законных интересов прибрежных пользователей и условий судоходства, сплава и рыбного промысла.

15. Если нет иного доступа к водотоку как через участок, находящийся в чьем-либо пользовании, то заинтересованные лица или водные органы могут пред'явить к Земельной Комиссии иск об открытии постоянного доступа к воде в соответствии со ст. ст. 21 и 22 Земкодекса.

16. Право пользования текучими водами, как путями для передвижения, перевозки грузов и сплава принадлежит всем гражданам БССР и СССР.

Примечание. Судоходство и сплав регулируются особыми правилами.

ГЛАВА V.

Водоподпорные и вододействующие сооружения.

17. С разрешения водных органов допускается устройство водоподпорных и вододействующих сооружений для мельниц, лесопильных заводов, рыболовства и других хозяйственных целей.

18. Водоподпорные и вододействующие сооружения устраиваются с соблюдением условий и технических требований, указываемых в разрешительном документе.

19. Ущерб, причиняемый устройством водоподпорных и вододействующих сооружений другим таким же сооружениям, а также прибрежным землепользователям, вследствие подтопа выше лежащих земель и лишения влаги ниже лежащих, подлежит возмещению. Могущие при этом возникнуть споры разрешаются Земельными Комиссиями.

ГЛАВА VI.

Рыболовство и рыбоводство.

20. Право ловли рыбы и водных животных и принятие мер к сохранению их запасов в водах БССР принадлежит государству.

21. Порядок производства и регулирования рыбного промысла определяется Положением о рыбном хозяйстве.

22. Ловля рыбы и водных животных для личного потребления в водах БССР, за исключением запретных пород, мест и сроков, принадлежит всем гражданам и осуществляется ими бесплатно под надзором водных органов.

23. Искусственные рыбные пруды находятся в исключительном пользовании устроившего их землепользователя.

24. Водным органам принадлежит право общего контроля и надзора за порядком производства рыбного промысла в целях согласования интересов его с охраной водоемов, водных течений и берегов их, судоходства, сплава, водоподпорных и вододействующих сооружений.

25. Пользование бечевником на судоходных и сплавных водных течениях для пристаница рыболовов, просушки снастей и т. п. предоставляется всем заинтересованным·

26. Занятие земельных участков на берегах не судоходных и не сплавных водных течений для целей рыболовства допускается лишь по соглашению с прибережными землепользователями или в порядке из'ятия земли согласно ст. ст. 21 и 22 Земкодекса.

ГЛАВА VII.

Содержание водных течений и берегов.

27. Обязанности по содержанию в исправности водных течений и берегов распределяются между государством, водопользователями и местным населением по правилам, устанавливаемым водными органами.

28. Содержание судоходных водных течений и искусственных бечевников в состоянии, пригодном для судоходства, составляет обязанность государства в лице органов Управления Водных Путей.

29. Содержание водных сплавных течений в состоянии, пригодном для сплава, возлагается на государство в лице органов Наркомзема.

30. Владельцы водоподпорных и вододействующих, а также осушительных и оросительных сооружений обязаны содержать в исправности части водных течений и берегов, обслуживающие эти сооружения.

31. Содержание в исправности остальных водных течений, а также всех естественных бечевников и берегов составляет обязанность местного населения.

32. Для выполнения указанной в предыдущей статье обязанности прибрежное население об'единяется в водные товарищества, образуемые на основании особых правил.

ГЛАВА VIII.

Улучшение состояния водных течений.

33. В целях улучшения состояния водных течений производятся следующие работы: а) поддержание нормального профиля водных течений, б) очистка русла от порогов, в) устранение мелей и наносов, препятствующих судоходству, сплаву и нормальному стоку воды, г) спрямление русла и регулирование течения, д) проложение каналов, предохраняющих от наводнений или необходимых для спрямления русла, е) постройка плотин, дамб и валов, ж) укрепление берегов и устройство для этой цели искусственных приспособлений, з) превращение несплавных водных путей в сплавные и т. п.

34. Работы по производству улучшений состояния водных течений и берегов производятся распоряжением государственных органов, на которые возложено содержание в исправности водных течений. Означенные работы производятся на отпускаемые по бюджету средства по проектам и планам, утверждаемым водными органами, с привлечением также и средств населения.

35. Водопользователи и прибережное население могут по своей инициативе и за свой счет производить по утвержденным водными органами проектам работы по улучшению состояния водных течений и берегов. Все участники означенных работ об‘единяются в водные товарищества. Последние пользуются правом на получение ссуд и пособий.

ЧАСТЬ II.

О МЕЛИОРАЦИИ ЗЕМЕЛЬ.

ГЛАВА I.

Общие положения.

36. Для разрешения аграрного вопроса и вовлечения всех неудобных земель в хозяйственный оборот страны силами и средствами государства и населения, проводятся в возможно широких размерах мелиоративные работы, для успешного осуществления которых создаются правовые условия, педусмотренные настоящим Кодексом.

37. Под мелиорацией земель понимаются следующие технические мероприятия по коренному улучшению земельных участков: а) осушение, б) орошение, в) устройство прудов, колодцев и других источников сельского водоснабжения, г) укрепление песков и оврагов, д) устройство сплавных каналов, е) регулирование рек, как в целях сплава, так и для устройства осушительной сети, ж) лесоразведение в малолесных и безлесных районах, з) культура болот, и) расчистка земельных участков от пней, кочек, камней и другие мероприятия, имеющие целью путем затраты труда и средств на коренные улучшения естественных свойств участка поднять доходность неудобных или бросовых земель.

38. Под неудобными землями понимаются такие земельные участки, которые, давая некоторый доход хозяйству, для повышения его требует одного из перечисленных в предыдущей статье видов коренных улучшений.

Под бросовыми землями понимаются такие земельные площади которые вследствие неблагоприятных условий (избытка или недостатка влаги и других) совсем не дают дохода и никем не используются.

39. Настоящий Водно-Мелиоративный Кодекс основывается на общих принципах земельного права БССР и на учете технически-экономических условий мелиоративного дела.

40. Водно-Мелиоративный Кодекс распространяет свое действие на земли всех категорий, требующие производства мелиоративных работ (земли трудового пользования, государственные земельные имущества, городские, лесные и другие земли специального назначения) независимо от того, находятся ли эти земли в естественном состоянии, или они подвергались искусственному воздействию.

ГЛАВА II.

Участники производства мелиоративных работ.

41. Участниками, производящими мелиоративную работу, являются: а) государство, б) учреждения и предприятия, в) население, об‘единенное в мелиоративные товарищества, г) отдельные землепользователи.

42. В задачу государственных органов входят: а) составление общих планов и производство общих обследований, изысканий, научное и опытное дело в области мелиорации; б) работы по созданию условий, необходимых для осуществления мелиорации (регулирование рек, водоемов и другие); в) устройство крупных мелиоративных сооружений, мероприятия по содействию и развитию правильной постановки мелиоративного дела (подготовка технического персонала, организация кредита, техническая помощь, обслуживание и наблюдение за устройством и эксплоатацией населением мелиоративных сооружений); г) надзор за всеми произведенными сооружениями и регулирование всего дела.

43. В задачу мелиоративных товариществ и отдельных хозяйств входят: а) устройство осушительной и оросительной сети, необходимой для мелиорируемых ими площадей; б) производство культурно-технических работ на мелиоративных площадях; в) ремонт и надзор за произведенными сооружениями.

ГЛАВА III.

Порядок и устойчивость землепользования на мелиорированных землях.

44. Мелиорируемые и мелиорированные земли предоставляются а) населению на право трудового землепользования; б) учреждениям и предприятиям, которые производят мелиоративные работы для своих хозяйственных целей; в) используются для создания фондов, организуемых для целей колонизации и находящихся в непосредственном ведении государства.

45. Учитывая необходимость производства больших затрат и средств со стороны населения для мелиорации неудобных земель, государство гарантирует устойчивое и беспрерывное пользование мелиорорированными землями, поэтому: а) мелиорированные земли находящиеся в трудовом пользовании при землеустройстве оставляются прежнему землепользователю; б) в случае из'ятия мелиорированного участка земли для государственных или общественных надобностей землепользователю выплачивается полностью стоимость произведенных им на мелиорацию отчуждаемого участка затрат; в) мелиорированные земли обрезке не подлежат, хотя бы общий размер землепользования, образовавшегося после мелиорации, превысил установленную для данного района предельную норму в порядке ст. 50; г) в случае переселения за пределы Республики, землепользователь имеет право сдать в аренду мелиорированный им участок на срок, в который может быть арендатором уплачена стоимость произведенных затрат, но не свыше 15 лет, по истечении этого срока земля поступает в запасный фонд; д) неудобные земли трудового пользования с соблюдением ст. 27 Зем. Кодекса и неудобные земли государственного фонда разрешается сдавать в аренду с условием производства арендатором мелиоративных работ на срок, в который окупились бы произведенные затраты, но не свыше 15 лет.

46. В виду того, что некоторые неудобные земли, требущие коренных мелиоративных работ, находятся в трудовом пользовании и никакому улучшению со стороны землепользователей не подвергаются, допускается принудительное из'ятие таких земель из пользования отдельных лиц и групп, не согласных производить мелиоративные работы, в целях передачи этих земель тем землепользова-

телям, которые из'явят желание и в установленном порядке обеспечат производство этих работ, хотя бы норма у них и выходила за пределы установленных для данного района предельных норм землепользования.

ГЛАВА IV.

Порядок и нормы землепользования на мелиорируемых землях.

47. Государство мелиоративные работы производит в первую очередь в тех местах, где население организовано в мелиориативные товарищества.

48. На мелиорированных землях допускается свобода выбора порядка землепользования: а) товарищеского, если организованное в мелиоративные товарищества население после производства мелиоративных работ останется как производственное коллективное об'единение и б) участкового, если по прсизводстве мелиоративных работ население перейдет к участко-подворному порядку землепользования.

49. В целях сохранения системы мелиоративных сооружений и правильной ее эксплоатации и поддержания, таковая остается в коллективном пользовании, независимо от того, какая форма землепользования будет установлена на мелиорированном участке.

50. Для большего привлечения населеиия в мелиоративное строительство и создания стимула заинтересованности вкладывать труд и средства в строительство для скорейших улучшений неудобных земель, признать необходимым расширить, максимальные нормы землепользования мелиорированных угодий, но с таким расчетом, чтобы вся находящаяся в пользовании земля не превышала двойной максимальной нормы землепользования.

Под мелиорированной землей понимается такая, на которой выполнены все стадии работ, предусмотренных проектом.

51. Размеры землепользования каждого участника мелиоративного об'единения на участке, подлежащем мелиорации устанавливаются перед производством мелиоративных работ в порядке составления мелиоративного проекта и в случае разногласий вопрос решается Земельными Комиссиями в общем порядке рассмотрения спорных земельных дел, на основании существующих законов.

ГЛАВА V.

Порядок производства мелиоративных работ.

52. Государство в лице земельных органов производит мелиоративные работы на всех землях без согласия заинтересованных землепользователей, но с привлечением их рабочей силы, если они в результате работ извлекут выгоду, или с возложением на население обязанности по возмещению произведенных расходов в размере, не превышающем тех выгод, которые будут ими получены.

53. Воспрещается производство самочинных водных мелиораций, проекты которых не утверждены соответствующими органами.

54. Запрещение, предусмотренное предыдущей статьею, не распространяется на устройство простейших сооружений и мелиораций, районы действия которых не затрагивают интересов других землепользователей или не влияют на общий режим вод, а именно: рас-

корчевку, сбор камней, мергелевание почвы, устройство грунтовых колодцев, кооптирование ключей, прокладку одиночных канав на площади до 50 дес. со спуском их в естественные водотоки, укрепление песков и оврагов и т. п.

55. Отдельным землепользователям и об'единениям их предоставляется право принудительного проведения, когда это технически необходимо, мелиоративных работ на чужих пользованиях с возмещением ущерба, причиненного их хозяйственным интересам (но не за землю), или принудительной оплатой работ в зависимости от извлекаемых выгод.

56. Производство изысканий и составление проектов для производства мелиоративных работ выполняются мелиоративными органами Наркомзема по их собственной инициативе или по просьбе о том землепользователей.

Не возбраняется, однако, производить данные работы об'единениям, учреждениям и отдельным землепользователям через приглашенных для этой цели специальной квалификации с разрешения в каждом отдельном случае водно-мелиоративных органов.

57. Порядок производства работ по составлению планов мелиорации земель, пред'явление их населению, утверждение и исполнение производятся применительно к порядку производства дел по землеустройству.

ГЛАВА VI.

Основы финансирования и кредит.

58. Финансирование мелиоративных мероприятий состоит из а) безвозвратных государственных ассигнований, б) кредита, предоставляемого населению, в) средств учреждений и предприятий и г) средств самого населения.

59. Безвозвратное государственное ассигнование расходуется на организацию водоприемников, сооружение основных каналов и магистралей, научно-исследовательскую работу, опытное и показательное дело, содержание технического персонала и др.

60. Все остальные необходимые расходы и дальнейшее развитие работ производятся самим населением.

В число этих работ включается все дальнейшее развитие осушительной сети после магистралей, дренаж различных видов, все относящиеся к этим системам искусственные сооружения и средства сообщения между отдельными участками и все виды культурно-технических работ: боронование, известкование, первый оборот пласта, залужение и проч.

61. Учитывая недостаток средств в крестьянском хозяйстве, что может служить тормазом для развития мелиоративного строительства, населению предоставляется кредит, который должен быть: а) долгосрочным, б) низкопроцентным соответствующим характеру мелиоративных работ.

62. Кредит выдается как на производство поверхностных улучшений, так и на производство коренных мелиоративных работ.

63. Кредит отпускается в первую очередь товариществам на основании мелиоративного проекта под произведенные сооружения и доходность участка и в размере по 25—85 проц. стоимости производимых работ.

64. Отпускаемый кредит используется только по прямому назначению, в противном случае производится досрочное и немедленное взыскание кредита с преданием суду виновных.

ГЛАВА VII.

О мелиоративных товариществах.

65. Мелиоративные товарищества организуются трудовыми землепользователями, их об'единениями, кооперативными организациями, советскими хозяйствами и учреждениями в целях коренного улучшения находящейся в их пользовании земельной площади, путем совместного производства необходимых для этого работ, а также в целях последующего хозяйственного использования мелиорированных земельных угодий.

66. Если по техническим условиям мелиорация данной земельной площади не может быть выполнена, не затрагивая одновременно участков, находящихся в пользовании лиц, не согласных на мелиорацию, то заявление землепользователей, в пользовании которых находится более половины всей нуждающейся в мелиорации площади, о желании образовать мелиоративное товарищество, обязывает остальных землепользователей вступить в это товарищество.

Могущие возникнуть при этом споры разрешаются Земельными Комиссиями.

67. Условия и порядок образования мелиоративных товариществ, а равно регистрация их определяются особыми правилами.

68. Мелиоративные товарищества производят работы на землях, находящихся в пользовании их членов, а также могут получить в порядке землеустройства на правах земельного общества дополнительный отвод из площади неудобных и бросовых земель.

69. Составление проектов и планов мелиоративных работ на площадях мелиоративных товариществ, а равно наблюдение за техническим выполнением всяких мелиораций относится к компетенции местных земельных органов.

70. Мелиоративные товарищества для об'единения своих действий и наилучшего использования мелиорированных участков могут вступать в члены сельско-хозяйственной производственной кооперации и устраивать всякого рода подсобные предприятия сельско-хозяйственного назначения.

ГЛАВА VIII.

О мелиоративных сооружениях и системах.

71. Мелиоративными сооружениями и системами называются все искуственные приспособления и устройства, служащие для целей регулирования течения воды, удаления ее излишков в районах избыточного увлажнения и пополнения недостатка в засушливых районах.

72. Мелиоративные сооружения и системы могут состоять в непосредственном ведении: а) государства, б) учреждений и предприятий разных ведомств, акционерных и смешанного типа общества, в) населения в лице мелиоративных об'единений и отдельных лиц.

73. Общее наблюдение за состоянием мелиоративных сооружений принадлежит государству в лице водно-мелиоративных органов, независимо, в чьем бы ведении мелиоративные сооружения и системы ни находились, а непосредственное на тех физических лицах и юридических об'единениях, в ведении которых они находятся поми-

мо этого надзор осуществляется общими органами управления, Райисполкомами в пределах районов и Сельсоветами в пределах Сельсоветов.

74. Правильная эксплоатация подразумевается в целесообразном использовании действующих мелиоративных сооружений и систем, при котором сохраняется основная цель постройки сооружения при своевременном принятии мер, обеспечивающим ценность и долговечность сооружения с сохранением по возможности его первоначальной полезности.

75. Все как ранее построенные, так и вновь устраиваемые отдельные мелиоративные сооружения и системы подлежат точному и подробному учету, осуществляемому водно-мелиоративными органами через соответствующие технические органы Наркомзема. Им же предоставляется право устанавливать порядок учета и перечень необходимых для этого документов, а также издавать обязательные постановления о принятии мер охраны правильного использования и поддерживания их в исправном состоянии.

ГЛАВА IX.

Культуртехника.

76. К культуртехнике относятся все технические и организационные мероприятия, работы и приемы, которые приходится применять на землях и угодиях, для хозяйственного использования коих требуется одновременное и согласованное воздействие на влагу почву и растения.

77. К культуртехническим мероприятиям относятся:

(О б щ и е)

а) изучение, познание и обоснование народно-хозяйственной ценности и значения земель и угодий, требующих культуртехнического воздействия;

б) организация учета на площади Республики земель и угодий, требующих культуртехнического воздействия;

в) устройство основных показательных луговых хозяйств, баз и опорных пунктов, как учреждений, связывающих исследовательское и опытное дело с хозяйственной практикой;

г) организация хозяйственного использования земель, нуждающихся в коренных улучшениях;

д) организация населения в целях производства культуртехнических работ, правильного использования соответствующих устройств и ведения культур в мелиоративные, луговые, пастбищные и др. товарищества. Составление планов, смет и работ по каждому об'единению;

е) организация мелиоративного кредита;

ж) организация технической помощи населению при проведении культуртехнических работ;

з) организация подготовки специального технического персонала;

и) организация снабжения населения специальными машинами и орудиями;

к) организация снабжения населения специальными семенами и удобрениями;

л) составление планов культуртехнических мероприятий.

(Частные)

а) расчистка и раскорчевка площадей от древесной и кустарниковой растительности;

б) снятие кочек на лугах и болотах;

в) очистка полей от камней;

г) торфование подзолов и песков;

д) обработка поверхности культивируемых болот и лугов;

е) известкование болот и лугов;

ж) удобрение и посев на культивируемых болотах и лугах;

з) поверхностные улучшения лугов, сопровождающиеся подсевом трав и внесением удобрений;

и) использование сети как уводящей, так и приводящей и распределяющей воду с приемами воздействия на почву и возделываемые на ней растения.

78. Культуртехнические мероприятия входят как основная часть в общий план мелиорации земель.

79. Культуртехнические мероприятия подлежат долгосрочному кредитованию наравне с другими мелиоративными мероприятиями.

80. Государство обеспечивает культуртехнические мероприятия специальным техническим персоналом.

81. Так как конечной целью гидротехнических и культуртехнических мероприятий является создание ценных сельско-хозяйственных угодий на неудобных землях, для чего требуется от населения затратить много труда и капитала, поэтому те земли, на которых выполнены предусмотренные планом культуртехнические мероприятия, освобождаются от налога и арендной платы до тех пор, пока хозяйство не вернет всех затрат, вложенных в эти угодия.

ГЛАВА X.

О торфяных болотах.

82. Все торфяные болота образуют особый государственный торфяной фонд, состоящий в ведении и распоряжении Народного Комиссариата Земледелия.

83. Все торфяные болота используются: а) для сельско-хозяйственных целей и б) для целей разработки торфа на топливо, подстилку и удобрение.

84. Относительно каждого торфяного болота, земельными органами решается вопрос, исходя из рентабельности, об использовании торфяных болот, в целях сельско-хозяйственных или же в целях разработки торфа.

85. Торфяники, не используемые Наркомземом для своих целей, а также населением для нужд своего хозяйства, сдаются земельными органами в аренду для целей разработки торфа на топливо, подстилку и удобрение государственным учреждениям, общественным организациям и частным лицам.

86. На Наркомземе лежит обязанность вести надзор за правильностью эксплоатации торфяников в сельско-хозяйственном отношении, а равно за всеми торфяными болотами, сданными в аренду под разработку торфа.

87. Вовлекая путем мелиорации в сельско-хозяйственный оборот все неудобные земли, главным образом болота, Народный Комиссариат Земледелия имеет в виду превращение выработанных торфяников (карьеров) путем мелиорации в удобные сельско-хозяйственные площади.

ЧАСТЬ III.

ВОДНО-МЕЛИОРАТИВНЫЕ ОРГАНЫ.

ГЛАВА I.

Структура, состав и компетенция.

88. Управление и регулирование водно-мелиоративным хозяйством БССР принадлежит Наркомзему и осуществляется им через а) центральный Водно-Мелиоративный Комитет, б) Окружные водно-мелиоративные комитеты, в) Районные водно-мелиоративные органы.

89. Центральный Водно-Мелиоративный Комитет образуется при Народном Комиссариате Земледелия и состоит из Председателя, назначаемого Коллегией НКЗ представителей—Наркомпути, В С Н Х, Наркомюста, Наркомвнудела и Наркомздрава, двух членов и ученого секретаря, назначаемых Наркомземом.

90. Ведению Центрального Водно-Мелиоративного Комитета подлежит: а) общее регулирование водно-мелиоративным хозяйством БССР, б) составление проектов водных и мелиоративных законов, в) издание распоряжений по применению означенных законов, г) согласование водно-хозяйственных мероприятий, затрагивающих интересы различных ведомств, д) рассмотрение и утверждение планов, проектов и смет государственных работ в области водно-мелиоративного хозяйства, е) рассмотрение жалоб на постановления Окружных Водных Комитетов, надзоров и ревизия деятельности всех водно-мелиоративных органов.

91. Окружной Водно-Мелиоративный Комитет образуется под председательством Заведывающего Окрземотделом в составе окружного культуртехника и местных представителей водного транспорта, промышленности, коммунального хозяйства и здравоохранения. Секретарем Комитета является Окружной Мелиоратор с правом решающего голоса.

92. Ведению Окружного Водно-Мелиоративного Комитета подлежат: а) заведывание водно-мелиоративным хозяйством округа, б) общий надзор за состоянием водной системы, в) возбуждение вопросов о необходимости тех или иных мероприятий, в целях улучшения водно-мелиоративного хозяйства, г) рассмотрение планов, проектов и смет водно-хозяйственных и мелиоративных работ, д) выдача разрешений на производство водно-хозяйственных работ, а также на устройство водоподпорных и вододействующих сооружений, е) издание инструкций для районных органов водного надзора и рассмотрение жалоб на их действия.

93. Непосредственное управление водно-мелиоративным хозяйством и водный надзор на местах осуществляется Райисполкомами через районную мелиоративную и гидротехническую службу и сельские советы на основании инструкций, издавоемых водно-мелиоративными комитетами.

ГЛАВА II.

Рассмотрение водных дел и наказания.

94. Порядок составления и утверждения проектов водно-мелиоративных работ устанавливается применительно к порядку производства землеустроительных дел.

95. Все споры, возникающие в связи с пользованием водами, берегами и бечевниками, а также производством мелиораций рззрешаются Земельными Комиссиями, при чем землеустроителя при рассмотрении этих споров заменяет мелиоратор или гидротехник по принадлежности.

96. Соблюдение правил, установленных Водно-Мелиоративным Кодексом, обеспечивается особыми карательными статьями, которыми должен быть пополнен Уголовный Кодекс.

К основам водно-мелиоративного кодекса.

Доклад Народного Комиссара Земледелия БССР
тов. Прищепова на заседании СНК БССР.

(По стенографической записи).

Назрела крайняя необходимость издания Водно-Мелиоративного Кодекса в связи с тем, что у нас мелиоративные работы играют громаднейшую роль в разрешении аграрного вопроса, особенно в наших условиях Белоруссии, которая насчитывает примерно 1.650 тыс. заболоченных земель, из коих больше 1 мил. десятин должно быть в ближайшие годы вовлечено в хозяйственный оборот. Если принять во внимание, что в итоге аграрной революции крестьянство Белоруссии получило помещичьи земли в трудовое пользование в количестве 1.402 тыс. дес. земли, таким образом, мелиорирование нашей заболоченной земли даст возможность создать тот же самый земельный фонд и в таком же размере, в каком крестьянство получило в начале революции. Причем, наши болота в Белоруссии представляют из себя чрезвычайно ценные массивы с точки зрения сельского хозяйства, так как в большинстве своем это болота торфяные, травянистые, которые легко можно приспособить под сельско-хозяйственные угодья. В виду того, что мелиоративные работы с каждым годом расширяются, необходимо внести ясность в правовую сторону пользования этими мелиорированными площадями. Мы считаем, что право на пользование мелиорированными угодьями должно быть расширено, дополнено и вообще должно быть несколько иным, чем имеющееся у нас земельное право. Причем, до настоящего времени в отношении землепользования мелиорированными площадями нет ясности, из-за чего безусловно страдает дело мелиорации. Когда мы приступили в Наркомземе к составлению водно-мелиоративного кодекса, перед нами встал вопрос, каким образом построить этот кодекс. Были две точки зрения. Первая точка зрения заключалась в том, чтобы назвать кодекс просто водным кодексом, ввиду того, что, благодаря недостатку или избытку воды получается необходимость в мелиорации. Если воды на территории земли очень много, территория оказывается заболоченной, если получается недостаток воды, территория делается засушливой, следовательно, режим воды является главной причиной, вызывающей необходимость в тех или иных видах мелиоративных работ.

Другая точка зрения была следующая: издать два кодекса—водный кодекс, специально для водного хозяйства и мелиоративный кодекс, специально для мелиорированных земель.

Наконец, третья точка зрения, которая сводится к следующему, чтобы двух кодексов не издавать, а издать один кодекс и назвать его водно-мелиоративным кодексом по следующим соображениям. Водное хо-

зяйство в пределах нашей республики не играет такой большой роли, как оно играет, может быть, в других республиках, располагающих громадными реками и морями. Наше же водное хозяйство является по существу и будет являться водоприемником для тех заболоченных земель, которые мы думаем мелиорировать и таким образом наши водоемы в пределах Белоруссии, как озера, так и реки будут представлять из себя одно целое с мелиоративными сооружениями. Мы даже считаем, что эти водоемы, бассейны, будут играть подчиненную роль к той мелиоративной системе и сооружениям, которые мы думаем возводить в процессе развития этой работы. Это одно соображение, другое—это то, что мы не столько интересуемся регулированием порядка нашего водного хозяйства, сколько интересуемся вопросом развития мелиоративной работы, вовлечения в сельско-хозяйственный оборот новых угодий. Поэтому, когда мы пишем это законодательство, мы преследуем определенные хозяйственные цели, причем эти хозяйственные цели, главным образом, сосредоточиваются на осушке болот, приспособлении песчаных угодий под сельско-хозяйственное пользование. Поэтому преследуя эту экономическую цель, с одной стороны, и принимая во внимание, что водоемы и бассейны будут являться водоприемниками из заболоченных земель, и с другой стороны, принимая во внимание громаднейшее хозяйственное значение, которое мы придаем осушке этих заболоченных земель, мы считаем, что более целесообразным названием будет название водно-мелиоративный кодекс, причем этот кодекс состоит из двух частей: первая часть—водная часть и вторая часть—о мелиорированных землях. В отношении водной части мы проводим ту мысль, которая принята предыдущими постановлениями и решениями нашего Правительства и заключается в следующем, что все воды в пределах БССР составляют государственную собственность, являются национализированными, и все они в совокупности составляют одно водное хозяйство, которое находится в непосредственном ведении и под руководством Народного Комиссариата Земледелия. Тут конечно могут быть претензии со стороны представителей таких ведомств, как: Совнархоз, Путей Сообщения, ввиду того что они заинтересованы в эксплоатации водной энергии для разных промышленных, транспортных и проч. целей, но мы считаем, что, вследствие небольшого количества этих вод, необходимо управление ими сосредоточить при Народном Комиссариате Земледелия, включив представителей этих организаций для разрешения специальных вопросов; по всяким отдельным вопросам можно издавать специальные правила и постановления, но все водное хозяйство, как национализированное природное богатство сосредоточить при Наркомземе. Мы считаем, что воды могут разделяться на три категории: 1) те воды, которые будут представлять государственное водное имущество: крупные озера, судоходные и сплавные реки; 2) воды общего пользования—это незначительные водоемы, которые не имеют промыслового значения и которые могут быть передаваемы в трудовое пользование отдельных обществ или нескольких обществ; 3) воды и пруды трудового пользования: к ним относятся колодцы, пруды и т. д. Мы приступаем к искусственному разведению рыбы в пределах Республики, в связи с тем, пруды в крестьянском хозяйстве безусловно будут играть большую роль и мы считаем, что этим прудовым хозяйствам надо получить соответствующие правовые условия для их развития. Это общие принципы.

Дальше, в водном кодексе предусматривается вопрос относительно пользования берегами, примыкающими к водным бассейнам. Мы считаем, что всякая береговая полоса, особенно примыкающая к большим озерам, к сплавным и судоходным рекам и каналам, будет представлять из себя одно целое с водной системой и поэтому пользование береговой полосой должно быть ограничено, и поэтому-то предусматривается специальная глава „о бечевниках“, пользование которыми закрепляется за водным хозяйством. И эта береговая полоса будет находиться в ведении тех органов, которые будут использовать водное хозяйство, но одновременно с этим пользование бечевниками в отношении пастьбы скота, сенокоса и даже сельско-хозяйственных угодий будет разрешаться ближайшему окрестному населению в порядке трудового пользования, но с разрешения специальных органов. Таким образом, вводится двойной принцип пользования бечевниками. Этот двойной принцип необходим потому, что бечевники в течении круглого года использовываться не будут, а будут использовываться периодически, как например, во время рыбной ловли и т. д. Кроме того, в законе предусматривается вопрос о всяких новых землях, образование которых будет происходить естественным путем: наростание берегов, образование островов, или например, река пойдет по другому течению—все эти земли должны поступать в распоряжение государственного фонда и будут распределяться земельными органами. Мы этот момент предусмотрели в настоящем кодексе, потому что на этой почве имеется много споров. В отношении пользования водами мы считаем, что в нашем законодательстве должно быть предусмотрено и право пользования водами крестьянским населением, причем все те права, которые базировались на основе частной собственности должны быть в нашем законодательстве ликвидированы, чтобы от них и следа не осталось, потому что наша задача предоставить возможно широкие права крестьянскому населению в отношении пользования водами, в целях личного потребления, как например: для питья, для купанья, потом, скажем, пользование водами для всякой промысловой цели и т. д.; мы думаем, что должно быть предусмотрено право бесплатного пользования крестьянским обществам, которые будут организовывать всякие предприятия на кооперативных началах, как например: переработка продуктов сельского хозяйства и др. для использования водной энергии. В отношении рыбной ловли для личного потребления крестьянскому населению должно быть предоставлено полное право для личного потребления ловить рыбу во всех водоемах БССР. Одним словом, своим законодательством мы предусматриваем широкое пользование крестьянством водою, главным образом, в интересах только личного потребления, не с целью наживы. Одновременно, конечно, предусматривается положение относительно пользования водой со стороны нашей промышленности, в отношении рыболовства и рыбоводства; мы считаем, что все водные хозяйства должны являться государственными хозяйствами, за исключением трудовых хозяйств, которые переходят в трудовое пользование. Мы считаем, что ловля рыб для личного потребления допускается во всех водоемах БССР. Рыбное хозяйство должно представлять из себя государственное хозяйство, потому что у нас организуются специальные государственные пруды, завод по искусственному разведению рыб, и мы должны заняться искусственным рыборазведением.

Дальше, в отношении водоподпорных и вододействующих сооружений для постройки мельниц, электрической станции, всяких

промышленных предприятий и т. д., это также предусматривается настоящим кодексом. Всем нашим государственным организациям предоставляется широкая возможность в отношении использования водной энергии, в каждом отдельном случае с разрешения соответствующего технического обследования и разрешения тех органов, которые будут руководить ими.

В нашем кодексе предусматривается вопрос в отношении содержания водных течений и берегов. Содержание водных течений и берегов возлагается на 3 организации: на государство, водопользователей и местное население, которое, мы предполагаем, организуется в коллективные хозяйства. Тоже самое в отношении улучшения состояния водных течений, ответственность возлагается на те же организации. Это—водная часть.

Дальше идет мелиоративная часть.

В этой части мы прежде всего даем определение, что такое мелиорация, как мы должны ее понимать в наших условиях. В данном случае мы даем такое определение, что под мелиорацией земли понимаются следующие технические мероприятия по коренному улучшению земельных участков: осушение, орошение, устройство прудов, колодцев и др. источников сельского водоснабжения, укрепление песков и оврагов, устройство сплавных каналов, регулирование рек, как в целях сплава так и для устройства осушительной сети и др. (см.основы водно-мелиоративного кодекса). Вот это есть всестороннее определение мелиорации, между прочим, все эти виды мелиорации применительны к условиям БССР, как например, лесоразведение на песчаных и неудобных землях, которых у нас в некоторых районах имеется громадное количество; в Минском округе в пограничной полосе имеются целые египетские пирамиды из камней и очистка от камней является одним из трудных видов мелиорации. Общее такое определение мелиорации сводится к следующему: коренные улучшения земельных участков, имеющих целью изменить естественные качества этих участков и поднять доходность неудобных или бросовых земель. Под неудобными землями мы понимаем не только эти болота в колич. 1.650 тыс. десятин, которые мы думаем подвергнуть мелиорации, но под неудобными землями мы подразумеваем и такие земельные участки, которые дают некоторый доход хозяйствам, но для повышения его требуется производство мелиорации, таким образом 50 проц. крестьянских земель будут требовать мелиорации или из-за недостатка влаги, или из-за излишка таковой. Поэтому нельзя считать об'ектом мелиорации только те земли, которые фактически не используются.

Под бросовыми землями мы понимаем такие земли, которые, вследствие неблагоприятных условий никакого дохода ни государству ни населению не дают.

Общие принципы, на которых должен базироваться водно-мелиоративный кодекс, это есть принципы земельного права, права трудового пользования и т. д.; причем мы считаем, что водно-мелиоративный кодекс должен распространять свое действие и положительно на все земли, которые требуют производства мелиоративных работ независимо от того, находятся ли эти земли в естественном состоянии или они подвергались искусственному воздействию; поэтому если государство потребует произвести какую нибудь мелиоративную работу на любом участке, мы считаем, что должно быть предоставлено полное право государству эту работу производить.

Дальше идет вопрос о том, кто является участником производства мелиоративных работ. Мы на основе прошлой практики считаем, что в настоящем кодексе необходимо будет определить, кто будет производить эту работу. Участники в производстве мелиоративной работы предусматриваются во всех законодательствах буржуазных и даже в царском. Поэтому мы считаем что в наших условиях, когда мелиоративные работы проводятся в большом размере, участники должны быть определены законом. Мы считаем, что участниками производства мелиоративной работы могут быть: гусударство, население, об'единенное в мелиоративные товарищества, отдельные землепользователи и отдельные учреждения и предприятия, которые захотят производить мелиорацию.

В задачи государства должны входит все основные работы, обследование всех участков, учет, составление общих планов, устройство крупных мелиоративных сооружений, мероприятий по содействию и развитию правильной постановки мелиоративнаго дела, в общем, вся основная работа, которая составляла бы предпосылку для дальнейшей мелиоративной работы, должна падать на государство. Эти работы будут составлять половину всех необходимых работ.

В задачу населения будет входить дополнительное сооружение, потом производство культур-технических работ на мелиорированных площадях, окончательное приспособление земли под сельско-хозяйственные угодья, и если участниками будут являться учреждения и предприятия, то они будут выполнять функции по специальному своему заданию: например, совхоз будет мелиорировать землю для луговых угодий. Совнархоз—для торфяных и т. д.

Основная часть—это порядок и устойчивость землепользовния на мелиорированных землях. Мы считаем, что мелиорированные земли должны поступать к населению в порядке трудового пользования, затем земли мелиорированные могут представляться учреждениям и предприятиям и могут использовываться для создания фондов, организуемых для целей колонизации. Причем, мы считаем, что право на мелиоративную землю должно быть особенио устойчивым, потому что иначе население не будет производить таких колоссальных затрат труда и средств. Поэтому мы выдвигаем следующее положение: мелиорированные площади, находящиеся в трудовом пользовании, из'ятию не подлежат; если государству понадобится для государственной и общественной надобности из'ять от этих земель, то землепользователю все произведенные затраты на сооружение и на всю мелиоративную работу должны быть целиком выплачены, и только после этого можно из'ять этот участок; кроме того мелиорированные площади обрезке не подлежат, хотя бы и общий размер землепользования образовавшегося после мелиорации, превысил размер нормальный существующей нормы; в случае, если гражданин переселяется за пределы БССР, он имеет право мелиоративный участок сдавать в аренду на такой срок, чтобы затраты, произведенные им на мелиорацию, целиком и полностью были погашены, поэтому срок аренды допускается до 15 лет. Ввиду того, что многие земли находятся в трудовом пользовании и никакому воздействию со стороны землепользователя не подвергаются, мы включили в данный кодекс такой пункт, что давая крупные права на те земли, которые мелиорируются, но в то же время, если, предположим, целое земельное общество или отдельные землепользователи не согласны производить

мелиоративные работы на заболоченных участках, государство вправе из'ять от них эти участки и передать другим землепользователям, которые согласятся произвести коренные улучшения по определенному техническому плану, который будет составлен. Такой принцип мы проводим для того, чтобы расширить мелиоративные работы и чтобы вовлечь в эту работу население.

Порядок и нормы землепользования на мелиоративных площадях. Порядок землепользования может быть следующий: 1) товарищеское землепользование, если товарищество после произведенной мелиоративной работы останется как коллективное об'единение и может быть—2) участково-подворный порядок, если после производства мелиоративных работ население перейдет к участково-подворному порядку землепользования. Но произведенная система сооружений и каналов обязательно должна находиться в коллективном пользовании, независимо от того, какая форма землепользования будет установлена на мелиорированном участке. Максимальную норму землепользования мы расширяем в два раза. Причем мы считаем, что перед производством мелиорации должен обязательно составляться технический план. Что касается порядка производства мелиоративной работы, то мы считаем, что государство в лице земельных органов может производить мелиоративные работы на всех земельных угодьях, не спрашивая разрешения трудовых землепользователей, причем, если трудовые землепользователи в порядке этой работы будут извлекать выгоду, то они должны заплатить за это; из этого вывод, что если они понесут некоторый ущерб, то некоторая выплата должна быть. Производство самочинных водных мелиораций воспрещается, если проекты их не утверждены соответствующими органами.

Самым главным тормазом в старое время для производства мелиоративной работы была частная собственность. Если нужно было производить какую нибудь канаву через земли другого собственника, то он запрещал это производить, и вся работа срывалась. Поэтому выдвигаем другой принцип: и гусударство и мелиоративные товарищества имеют право без всяких разговоров, если это по техническим соображениям необходимо, проводить через чужие пользования мелиоративные сооружения.

Дальше основы финансирования. Финансирование должно складываться из: 1) безвозвратных государственных ассигнований, кредита, 2) средств самого населения и 3) средств разных учреждений и предприятий. Кредит должен быть долгосрочным с низким процентом, причем, кредит отпускается в первую очередь мелиоративным товариществам в среднем от 25—85 проц. стоимости мелиоративных работ.

О мелиоративных товариществах я говорить не буду, закон существует и он почти целиком взят за некоторыми сокращениями. Они будут находиться в непосредственном ведении Наркомзема.

Положение о культур-технике. Дается понятие, что такое культур-техника и определяются ее задачи. Ввиду того, что эта работа в настоящее время еще очень слабо развита и поэтому, придавая большое значение развитию этой работы, мы считаем, что законодательство должно предусмотреть порядок и привила этой работы потому, что вслед за осушкой, которую дает экстенсивная мелиорация, должна последовать со стороны населения интенсивная мелиорация.

В настоящем кодексе также затрагивается вопрос о торфяниках, которые должны находиться в ведении и распоряжении Народного

Комиссариата Земледелия и могут сдаваться в арендное пользование разным учреждениям и предприятиям за определенную плату. Есть тенденция эти торфяники, как одно из недр земли отнести к горному кодексу, но ввиду того, что торфяные хозяйства связаны с сельским хозяйством и с культур-техникой болот, мы считали, что лучше оставить по праву водно-мелиоративного кодекса в ведении Наркомзема.

Относительно Водно-Мелиоративных органов, мы считаем, что таковые должны быть при Наркомземе. В РСФСР предполагается образовать при Президиуме ЦИК Союза специальный Комитет; мы считаем, что в наших условиях в этом надобности нет и составляем, так называемые, водно-мелиоративные комитеты, которые должны быть при Наркомземе. В настоящее время имеется технический Комитет, мы его реорганизовываем в водно-мелиоративный комитет, который будет состоять из двух секций: мелиоративной и водной. В водную секцию будут входить представители Наркомздрава, Совнархоза, Путей сообщения. Этот комитет будет производить общее урегулирование водного хозяйства. На местах мы думаем создать окружные водно-мелиоративные комитеты, с такими же самыми представителями. Ведению этих комитетов будет принадлежать производство всех необходимых предприятий.

Все земельные споры будут разрешаться судебно-земельными Комиссиями, причем землеустроителя заменяет мелиоратор или гидротехник.

Кроме того считаем необходимым, чтобы водно-мелиоративный кодекс был пополнен соответствующими статьями уголовного и др. кодексов.

Вот основные моменты, на которых я хотел остановиться.

Папраўкі у законе аб сельска-гаспадарчым падатку.

Апублікавана пастанова Ўраду БССР аб парадку абкладаньня сельска-гаспадарчым падаткам неземляробчых прыбыткаў у сялянскіх гаспадарках.

Перш чым растлумачыць сэнс выданай пастановы, трэба спыніцца на прычынах, якія выклікалі гэта апублікаваньне.

Згодна новаму закону аб сельска-гаспадарчым падатку сялянскія гаспадаркі абкладаюцца па прыбытку ад усіх крыніц у тым ліку і неземляробчых заработкаў. Такі парадак абкладаньня павінен быў-бы зьнішчыць недахваты падатковай сыстэмы мінулых гадоў, пры якой абкладаньне сялянскіх гаспадарак праводзілася толькі па частцы іх прыбыткаў—ад зямлі і буйнай жывёлы, што прыводзіла да незаконнага разьмеркаваньня падатковай цяжкасьці паміж паасобнымі групамі сялянскіх гаспадарак.

Аднак, практыка падліку крыніц даходу ў паасобных гаспадарках у бягучым годзе выявіла шэраг недахватаў новага закону, галоўным чынам, у частцы падліку неземляробчых заработкаў.

Папершае, выявілася, што гаспадаркі, якія маюць такі заробак, як заработная плата—будуць плаціць падатак у значна большай меры, чым плацяць рабочыя і служачыя ў гарадох, ня зьвязаныя з сельскай гаспадаркай.

Падругое, што саматужнікі і рамесьнікі, зьвязаныя з сельскай

гаспадаркай, павінны плаціць падатак у большай меры, чым рамесьнікі і саматужнікі, ня зьвязаныя з сельскай гаспадаркай.

Патрэцяе, што спамянёныя прыбыткі і розныя іншыя неземляробчыя заробкі на старане—ізвозныя і інш., як агульнае зьявішча знаходзяцца ў бядняцкіх гаспадарках і што абкладаньне гытых заробкаў значна павялічвае падатак гэтых гаспадарак у параўнаньні з леташнім годам.

У той-жа час у моцных заможных гаспадарках, якія ня маюць неземляробчых заробкаў, падатак зьменшаны ў параўнаньні з леташнім годам галоўным чынам, па той прычыне, што абкладаньне неземляробчых прыбыткаў дало магчымасьць зьнізіць даходнасьць з асноўнай крыніцы—з зямлі. Такое зьніжэньне было правільным пры разьліку, што неземляробчыя заробкі роўнамерна разьмяркоўваюцца паміж паасобнымі групамі сельскіх гаспадарак. Гэта зьніжэньне зьяўляецца няправільным, паскольні неземляробчыя прыбыткі выявіліся на практыцы падшілку, галоўным чынам, у бядняцкіх гаспадарках.

Спамянёныя прычыны выклікалі патрэбу ў выданьні дадатковага заканадаўчага акту, які зьнішчае выяўленыя практыкай недахваты асноўнага закону аб с.-г. падатку. Адпаведная пастанова Саюзнага Ураду, выданая 29-га чэрвеня, устанаўляе, як агульнае правіла, што заработная плата наёмных рабочых абкладаецца ў парадку закону аб падаходным падатку. У той жа час мясцом прадастаўлена права абкладаць заработную плату ў частцы, якая фактычна ідзе ў гаспадарку.

Беларускі Ўрад у інтарэсах большай прыстасаванасьці падатку з фактычным прыбыткам, лічыць патрэбным прыцягнуць да абкладаньня заработную плату. Але, каб ухіліцца пераабкладаньня, у пастанове паказваецца максымальная норма для абкладаньня гэтага прыбытку: для заработнай платы рабочых і служачых, якія жывуць на гаспадарцы,—ня больш 15 проц. агульнай сумы заробку і для рабочых і служачых, якія ня жывуць на гаспадарцы—ня больш 10 проц. агульнай сумы заробку.

Абкладаньне прыбыткаў ад саматужнага промыслу, зьвязанага з сельскай гаспадаркай, не павінна перавышаць сумы падаткаў з такога-ж прыбытку саматужнікаў і рамесьнікаў, якія ня зьвязаны з сельскай гаспадаркай.

Адпаведны артыкул пастановы Ўраду гаворыць: „Прыбыткі сельскага насельніцтва ад саматужных промыслаў прыцягваць да абкладаньня адзіным сельска-гаспадарчым падаткам у такім разьмеры, каб сума падатку, якая падае на прыбыткі ад саматужных промыслаў, не перавышала-б сумы падатку з тых-жа саматужных промыслаў у тых выпадках, калі яны абкладаюцца падаходным і прамысловым падаткамі“.

Акруговым Выканаўчым Камітэтам прыдзецца ўстанавіць, у якіх группах па асноўных крыніцах прыбытку—зямлі і жывёлы, знаходзіцца большая колькасьць саматужнікаў і адпаведна з гэтым вызначыць або цьвёрдую норму абкладаньня прыбыткаў ад саматужнага промыслу, або цьвёрды процант прыбытку ад гэтага промыслу. Пры гэтым трэба мець на ўвазе, што сума падатку для асноўнай масы саматужнікаў не перавышала-б „сумы падатку з тых жа саматужных промыслаў, калі яны абкладаюцца падаходным і прамысловым падаткамі“.

Само сабой зразумела, што новы парадак абкладаньня неземляробчых заробкаў, які ўстанаўляецца апублікаванай пастановай Ўра-

ду, павінен прывесьці да зьніжэньня ўсяго прыбытку, які абкладаецца, а, значыцца, да зьмяншэньня падатку. Гэта зьніжэньне трэба было-б хоць у некаторай частцы папярэдзіць. З гэтай мэтай пастановай Ураду нормы даходнасьці з зямлі дзесяціны пахаты і сенажаці, установленыя для акругаў 20-га мая, павялічаны на адзін рубель.

Павялічэньне даходнасьці зямлі ў такім разьмеры дае некаторае павялічэньне падатку наогул, вельмі мала адаб'ецца на павялічэньні падатку нават у заможных гаспадарках і яшчэ ў меншай меры дакранецца абкладаньня бядняцкай і серадняцкай часткі вёскі.

Асноўная мэта ўсіх зьменаў закону аб сельска-гаспадарчым падатку, якія апублікаваны ў пастанове Ураду—гэта зьбегчы небясьпекі пераабкладаньня бядняцкіх і серадняцкіх гаспадарак.

У гэтым сэнсе трэба нам зараз-жа правесьці шырокую агітацыйную кампанію ў вёсцы.

Памятники истории культуры, быта, искусства и природы на территории БССР.

Начиная с глубокой древности до последней поры, территория Белоруссии постоянно служила ареной, где разыгрывались величайшие события в истории человечества. На протяжении многих тысячелетий разные племена и народы перекатывались тут своими волнами, ведя непрерывную борьбу за свое существование. Среди вечного круговорота происходила таким образом постоянная смена народов, их быта и культуры.

П*амятники культуры.* После каждого народа сохранились остатки его культуры в виде стоянок, поселищ и городищ с разными предметами быта, домашней обстановки и утвари, очагов и посуды, нарядов и украшений, а также орудий труда и обороны, каменные и металлические. Возле древних поселищ нередко встречаются остатки полей погребения, могильников и могильных курганов, где ясно представлены существовавшие в старину системы сооружения могил и погребальные обряды, с предметами, характеризующими быт и культурный уровень народов, оставивших после себя могильники.

На древних путях сообщения сохранились остатки укреплений, сторожевых насыпей, гатей, волоков и перегонов. Там же в земле нередко попадаются отдельные монеты и целые денежные клады с монетами народов древнего Востока и Запада, а также Византии, с которыми в старину белорусские славяне вели торговые и вообще культурные взаимоотношения.

На месте древних городов сохранились остатки старинных сооружений, представляющие историческую или художественную ценность своей эпохи.

Места выдающихся событий—народных и революционных движений, представляют наглядную историю страны.

Периоды расцвета и упадка культуры народов Белоруссии сохранились в источниках старинной письменности и в предметах народного искусства.

Подобные остатки древних и старобытных культур, а также лучшие образцы культуры современного нам общества—составляют

своего рода комплекс памятников: истории и древностей, быта, культуры и наконец искусства.

Памятники природы. Природа в своей жизни также испытала величайшие перевороты, от которых на территории Белоруссии сохранились редкие памятники по геологии, палеонтологии, ботанике и зоологии.

Древнейшими памятниками геологических эпох на Белоруссии являются—известковые и песчано-глинистые отложения Кембрийской и Силурийской систем, найденные у с. Рованич, Борисовского округа. Известняки, доломиты и песчаники Девонской системы составляют ложе Белорусских морен и выступают в обнажениях по Западной Двине в 10 километрах выше Витебска, по Днепру вблизи Орши и по Сожу возле Пропойска. Осадки Юрской системы недавно обнаружены под ледниковыми отложениями в районе г. Могилева, откуда они тянутся широкой полосой на восток по Сожскому бассейну. Меловая система тоже составляет ложе для всей Полесской ложбины, а во многих местах Белоруссии мел залегает мощными пластами под моренными слоями и даже выступает на солнечную поверхность. Подобные меловые массивы наблюдаются по бассейну Сожа в Калининском округе и в районе Пропойска и Гейшина.

Остатки флоры и фауны перечисленных выше геологических систем, а также кости мамонта и доисторического быка—современников первоначального человека, обнаружены за последнее время во многих местах Белоруссии.

Тут же сохранились редкие представители животного и растительного мира: форель, бобр, лось и серебристая лань, ценные породы хвойных и лиственных деревьев, целебных трав и цветов.

Охрана памятников. Все эти памятники составляют фонд культурных ценностей всего народа. Поэтому государство всемерно заботится об охране памятников. Основанная в прошлом году при Институте Белорусской Культуры Комиссия по охране памятников выявляет их, изучает и определяет их значение, берет на учет и через высшие государственные органы БССР об'являет их государственной собственностью. На местах в каждом округе Комиссия имеет своих уполномоченных, на которых возлагаются обязанности выполнять поручения Комиссии по выявлению, учету и охране памятников на основании существующих законов.

6-го июля 1926 г. **И. А. Сербов.**

---

4 в

Проект Кодекса законов о браке, семье и опеке и интересы крестьянства*).

Внесенный в только что закончившуюся сессию ЦИК БССР так называемый брачный кодекс вызвал на сессии много принципиальных споров, главным образом, по вопросу об обязанности регистрации брака.

Значительно спокойнее обсуждались другие вопросы, вытекающие из постановлений проектируемого кодекса.

---

*) В дискуссионном порядке.

Среди этих, не столь принципиального характера, но все же очень важных вопросов, весьма видную роль должны занять вопросы, связанные с крестьянскими интересами. И именно они были на сессии выдвинуты крестьянскими депутатами.

Естественно, что и Правительство БССР в связи с принятым в настоящее время курсом—„лицом к деревне“ отводит надлежащее место удовлетворению крестьянских интересов. Поэтому представляется своевременным наметить и осветить те вопросы, которые касаются интересов крестьян. Последняя цель и преследуется настоящей статьей.

Постановления ст. ст. 20 и 21 проекта брачного кодекса, устанавливающие принцип общности имущества, нажитого обоими супругами совместным трудом, и раздельности остального имущества, в городской жизни не вызывают никаких сомнений.

Что касается крестьянства, то положения этих статей, не противореча положениям Земельного Кодекса, естественно дополняются этими последними. Так, исходя из сопоставления 20 и 21 ст. ст. проекта кодекса законов о браке, семье и опеке с 65 ст. Земельного Кодекса следует притти к заключению, что все хозяйственное имущество двора—право на пользование землею, право на постройки, живой и мертвый инвентарь (как единой хозяйственной единицы) предполагаются нажитым трудом всех членов двора, а не только супругов, входящих в состав этого двора. Поэтому на право пользования землею, на инвентарь и постройки каждый из супругов, входящих в состав двора, имеет право не по 20 ст. кодекса законов о браке, а на основании 65 ст. Зем. Кодекса в степени участия его в хозяйстве двора.

Наоборот, при обсуждении вопроса о праве супругов-крестьян на домашнюю утварь, одежду, убранство и т. п. необходимо руководствоваться 20 ст. проекта кодекса законов о браке, семье и опеке.

Короче—нажитые совместным трудом супругов домашняя утварь, одежда, убранство и т. п. принадлежат супругам в равных долях, право же на пользование землею, инвентарь, постройки являются общим имуществом всех членов двора, и супруги имеют на него право, только как члены двора.

Очень важен для крестьян вопрос об ответственности имущества двора за долги одного из членов его по обязательствам выплаты алиментов согласно 22, 28, 29, 41 и 42 ст. ст. Кодекса законов о браке.

Статья 69 Земельного Кодекса постановляет, что имущество двора не может быть присуждено в уплату за долги отдельных членов двора, сделанные ими для своих личных надобностей.

И вот возникает вопрос, будет ли долг по выплате алиментов на основании вышеуказанных статей брачного кодекса долгом сделанным должником для удовлетворения своих личных надобностей. На этот вопрос следует ответить отрицательно. По словам Народного Комиссара Юстиции БССР т. Сегаля обязанность платить алименты ребенку или жене носит прежде всего отнюдь не частный, а публичный характер. Государство вообще, а тем более социалистическое, не может допустить, чтобы дети были брошены на произвол судьбы, а равно государство не может также оставить забеременевшей от кого-либо женщины без материальной поддержки со стороны виновника ее беременности. Мы еще не поднялись экономически до такой высоты, когда у государства было бы достаточно материаль-

ных и организационных средств для общественного вскормления и воспитания детей и для социального обеспечения ослабленных и выбитых из колеи граждан в полной мере. Поэтому обязанность выдавать алименты—есть социальная обязанность—повинность, которую никак нельзя подводить под рубрику обязательств частного характера, возникших вследствие удовлетворения личных надобностей.

Если у члена двора есть долги, сделанные им для покупки каких-либо вещей лично для себя, если он сделает заем на другие нужды личного характера, хотя бы и очень необходимые, как например, на учение, лечение и т. п., --все это будет долгами его лично, частными долгами, о которых говорит ст. 69 Зем. Код. Но обязанность выплачивать алименты—как социальная повинность сюда не относится, почему а л и м е н т ы н е м о г у т б ы т ь в з ы с к а е м ы с и м у щ е с т в а к р е с т ь я н с к о г о д в о р а.

Против такого толкования 69 ст. Зем. Кодекса по отношению к обязательствам по алиментам, могут возникать возражения, исходящие из чисто хозяйственных видов: не обременять двор, как хозяйственную ячейку, излишними платежами.

Однако, приглядываясь ближе, легко заметить, что члены двора при известных условиях, а главное при желании, могут избежать этих платежей, включив в состав своего хозяйства тех членов, на алименты которых производится взыскание. Членами двора по 64 и 65 ст. ст. Зем Код. могут являться, как малолетние, так и временно нетрудоспособные. Поэтому и мать прижитого ребенка и сам ребенок могут быть включены в состав двора. Включение это, предоставляя включенным определенные права по Зем. Код., в то же время освобождает двор от взысканий и платежей на сторону, могущих ослабить или обессилить хозяйственную мощь двора.

Если тут можно опасаться возникновения семейных раздоров, приводящих к разделам трудовых хозяйств (дворов), что также отрицательно отзывается на хозяйство, то этот вопрос регулируется как соответствующими статьями Зем. Кодекса (71-85 ст. ст.), так и законом о временной приостановке разделов крестьянских хозяйств (постановление СНК БССР от 10-11 апреля 1925 г.—(С. У. 1925 г. № 24, ст. 220), равно как и правилами от 27 ноября 1925 г. о порядке производства семейных разделов трудовых земледельческих хозяйств (Бюллетень СНК БССР № 8—1925 г., стр. 35).

Но, если представляется совершенно ясным и очевидным право членов двора, в случае на то их желания, включать в состав двора детей, прижитых одним из членов двора от нерегистрированного брака, то менее ясным и требующим доказательства является вопрос о праве лица, рожденного от нерегистрированного брака, домогаться включения его в состав того двора, в который входит его отец и мать.

Закон (64 ст. Зем. Код.) и судебно-административная практика (раз'ясн. НКЗ РСФСР № 17834) знает понятие естественного роста двора в следующих случаях: а) вследствие женитьбы члена двора на представительнице другого двора, б) вследствие выхода замуж члена двора с тем, что муж переходит во двор жены (примачество) и в) вследствие рождения.

Для вступления в состав двора новых членов по браку (жены или мужа-примака) или по рождению (ребенка) не требуется согласия земельного общества и остальных членов того двора, в который новый член вступает.

При производстве регистрации таких членов двора в подворных списках (по 70 ст. Зем. Код. БССР,) сельские советы не вправе требовать представления доказательств согласия на то двора или общества (отказ на внесение в список обжалуется по 70 ст. Зем. Код. в районную земельную Комиссию).

Относительно детей, рожденных от незарегистрированного брака, положение таково: а) или по изложенным выше основаниям такой ребенок бесспорно входит в состав двора, членом которого состоит его мать; б) или, по признании судом отцовства за определенным лицом, либо по регистрации в установленном порядке этого лица, как отца ребенка, вследствие его о том просьбы, ребенок может вступить членом того двора, в состав которого входит лицо, признанное его отцом. Здесь отказ может последовать только в том случае, если ребенок в таком возрасте или состоянии, когда это вступление во двор должно повлечь за собою вступление в тот же двор и его матери, не имеющей права без согласия совершеннолетних членов двора и без санкции общего собрания (схода) земельного общества вступать в состав двора.

Таким образом следует признать, что лицо, рожденное от незарегистрированного брака, имеет право требовать включения его в состав двора отца в силу рождения.

Состав двора может увеличиваться и путем „приема“, но в этом случае увеличение двора не может быть названо естественным, т. к. „прием“ следует отличать от примачества, которое относится к естественным основаниям увеличения двора.

„Прием“ чаще всего основывается на усыновлении или неформальном приеме нового члена в случае, например, недостатка работников двора. В этих случаях бывает прием на правах члена и семейного человека.

В этих случаях для вступления в двор требуется согласие всех совершеннолетних членов двора, а если вступает лицо из другого земельного общества, то и согласие общего собрания земельного общества (ст. 64 и 50 Зем. Код.).

В стремлении поддержать интересы крестьянства Кодекс вводит институт усыновления, которое по ныне действующим законам не допускается.

Признавая в качестве основного положения, что усыновлению подлежат только несовершеннолетние, проект кодекса о браке вводит однако примечание к 64 ст., которая делает исключение для крестьян—они могут усыновлять и совершеннолетних. Это и понятно, в особенности сейчас. При отсутствии в действующем Кодексе права усыновления крестьянин мог взять к себе на воспитание ребенка, который прижился к семье, является желательным членом трудового хозяйства и в то же время лицо, взявшее его, по тем или иным соображениям может желать дать ему все права не только как члена двора, но и как своего сына, и в таком случае нельзя селянина лишить права усыновления такого лица только потому, что оно достигло совершеннолетия.

В виду особенных условий крестьянской жизни введена в проект кодекса ст. 77 следующего содержания:

„Ст. 77. Фактическое, юридически неоформленное принятие в свою семью несовершеннолетнего в качестве члена семьи может служить для суда основанием для признания за этим несовершеннолетним права на получение содержания от лица, в семью которого он был принят“.

В крестьянской жизни более чем где-нибудь бывают случаи неоформленного принятия ребенка в свою семью. Если это неоформленное состояние сохранится и принятый не будет затем усыновлен, за ним сохраняется, до достижения им совершеннолетия, право на алименты от лица его принявшего.

Постановления Кодекса об усыновлении не относятся, конечно, к примачеству, т. е. приему в семью в качестве мужа, домохозяйки или ее дочери. Примак по силе 64 и примечания 2-го к 73 ст. Зем. Код. является членом двора со всеми присвоенными члену двора правами.

В заключение отметим, что при выработке правил об опеке и попечительстве также были приняты во внимание интересы крестьянства, при чем в согласии с 68 ст. Земельного Кодекса проект кодекса законов о браке, семье и опеке органом опеки для сельских местностей делает президиумы сельских советов, которые включены в общую систему опекунских учреждений (84 ст.).

В сельских местностях постановления проекта кодекса об опеке и попечительстве должны действовать с одним ограничением, которое устанавливается 68 ст. Зем. Код., а именно: над несовершеннолетними членами двора учреждается опека лишь в том случае, если среди членов двора не остается лиц, достигших совершеннолетия.

6-го июля 1926 года.

Б. Ватаци.

АД РЭДАКЦЫЙНАЙ КАЛЕГІІ: У зьвязку з пастановаю ІІІ-яй Сэсіі ЦВК БССР па проэкту Кодэксу Законаў аб шлюбе, сям'і і апецы аб перадачы гэтага пытаньня на папярэдняе абгаварэньне шырокіх працоўных мас насельніцтва, Рэдакцыйная Калегія, зьмяшчаючы ў гэтым нумары артыкул т. Ватацы, адчыняе ў Бюлетэню СНК дыскусію па пытаньнях шлюбу, сям'і і апекі і просіць усіх зацікаўленых гэтым пытаньнем прысылаць у Рэдакцыю Бюлетэню свае артыкулы для зьмяшчэньня.

За зьмест гэтых артыкулаў Рэдакцыйная Калегія адказнасьці на сябе не бярэ.

Экономічнае становішча Чэрыкаускага Райёну Калінінскае Акругі.

Райвыканкомы і сельсаветы. Райённы Выканаўчы Камітэт у 1925—1926 г. складаецца з 15 членаў, з якіх—14 мужчын і 1 жанчына; па нацыянальнаму складу: беларусаў—11, расейцаў—1, яўрэяў—1 і інш. нацыян.—2; па партыйнасьці: членаў і кандыдатаў КПБ—10, членаў ЛКСМ—1, беспартыйных—4.

З пункту гледжаньня РВК, склад яго здавальняючы і працаздольны. Вызначаныя Зьездам Саветаў дырэктывы выконваюцца гэтак-жа, як і выкананы ўсе мерыпрыемствы і дырэктывы, стаяўшыя перад складам РВК ў 1925 г. Сувязь паміж РВК і сельсаветамі—моцная, ана адчуваецца ў сталым кіраўніцтве праз заслухоўваньне дакладаў сельсаветаў на паседжаньнях РВК, праз тэхнічную і жывую сувязь і прымацаваньне членаў РВК да сельсаветаў.

У склад сельсаветаў у 1925—1926 г. уваходзіць 188 членаў, з іх мужчын--179, жанчын--9; членаў КПБ--8, з якіх кандыдатаў--12, членаў ЛКСМ—16, беспартыйных—152; беларусаў—184, расейцаў—4; з іх складу старшынь—14, сэкратароў—14,з якіх членаў КПБ—1,кандыдатаў—8, членаў ЛКСМ—5, беспартыйных—14.

Што тычыцца працы беспартыйнага сельскага актыву ў масштабе РВК, то ўдзел яго ў гэтай працы невялікі, бо ён усю сваю працу праводзіў, гуртуючыся навокал сельсаветаў і іх камісій.

Запатрабаваньні сялянства выяўляюцца праз іх сходы і носяць характар выключна матар'яльна эканомічны.

РВК, а таксама і сельсаветы, у сваёй штодзеннай працы апіраўся і апіраецца на пэўны склад кадраў, як-та: настаўнікаў, аграномаў, землеўпарадкавацеляў, лекароў, працаўнікаў лесу і міліцыі.

Вышэйадзначаныя працаўнікі па меры патрэбы робяць справаздачы аб сваёй працы і атрымліваюць належныя ўказаньні ад РВК, адным словам, уся інтэлігэнцыя, якая ёсьць у раёне, калі зяўляецца патрэба, выкарыстоўваецца цалкам.

Сельская гаспадарка. Агульная плошча зямлі ў раёне, якая ў сучасны момант выкарыстоўваецца, раўняецца 105.111 дзес.:

Катэгорыі землякарыстацеляў.	Лік гаспадарак.	Усяе зямлі.	У тым ліку.			
			Воранай. у дзес.	Сенажац. у дзес.	Пад лясамі і кустамі у дзес.	Пад інш. у дзес.
У сялянск. гаспадар.	7762	84725	57892	8114	7127	1192
Колект. гасп. і арцелей . . .	4	373	226	102	—	35
Дзярж. фонд. . .	—	18628	—	833	18105	17708

Усе быўшыя ў раёне маёнткі, займаючыя 19826 дзес. разьмеркаваны паміж сялян. Разьмеркаваньне праводзіў Земаддзел і Сельсаветы. На тэрыторыі раёну засталося за быўшымі валадарамі маёнткаў —10 дзес. (адна гаспадарка). Зямлю атрымалі з быўшых маёнткаў, галоўным чынам, парабкі гэтых маёнткаў, безьзямельныя і малазямельныя сяляне.

Усе гаспадаркі, якія знаходзяцца на зямлі быўшых маёнткаў, жывуць пасёлкамі, хутарамі і арцелямі, хутароў у раёне налічваецца —360 або—4,6 проц., пасёлкаў—137 або 33 проц., арцелей—4.

Найболей сяляне пераходзяць на пасёлкі і хутары, але часам старыя адстойваюць вобшчыну і хутары.

Усім гэтым гаспадаркам з боку РВК робіцца агрономічная дапамога.

Арэнда зямлі. У раёне заўважваюцца выпадкі арэнды зямлі, якую здаюць найчасьцей перасяленцы і ўдовы. Пашыранасьць арэнды зямлі ў раёне нязначная. Арандуецца, галоўным чынам, сенажаць, лясныя вырубкі і вораная зямля. Бяруць зямлю ў арэнду серадпякі і заможныя. Сенажаць арандуюць ад земаддзелу, лясныя вырубкі ад лясьніцтва і вораную зямлю ад перасяленцаў і маламоцных гаспадарак.

Сенажаць арандуюць на адзін год, вырубкі і вораную зямлю на тры гады, пры чым вораная зямля арандуецца найчасьцей за грошы, а здаецца яна ў арэнду беднякамі і серадпякамі. Усе арэндныя зьдзелкі на зямлю рэгіструюцца ў РВК за выключэньнем дробных.

Землеўпарадкаваньне. Для надзяленьня зямлёй безьзямельных і малазямельных гаспадарак, разьмеркавана паміж імі запаснага фонду —1253,6 дзес., і ўтворана запаснага фонду—4857 дзесяц. Разьмерка-

ваны запфонд зямлі (1253,6 дзес.) распаўся на 295 гаспадарак: 92 безьзямельных і 203 малазямельных. Маюць патрэбу ў данадзяленьні зямлей 36% усіх двароў. Усяго земляўпарадкавана 2957 двароў, супольна з 228 сталыпінскімі хутарамі, што раўняецца 38½ проц. усіх двароў раёну, на плошчы—24777 дзес. Галоўным чынам выбіраецца пасёлкавая форма землякарыстаньня і часткай хутарская. Земляўпарадкавана за дзяржаўны кошт—189 гаспадарак, а 2540—за кошт насельнасьці; прычым трэба адзначыць, што аплата землябудаўнічай працы насельнасьці не пад сілу.

Земорганамі прымаюцца належныя крокі да правядзеньня земляўпарадкаваньня ў 1927 годзе за дзяржаўны кошт. Усяго прайшло ў сувязі з земляўпарадкаваньнем да ўдасканаленай сыстэмы землякарыстаньня 1506 гаспадарак на плошчы—12044 дзес. або 19 проц. У галіне надзяленьня зямлёй яўрэяў утворана арцель „Эмес“ з колькасьцю зямлі: воранай—21 дзес., сенажаці—58 дзес.; у 1926 годзе намечана надзяліць яўрэйскую насельнасьць зямлёй на плошчы 200 дзес.

РВК прыняты крокі да ўскарэньня ўпарадкаваньня зямлі: праводзілася земляўпарадкаваньне дачамі разьмеркаваньня, каб не распыляць каморніцкі склад на дробныя справы, прыняты належныя крокі да сканчэньня ўсіх спраў, якія былі ня скончаны ў мінулым годзе, а таксама прыняты крокі да ўпарадкаваньня сенажатнага фонду, які ў наступным годзе будзе канчаткова разьмеркаваны паміж сялянамі.

Паляводзтва. Усяго пасяўной плошчы ў 1925 годзе было 26489 дзес., з якіх пад азімым жытам было 11911 дзес., яравым—30 дзес., пшаніцай азімай—7, яравой—772 дзес., аўсом—1661 дзес; грэчкай—4385 дзес., пшаном—371 дзес., гарохам—14 дзес., бульбай—3252 дзес., лёнам—612 дзес., канаплямі—403 дзес., чачавіцай—0,5 дзес., канюшынай—522 дзес., вікай—353 дзес., сэрадэлай—29 дзес. і люпінам—45 дзес.

У параўнаньні з даваенным часам пасяўная плошча пад грэчкай паменшылася, а пад жытам, пшаніцай і кармавымі травамі павялічылася, прычым пад пасяўнымі травамі павялічылася каля 20%. За апошнія тры гады пасяўная плошча пад кармавымі травамі мае значнае павялічэньне, што-ж тычыцца да лёну і бульбы, то павялічэньне пасяўное плошчы гэтых культур нязначнае. Галоўным чынам у раёне вядзецца трохпольле, шматпольле займае толькі 19 проц. усяе пасяўнае плошчы. На цераспалосных гаспадарках—трохпольле, на хутарскіх—шматпольле, на пасёлкавых—трохпольле з пасевам кармавых траў. Робяць перашкоду ў правядзеньні шматпольля ўкаранелы погляд на трохпольле і адсутнасьць сродкаў.

Ворыва пад зяблю ўжываюць амаль-што ўсе гаспадаркі. Раньняе ворыва папару праводзіць нязначная колькасьць гаспадарак. Насеньня ачышчана 2 проц. Ураджай за апошні год з дзесяціны:

Жыта . . .	35 пуд.	Пшаніцы . .	45 пуд.
Аўса . . .	45 „	Ячменю . .	45 „
Грэчкі . . .	40 „	Пшана . . .	60 „
Бульбы . .	600 „		

Ураджай у параўнаньні з даваенным узроўнем нязначны, але паменшаў дзякуючы таму, што глеба выпустошылася. За апошні год насельнасьцю закуплена сельска-гаспадарчых машын—72 шт., насеньня—1990 пуд. Гэтыя закупкі ў параўнаньні з даваеннымі гадамі значна павялічыліся ў сувязі з культурным узростам насель-

насьці і вытворчасьцю прамысловасьці. Безьзямельных гаспадарак—229, маючых да 1/2 дзес.—374, да 3-х дзесяц.—2272 дзес., да 6 дзес. —2675, да 12 дзес. і вышэй—2200 гаспадарак, нявыяўлена—229; безьзямельных гаспадарак паменшала, маючых да 3-х дзесяцін павялічылася і маючых да 12 дзес. і вышэй паменшала. Свайго хлеба не хапае да новага ўраджаю, галоўным чынам, у беднякоў і часткай у серадНякоў, прыблізна, у першых—з сакавіка, а ў другіх—з мая мес.

Агродапамога. Агрономічных вучасткаў у раёне маецца—1 з 1 агрономам і 2 памочнікамі. Закладзена дасьледчых вучасткаў у 95 гаспадарак, з якіх:

Пад сэрадэлай	у 14 гаспад.		З штучным угнаеньнем:		
Люпін на семя	„ 6	„	Пад жыта	у 12	гаспад.
Кармавыя буракі	„ 13	„	Люпін на ўгнаен.	„ 9	„
З радав. пасевам	„ 2	„	Турнэпс	„ 33	„
			Тэхнічн. травамі.	„ 4	„
			З баран. на зіму	„ 2	„

Закладзена 24 семяньнікі, з якіх: люпіну—7 сэрадэлы — 7 і канюшыны — 10. Організаваны адзін зерняачышчальны абоз, які па раёну ачысьціў рознага збожжа 7438 пудоў.

Пракатных пунктаў у раёне няма.

Агропэрсоналем было зроблена 95 выездаў па абгляду пасеваў, па правядзеньню шматпольля і пасяўной кампаніі і ў зімовы тэрмін для чытаньня лекцый. Усяго праведзена 46 лекцый і гутарак, на якіх прапагандаваліся пасеў люпіну, сэрадэлы, канюшыны, правядзеньне шматпольля, раньняе ворыва папару і правільны догляд жывёлы.

Перашкаджаюць агрономічнай працы: укаранелы погляд на трохпольле, дорага каштуючыя тэхнічныя культуры і недахват агрономічнага пэрсоналю.

Жывелаводзтва. Усяго па раёну есьць коней—12610, кароў—15960, сьвіней—22387, авец—34674; у параўнаньні з даваенным узроўнем лік жывёлы паменшаў; за апошнія тры гады колькасьць жывёлы ўсіх відаў значна павялічылася, што тлумачыцца ўзмацненьнем сельскай гаспадаркі. Процант гаспадарак маючых працоўную жывёлу такі:

Бязжывёльных	8,5	Маючых 2 галавы	26,9
Маючых 1 голаў скаціны	61,7	„ 3 і больш галоў	2,9

За апошнія тры гады значна паменшаў процант бясконных гаспадарак і павялічыўся процант маючых адну і дзьве галавы.

Процант бясконных гаспадарак, а таксама і маючых больш за 3-е коней, паменшаў. Процант гаспадарак, маючых кароў:

Ня маючых кароў	5,5	Маючых 3 каровы	8,3
Маючых 1 карову	47,8	„ 4 і больш. кароў	2,8
„ 2 каровы	35,6		

Па раёну наглядаецца разьвіцьцё сьвінаводзтва ў сувязі з каштоўнасьцю гэтай жывёлы, а таксама аўцаводзтва. Адчуваецца недахват у вытворцах, як: жарабцы, бугаі і кнаразы.

Па раёну маецца 15 злучных пунктаў з лікам вытворцаў: жарабцоў—7, бугаёў—3, кнаразоў—3, бараноў—1.

Попыт насельнасьці на ўдасканаленых вытворцаў расьце.

Вэтэрынарная дапамога. У райёне ёсьць адзін вэтпункт з адным вэтфэльчарам, які знаходзіцца ў г. Чэрыкаве.

Эпізоотыі, якія заўважваліся за 1924-25 год, наступныя: на конях-кароста, мыт і ў рэдкіх выпадках сап і шаленства; на буйнай рагатай жывёле—пераплазман, сэптытэмія, катаральная гарачка галавы і ў вельмі рэдкіх выпадках сібірская язва; на авечках—пячоначная гліста, і насьвіньнях—чума і сэптытэмія, перашкаджаючыя разьвіцьцю сьвінаводзтва. Перашкаджаў барацьбе з эпізоотыямі недахоп мэдыкамэнтаў і прывівак Працант падзяжу скаціны за апошні час значна паменшаў, за выключэньнем сьвіней.

Лугаводзтва. Становішча лугоў за апошнія гады пагоршылася ў зьвязку з тым, што водаадводныя канавы не ачышчаюцца, збор сена ў 1925 г. з дзесяціны: заліўнога лугу 135 пуд. і сухадольнага—80 пуд.; даваенны збор сена з дзесяціны заліўнога лугу 135 пуд. і сухадольнага—85 пуд. Палепшаньне становішча лугоў праводзіцца шляхам організацыі мэліорацыйных работ, якія даюць добрыя вынікі.

Усяго па райёну ёсьць забалочаных лугоў 750 дзес.; організавана 4 мэліорацыйных таварыствы з лікам членаў—224 на плошчы 169 дзесяц.

Садоуніцтва і гародніцтва. У райёне налічваецца садоў не сялянскага тыпу—19, з плошчаю—88 дзес. Плошча сялянскіх садоў ня выяўлена, але трэба адзначыць, што сяляне ня маюць вялікіх садоў, тыя-ж, якія маюцца, служаць толькі для задавальненьня сваіх патрэбаў. Пладовых пітомнікаў у райёне няма, але ёсьць сяляне, якія пачалі іх закладваць.

РВК праз агропэрсональ растлумачвае насельнасьці неабходнасьць пашырэньня садоўніцтва.

Амаль што кожная сялянская гаспадарка мае гарод, плошчаю ад 30 да 150 квадр. саж., які толькі задавальняе патрэбы гаспадаркі. Прамысловых гародаў у райёне няма.

З гародніны вывозіцца на рынак, галоўным чынам, капуста і цыбуля.

Агрономічным пэрсоналем чытаюцца лекцыі па гародніцтву.

Птушніцтва. У параўнаньні з даваенным узроўнем павялічэньне птушніцтва нязначае.

Пчалярства. Усяго по райёну маецца 179 пасек з 2678 сем'ямі, з якіх большая частка знаходзіцца ў рамачных вульлях. У параўнаньні з даваенным узроўнем агульная колькасьць сямей мае значнае павялічэньне; тлумачыцца гэта тым, што сяляне маюць ад іх значную карысьць. Наглядаецца павялічэньне рамачных вульляў. У райёне арганізавана пчалярнае таварыства ў ліку 46 пасек, у якіх маецца —789 сямей. Да сучаснага моманту асаблівай увагі на пчалярную справу не зьвярталася, бо пчаляры па райёну ня былі аб'яднаны. У параўнаньні з даваенным узроўнем колькасьць продуктаў пчалярства значна павялічылася; гэта тлумачыцца павялічэньнем ліку сямей, а таксама і рамачных вульляў. Па разьвіцьцю пчалярства вядуцца лекцыі і ўцягваюцца пчаляры ў Т-ва.

Сельска-гаспадарчая коопэрацыя. Па райёну маецца два сельска-гаспадарчых крэдытна-коопэрацыйных Т-вы і адно сельска-гаспадарчае, з лікам пайшчыкаў—1603; насельнасьць коопэравана на 20 проц. Пры адным сельска-гаспадарчым крэдытным таварыстве ёсьць адна цагельня, а пры другім—пракатны пункт і збожжаачышчальны боз. Адносіны насельніцтва да коопэрацыі добрыя. РВК прымае ўдзел у разьвіцьці коопэрацыі, уцягваючы праз сельсаветы сялянства ў пайшчыкі.

Сельска-гаспадарчыя крэдыты. Больш усяго патрабуецца крэдытаў на падняцьце жывёлаводзтва, закупку машын і насеньня, пабудову будынкаў. Галоўным чынам карысталіся крэдытам серадні і бедняні. Крэдыт давала сельска-гаспадарчае крэдытнае т-ва на 6-ці месячны тэрмін. Бедняні патрабуюць крэдыт на насеньне, пакупку жывёлы і пабудову будынкаў, серадняні—на пабудову будынкаў і пакупку машын. Пайшчыкамі ў крэдытнай коопэрацыі зьяўляюцца бедняні і серадняні, разьмер паю—5 рублёў. Сялянства, галоўным чынам, мае жаданьне да доўгатэрміновага крэдыту, памяншэньне процантаў, а таксама водпуск крэдыту грашмі. Перашкодай зьяўляецца малы тэрмін, на які адпускаецца крэдыт, і труднасьць у паручыцельствах.

Наём рабочай жывёлы і інвэнтару. У районе наглядаюцца выпадкі найму рабочай жывёлы, а таксама і інвэнтару; бедняні найбольш наймаюць рабочую жывёлу ў серадняноў.

У параўнаньні з даваенным узроўнем найм рабочай жывёлы павялічыўся. За апошнія тры гады выпадкі найму рабочай жывёлы і сельска-гаспадарчага інвэнтару паменшалі.

Савецкія гаспадаркі. Савецкіх гаспадарак у районе няма.

Колектыуныя гаспадаркі, комуны і арцелі. Па раёну маецца 4 арцелі па супольнай апрацоўцы зямлі, у якіх зямлі 373 дз., з якой: пад воранай—226 дзес., сенажацьцю—102 дзес. і іншай 35 дзес. Лік арцелей за апошні год паменшаў у сувязі з распадам апошніх з-за неўзгадненьня ў рабоце. У арцелі, галоўным чынамі, уступаюць бедняні, перашкодай у разьвіцьці арцелей зьяўляецца тое, што ўступаючыя ў арцелі ня маюць падгатоўленасьці, а таксама незразуменьне карысьці іх.

У арцелях існуе шматпольле, а таксама і культывіраваньне кармавых траў, што вельмі рэдка бывае ў сялянскіх гаспадарках; усе арцелі маюць крэдыт у Акрсельсаюзе на пакупку машын, насеньня і разьвядзеньне жывёлы. Арцелі зьяўляюцца прыкладам для сялянскіх гаспадарак у сэнсе разьвядзеньня кармавых траў, а таксама і шматпольля. РВК у сэнсе падняцьця гаспадаркі арцелей дапамагае ім агрономічнай дапамогай.

Лясная гаспадарка. Агульная плошча лясоў у районе—18105 дз. Лясныя масывы нераўнамерна распаўсюджаны па тэрыторыі раёну —усе лясы ў паўднёвай частцы раёну, а паўночная частка зьўляецца бязьлеснай, і задаваленьне насельнасьці ў паўночнай частцы, як апалам, гэтак і будаўлянай дравясінай у поўнай меры немагчыма.

Лясныя камісіі працавалі першы год і даць тыя вынікі, якія ад іх неабходна было-б атрымаць, не змаглі. Галоўная праца лясной камісіі абмяжоўвалася высьвятленьнем патрэбаў насельнасьці ў дравясіне і разьмеркаваньнем падлеглай водпуску дравясіны дзеля насельнасьці.

Прычыны выклікаючыя самавольныя парубкі: а) незадавальненьне насельнасьці ў поўнай меры, як апалам, таксама і будаўлянай дравясінай; б) кража лесу для збыту з мэтай заработку і в) несьвядомасьць і нядбайныя адносіны гр-н да лесу, ня гледзячы на тое, што Лясьніцтвам прымаліся і прымаюцца крокі да зьнішчэньня падобнага погляду шляхам растлумачваньня значэньня лесу ў сельскай гаспадарцы і, наогул, у жыцьці чалавека. За 1923-24 справаздачны год складзена 670 пратаколаў на суму—6342 руб. 91 коп. За 1924-25 год складзена пратаколаў—492 на суму—4458 руб. 08 кап. Самавольныя парубкі ў параўнаньні з даваенным узроўнем значна павялічыліся, тлумачыцца гэта, галоўным чынам, слабай караемасьцю і частым вызбаўленьнем ад штрафу па беднасьці.

Лясы мясцовага значэньня. Усяго пералічана ў лясы мясцовага значэньня—7127 дзес., з якіх: будаўляных—873 дзес. і дравяных—6254 дзесяціны, якія ўжо фактычна перададзены. З перададзеных вучасткаў насельнасьць можа быць задаволена апалам да 60 проц. і матар'яльным лесам да 25 проц.

Наглядаліся выпадкі драпежніцкага зьнішчэньня сялянствам перададзеных ім лясоў. Тлумачыцца гэта тым, што сялянства было больш зацікаўлена зямлёй, чым лесам, і не жадаючы выпусьціць з сваіх рук тую, альбо іншую лясную дзялянку, ахвотна брала яе як лес мясцовага значэньня, а затым пачынала яго вырубаць; да зьнішчэньня безгаспадарных адносін да лесу РВК прымаў належныя крокі шляхам выездаў на месцы і выяўленьня вінаватых для прыцягненьня іх да адказнасьці.

Прамысловасьць. Прамысловых прадпрыемстваў у раёне ў даваенны час было—23, з якіх: адзін вінаачышчальны склад, тры вінакурных заводы, 15 вадзяных млыноў, 2 смалакурні і два цагельных заводы. У сучасны момант існуюць: адзін вінаачышчальны склад, адзін вінакурны завод, адзін мукамольна-лесапільны завод, 2 паравых млыны, 14 вадзяных млыноў, 3 смалакурні і два цагельных заводы, а ўсяго 24 прадпрыемствы, з якіх усе дзейнічаюць за выключэньнем вінаачышчальнага складу, які ня дзейнічае ў сувязі з недахопам сырцу. У сучасны момант на гэтых прадпрыемствах працуе 58 рабочых. Дзяржаўных прадпрыемстваў—1, коопэрацыйных—2, а астатнія знаходзяцца ў арэндзе, 3 вадзяных млыны перададзены Кам. Узаемадапамогі. У сучасны момант вырабляецца: сьпірытус, цэгла, мука, крупы, дзёгаць, смала, скіпідар, дошкі. Сьпірытус адпраўляецца ў Дзяржсьпірт, мука, крупы, цэгла і інш. вырабы застаюцца на месцы для задавальненьня насельнасьці, скіпідар вывозіцца за межы раёну. Амаль-што ўсё абсталяваньне патрабуе частковага рамонту, але трэба адзначыць, што амаль-што ўсе млыны былі адрамантаваны. У карысьць мясцовага бюджэту арэнда млыноў дае 10300 рублёў. У раёне таксама ёсьць залежы крэйды, якая да сучаснага моманту яшчэ не выраблялася.

Саматужная прамысловасьць. У раёне распаўсюджаны наступныя промыслы: кравецкіх—78 прадпрыемстваў, у іх працуе 88 асоб; шавецкіх—33 прадпрыемствы у іх—52 асобы; кавальскіх—37 прадпр., у іх—52 асобы; аўчынных—6 прадпрыем., у іх 7 асоб; скураных—7 прадпрыем., у іх 9 асоб; сталярных—12 прадпрыем., у іх 17 асоб; сьлясарных—7 прадпрыем., у іх 7 рабочых, смалакурных 3, у іх 7 асоб, цагельных 2, у іх 5 асоб, ваўначосак—8, у іх 9 асоб, вяровачных—2, у іх 4 асобы. Павялічэньне прыкмячаецца у шавецкім і кравецкім промыслах. Галоўнымі заняткамі зьяўляюцца наступныя промыслы: шавецкі, кравецкі, кавальскі, сталярны, сьлясарны. У раёне існуюць сталярная арцель, шавецкая і працколектыў швэйнікаў. Коопэраваны толькі шавецкі і сталярны промыслы, якія маюць арцелі—першы у ліку—4 асоб і другі у ліку—5 асоб. Затрудненьнем у здабываньні сырцу зьяўляецца тое, што ўсе матар'ялы атрымліваюцца за гатовыя грошы, крэдытаў-жа няма.

У сэнсе падняцьця гэтых прадпрыемстваў прымаліся крокі шляхам уцягненьня саматужнікаў у арцелі і аб'яднаньні. Прылады промыслаў каштуюць: сталярнага—50 рублёў, шавецкага—25 руб., кравецкага—130 р., кавальскага—90 р., ваўначоснага—450 руб., аўчыннага—25 р., скуранога—35 руб., сьлясарнага—180 рублёў, смалакурнага—500 руб., цагельнага—250 руб.

Праца. Беспрацоўных рабочых па раёну налічваецца: сельска-гаспадарчых—23 асобы, прамысловых—3. Галоўным чынам наймаюць парабкоў серадняки і заможныя. Парабкі вярбуюцца амаль-што ўсе з беднякоў. Па раёну маецца парабкоў—225 ч. Сярэдні заработак парабкоў—4 рублі ў месяц і харчы. Умовы працы пакуль што цяжкія ў сувязі з маламоцнасьцю сельскіх гаспадарак раёну. Дзейнасьць рэгулюючых органаў заключаецца ў ахове працы, у заключэньні працумоў і выяўленьні незарэгістраваных батракоў, нагляд за выпаўненьнем працумоў, дапамога па беспрацоўю, папулярызацыя правіл і прыцягненьне ў саюз. У саматужных прадпрыемствах маюцца вучні, але трэба адзначыць, што іх мала. Рабочыя і вучні, галоўным чынам, набіраюцца з беднякоў, сярэдняя зарплата ў саматужнай прамысловасьці дарослага—4 рублі, вучня—2 р., акрамя таго даюцца харчы і спэцадзежа.

Рынак і гандаль. У раёне маецца адзін рынак спажывецкага характару, раённы цэнтр. Сувязь з рынкам падтрымлівае коопэрацыя праз пасрэдніцтва Акрсаюзу і Акрсельсаюзу. Кірмашовыя дні ў раённым цэнтры бываюць два разы ў тыдзень. На кірмашох маюць зварот сельска-гаспадарчыя продукты, дзераўляная і гліняная пасуда. Як у даваенны час, гэтак і цяпер бывае 7 кірмашоў у гаду, з якіх 4 ў раённым горадзе, і тры ў межах раёну.

Да вайны насельнасьць галоўным чынам свае продукты збывала прыватным гандляром, у сучасны момант збываюць коопэрацыі, а таксама і прыватным асобам; дзяржаўных загатавіцельных пунктаў у раёне няма. Загатоўку вядзе нізавая коопэрацыя ў ліку 9 коопэратываў. Купляюць па лімітных цэнах жыта, пшаніцу, ячмень, авес, грэчку, скураны сырэц і пяньку. Коопэрацыя закупляе 50 проц. сырцу, паступаючага на рынак, лімітныя цэны па магчымасьці трымаюцца. Задаваленьне раёну таварамі ў сучасны момант ідзе праз коопэрацыю і прыватных гандляроў. Гандаль знаходзіцца ў руках коопэрацыі і прыватных гандляроў папалам. Усяго гандлёвых прадпрыемстваў 1925 годзе было—87, з іх адно дзяржаўнае і 9 коопэрацыйных. Зварот коопэрацыі 244591 руб., прыватныя крамы знаходзяцца выключна ў раённым горадзе, коопэрацыйных крам у раённым горадзе—3 і ў вёсках—8. Насельнасьць цалкам задавальняецца таварамі, але бываюць выпадкі, калі тых ці іншых тавараў не хапае, як напрыклад, мануфактуры і жалезна-скабяных тавараў. У горадзе маецца аб'яднаньне гандляроў прыватных крам „Абразторг", які таксама часткай атрымлівае тавар у Акрсаюзе.

Спажывецкая коопэрацыя. Усяго па раёну маецца 6 спажывецкіх коопэратываў з 8-ю крамамі, з якіх дзьве знаходзяцца ў горадзе і 6 у вёсках. Налічваецца сяброў—1481, коопэравана 19 проц. усіх гаспадарак. Сябрамі спажывецкае коопэрацыі, галоўным чынам, зьяўляюцца серадняки; амаль-што ўсе тавары для коопэратываў атрымліваюцца праз Акрсаюз, Трэсты і Сындыкаты. Паявы капітал коопэратываў—7078 руб. 99 кап. Другія капіталы—5808 руб. 90 кап. Адчуваецца недахоп, галоўным чынам, у мануфактуры. Коопэрацыя аказвае дапамогу матар'яльнымі сродкамі як грамадзкім, гэтак і вайсковым організацыям. Асыгнаваньне робіцца на гэту мэту ў межах магчымасьці. У мясцовым жыцьці коопэрацыя прымае ўдзел у коопэраваньні насельнасьці, прасоўваньне промтавараў у вёску і з вёскі продуктаў сельска-гаспадарчае вытворчасьці, ахваце рынку, барацьбе з прыватным гандляром шляхам зьніжэньня цэн і культурна-асьветнай працы сярод насельнасьці.

Комунальная гаспадарка. Па гарадзкому дабрабыту за 1925 год амаль-што нічога ня было зроблена за адсутнасьцю сродкаў. Часткаю адбудаваны тротуары на працягу 300 пагонных мэтраў і зроблена пасадка дрэў. Па будаўніцтву ў горадзе было зроблена наступнае: капітальна адрамантаваны тры каменных дамы, дабудаваны і перабудаваны для дапрызыўнага пункту адзін каменны дом, у дварэ РВК пастаўлена новая пуня.

У адносінах вясковага дабрабыту за адсутнасьцю сродкаў нічога ня было зроблена. Вясковае будаўніцтва знаходзіцца ў руках самое насельнасьці.

Агнятрывалае будаўніцтва ў раёне адсутнічае ў сувязі з недахопам матар'ялаў. У гэтай галіне вядзецца праца пажар'інструктарам, але вынікаў няма за адсутнасьцю майстэрань і матар'ялаў.

У раёне ёсьць адна профэсыянальная пажарная каманда з неабходнай колькасьцю пажарнага інвэнтару, а таксама налічваецца 15 дабраахвотных пажарных дружын, якія знаходзяцца на раёне і пры якіх ёсьць 15 машын.

Па раёну налічваецца дарог дзяржаўнага значэньня—24 версты, акругавага значэньня—35 вёрст і мясцовага—300 вёрст. Становішча палатна і мастоў: здавальняючае. Асыгнавана на рамонт мастоў раённага значэньня ў 1925-26 годзе—450 рублёў, на рамонт дарог і мастоў па раёну патрабуецца—5000 рублёў. Налада палатна шляхаў мясцовага значэньня часткаю праведзена ў парадку шляхавай павіннасьці.

Раённы бюджэт і падаткі за 1924-25 г. і за 1925-26 г. Агульныя сумы прыбытковай і выдатковай часткі наступныя: прыбытковая—1925-26 г.—90858 руб.; 1924-25 год 84781 руб. Выдатак 1925-26 году—135032 р.; 1924-25 год—84781 р. У 1924-25 годзе дэфіцыту ў раёне ня было. У 1925-26 годзе дэфіцыт—44074 руб.

Арэндная палітыка ў сучасны момант хоць і не дае належных вынікаў, але ўсе-ж яна дае магчымасьць паднімаць тую разбураную гаспадарку, якая павінна быць адноўлена. Усе крыніцы даходаў па раёну падлічаны. Для падняцьця неападаткаванага даходу неабходна аднавіць сады, млыны, а таксама правесьці пунктуальны контроль за паступленьнямі Лясьніцтва, Нарсуду, Земкамісіі і інш.

Да складаньня каштарысу прыцягваюцца ўсе ўстановы раёну і нізавы апарат. У раённы бюджэт цалкам ідуць наступныя падаткі: дадатковая рэнта, падатак з будынкаў, з адпускаемай дравясіны, падатак з транспартных сродкаў, падатак з жывёлы, падатак з публічных прадстаўленьняў, увесяленьняў, падатак з плякатаў і афіш.

Выкананьне прамысловага падатку ішло здавальняюча і ў сучасны момант выканана на 90 проц.

Страхаваньне. Усяго па раёну застрахавана: а) будынкаў гарадзкіх 270; б) будынкаў сельскіх 7596; дзесяцін пасеваў 21399; рагатай жывёлы 13378 шт.; гарадзкіх коней 81.

Адносіны насельнасьці да страхаваньня ўсіх відаў добрыя.

Выплачана страты:	ў 1924-25 г.	ў 1925-26 г.
Ад пажараў	18.124 руб.	848 руб.
„ страты кароў . . .	6004 „	3.352 „
„ страты коней . . .	—	240 „
Па градабіцьцю . . .	8.148 „	—

Усе паказаныя лічбы адносяцца да абкладнога страхаваньня, што-ж тычыцца да неабкладнога страхаваньня, то па ім было выплачана страты ў 1924-25 г. 2784 руб.

Усе прэміі па стратах выплачваюцца ў хуткім часе, што-ж тычыцца да выплачваньня страхавых узносаў, то яны своечасова выканаць на 80 проц.

Культурнае становішча. Па раёну налічваецца школ у 1925-26 годзе—51, з іх 2 сямёхгодкі. У 1924-25 годзе іх было—45, з іх 2 сямёхгодкі; астатнія школы вясковага тыпу. Школьная сетка, якая складалася ў 1924-25 годзе з ліку—8324 дзяцей школьнага ўзросту, ад 7-мі да 15-ці гадоў, ахоплівала толькі—3381 чал., што дае толькі 40,6 проц., у 1925-26 годзе дзяцей школьнага ўзросту маецца 8126, ахоплена школамі—3813 чал., што складае—46,9 проц., такім чынам мы маем досыць значны процант дзяцей, якія не ахоплены да гэтага часу школамі, асабліва гэта тычыцца да дзяўчат, якія вельмі ў малым ліку ходзяць у школы. Дзеці ахопленыя школамі на 25-26 год падзяляюцца ў наступным парадку: хлопцаў—2733, дзяўчат—1080.

Гаворачы аб памяшканьнях школ, неабходна адзначыць, што значная частка іх знаходзіцца ў наёмных будынках, якіх налічваецца—13, бяз Дубраўскай умоўнай школы, і 37—у дзяржаўных будынках. Тут заўважваецца, што значная большасьць будынкаў і ў першую чаргу дагаворныя школы не адпавядаюць умовам школьнай працы, але трэба адзначыць, што ўсе-ж такі некаторыя дасягненьні ёсьць.

У 1924-25 годзе адпушчана грошай на рамонт школ—2993 руб., на 25-26 год—на дробны рамонт—3350 руб. і на капітальны рамонт —1600 руб., якія адпушчаны па каштарысу на азначаны год. Большасьць школ маюць выгляд здавальняючы, але-ж тут усе-ж такі трэба даць некаторы рамонт, які неабходзен. У 1925-26 годзе школьная сетка пашырылася на 6-ць новых школ, якія таксама па свайму становішчу не адпавядаюць сталай школьнай працы.

Школьныя зямельныя вучасткі ёсьць пры 30 школах і складаюць разам плошчу—70,85 дзес. поля і 14 дзес. 144 кв. саж. сенажаці; у 1924-25 годзе вышэйпералічаная маемасьць дала 104 руб. 14 кап. і 53 п. жыта, якія ішлі выключна на падтрыманьне настаўніцтва; у мінулым 1925 годзе, згодна загаду Наркамасьветы, сродкі ад гэтай маемасьці далі значную частку дапамогі на рамонт школ. Для выяўленьня прыбытковасьці пры ўсіх Сельсаветах былі створаны Камісіі, якія рабілі ацэнку кожнага вучастка. Неабходна адзначыць, што зямельныя вучасткі, амаль што не абслугоўваюць самых школ ў сэнсе наданьня ім сельска-гаспадарчага ўхілу, і гэта мэта у 1925-1926 г., згодна абежніку Наркамасьветы, павінна быць праведзена ў жыцьцё з тым, каб зямельныя школьныя вучасткі зьяўляліся паказальнымі для сялянства. Дзеля таго, каб загатовіць і даставіць усім школам апал, яшчэ ў пачатку заняткаў быў складзены агульны каштарыс на 125 з паловаю сажняў дроў, на якія былі атрыманы білеты з Лясьніцтва. Білеты былі перасланы ўсім Сельсаветам своечасова, каб перавесьці дровы да пачатку навуковага 1925-1926 году, але гэта праца некаторымі Сельсаветамі праводзілася вельмі слаба.

Падручнікамі школы сталі больш-менш забясьпечвацца. Калі ў 24-25 г. было агулам разданых падручнікаў—2825, то ў 25-26 годзе было дададзена яшчэ—2355; атрымліваемыя падручнікі выключна разьмяркоўваліся па школах раёну. Што тычыцца сямёхгодак, то ім падручнікі не выдаваліся, дзякуючы таму, што сямёхгодкі не ўваходзяць у каштарыс раёну.

Наогул, пісьмовых прылад, а таксама падручнікаў для дзяцей не хапае і ім самім прыходзіцца іх купляць. Школы па раёну забясьпечаны пісьмовымі прыладамі на 75%.

З політасьветных установаў у раёне знаходзіцца:

Хат-чытален дзяржаўных	3	Бібліотэка — —	1
„ дабраахвотн.	22	Профклюб — —	1
Лікпунктаў дзяржаўных	4	Лікпункаў дабраахвотных	32
Вячэрняя школа — —	1	Політшкола — —	1

Пры хатах-чытальнях існуюць наступныя гурткі: сельска-гаспадарчы, політычны, прыродазнаўчы, беларусазнаўства і па некаторых хатах-чытальнях, антырэлігійны і па вывучэньню ленінізму, драматычны і харавы. Кіраўнікамі гурткоў зьяўляюцца ў большасьці настаўнікі і загадчыкі хат-чытальняў, а таксама прыватныя грамадзяне, асабліва комсамольцы. Слухачы цікавяцца галоўным чынам сельска-гаспадарчым і політычным гурткамі. Па раёну выпісваецца газэт—1137 экз., часопісаў—94; галоўным чынам газэты выпісваюцца сялянствам. Сялянства аказвае дапамогу школам у сэнсе вывазкі дроў, пабудоўлі новых школьных будынкаў і рамонту старых.

На абшары ўсяго раёну знаходзіцца адна бальніца і чатыры фэльчарскія пункты, адна аптэка, якія абслугоўваюць прыблізна 35 проц. усяе насельнасьці.

РВК прымае ўсе крокі да таго, каб палепшыць становішча школ, пашырыць іх, а таксама і мэдпунктаў.

Грамадзкія організацыі. Раённы Камітэт Узаемадапамогі яднае 15 сельскіх камітэтаў. Раённы Камітэт Узаемадапамогі аказвае на 50% дапамогу маламоцным гаспадаркам.

Камітэтамі Узаемадапамогі зарэгістравана: сямей чырвонаармейцаў—98, інвалідаў—104, сямей інвалідаў—62, бясконных—138, пагарэльцаў—46 і беднякоў—681, а ўсяго—1129. Усяго атрымалі дапамогу за 1924-25 год: сямей чырвонаармейцаў—87, інвалідаў—92, сямей інвалідаў—48, бясконных—115, пагарэльцаў—74 і беднякоў 235, а ўсяго—651; па роду дапамогі: хлебам—у 193 выпадках, грашмі —у 41 выпадку і лесаматар'яламі—135, працгуждапамогай у 168 выпадках; вэтмэдычнай дапамогай—104, юрыдычнай—27, працілай —83 працоўныя дні.

Выдадзена дазволаў на атрыманьне лесамар'ялу на ільготных і бясплатных умовах: сем'ям чырвонаармейцаў—15 на суму —254 руб. 76 кап., пагарэльцам—16 на суму 398 руб. 16 кап., перасяленцам—9 на суму—123 руб. 75 кап., бедняком і ўдовам—42 на суму—553 руб. 95 кап., а ўсяго на суму—1350 р. 62 кап. і дарэмна адпушчана насельнасьці з канфіскаванага лесу—282 дрэвы, а таксама Селькамітэтамі было адпушчана 154 дзес. сенажаці для сямей чырвонаармейцаў і беднякоў на ільготных умовах.

Агульны фонд райкамітэту на 1-е студзеня—1925 г.: хлебам— 56 п. 13 ф., пры рэалізацыі якога было атрымана—73 р. 48 кап., а ўсяго маецца грашмі—934 р. 79 кап. Фонд селькамітэтаў—1272 р. 73 кап. Усяго выдана з фонду раённага камітэту—853 руб. 03 кап., і з фондаў селькамітэтаў—грашмі—269 р. 21 кап. і хлебам—2220 пуд. 1½ ф. Трэба адзначыць, што як сяброўскія ўзносы, а таксама зварот запазычанасьці паступае вельмі слаба. У 1926 годзе фонд селькамітэтаў павінен на многа павялічыцца ў сувязі з пераходам селькамітэтаў на колектыўнае дабраахвотнае сяброўства. Акрамя таго, Райкамітэтам і Селькамітэтамі выпісвалася па дзьве газэты і аднаму часопісу. Райкамітэт таксама прымаў удзел у працы культасьветных

установ: на сродкі яго адчынена хата-чытальня, а таксама прымаў удзел у ўкомплектаваньні школ сямёхгодак. Арганізавана—12 сельска-гаспадарчых дружын, 10 працарцелей для вытварэньня дапамогі, 8 арц. лесарубаў і 5 арцелей возчыкаў. Уплыў на ўтварэньне колектыўных форм гаспадарак слабы. Тормазам у працы камітэтаў зьяўляецца неаплата нізавых працаўнікоў.

Грамадзкія організацыі: Краязнаўчае Т-ва, з лікам ячэек — — 1

		і лікам сяброў	—	61
МОПР — — — —	11	„	„	702
Авіяхім — — — —	6	„	„	200
Прэч. няпісьменнасьці — —	1	„	„	102

Усе паказаныя грамады ў сучасны момант маюць разьвіцьцё, а галоўным чынам, МОПР і Авіяхім, у сэнсе пашырэньня свае дзейнасьці.

Быт мястэчка і сяла. У сувязі з падняцьцем культурнага ўзроўню насельнасьць ў быце вёсак ёсьць вялікае зьмяненьне ў жыцьці, што, галоўным чынам, адбіваецца на сельскай гаспадарцы, як-та: пераходы на шматпольле, пасевы кармавых траў і г. д. Культурна-асьветныя ўстановы ў гэтым дапамагаюць насельнасьці. Акрамя таго, моладзь і дэмобілізаваныя чырвонаармейцы, якія знаходзяцца ў вёсках, прымаюць актыўны удзел у працы Савецкіх установ; да рэлігіі адносяцца адмоўна, але сталасьці перакананьня ў гэтым пакуль-што не прыкмячаецца ў сувязі з рэлігійнымі традыцыямі сям'і.

Моладзь і дэмобілізаваныя чырвонаармейцы зьяўляюцца актыўнай часткай сялянства і гуртуюцца вакол Саветаў і іх Камісій.

Адказны Редактар: **Рэдакцыйная Калегія.**

ў
ъ-
ла-
ьне
отаў

1
51
02
00
02
га-
асьці.
ўз-
цьці,
ік-та;
урна-
таго,
сках,
элігіі
то не

стыў-